

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Новае ВКЛ? Ці зноў «выікл»?

Валдас Адамкус паслья сустрэчи зь віцэ-прэзыдэнтам ЗША заявіў, што «Літва, Беларусь і Украіна скінуць энэргетычную дамінацыю Масквы». Старонка 2. Літва аддаць Беларусі Клайпеду. І гатовая стаць адвакаткай Беларусі ў Эўропе. Старонка 7.

Мілінкевіч перахалі ініцыятыву

Мілінкевіч даў некалькі сыгналу. Першы — дзяржаўнаму апарату: ён партнёр, гатовы да канструктыўнай працы. Другі —

Захаду: ён здольны аналізаваць сітуацыю, прымаць неардынарныя рашэнні. Трэці — цяпер — Плошчы. Піша Аляксандар Фядута.

Старонка 5.

**А вы падалі 6 руку
Лукашэнку?**

Адказваюць дзеячы грамадзтва і культуры.
Старонка 4.

**Паўстанец, мастак,
кампазытар**

200 гадоў з дня нараджэння Напалеона Орды. Піша Сяргей Харэўскі. Старонка 42.

Адам Глёбус пра Ільлю Кармільцева

«Ён не пра Бога пісаў». Старонка 20.

Маналёт з Аляксандрам Рарам

Фэльетон Лёліка Ушкіна. Старонка 47.

Бурнае шэсьце «Маладога фронту»

Старонка 9.

Новае ВКЛ? Ці зноў «выкл»?

У мінульшы тýдні мы назіралі паскоранае разъвіцьцё падзеяў у Беларусі і ва-кол Беларусі.

Мілінкевіч двойчы перахапіў палітычную ініцыятыву. Спачатку — ва-ўлады. Ён накіраваў Аляксандру Лукашэнку ліст з прапановай выкарыстальні патэнцыяла беларускай апазыцыі для ўмацавання беларускай незалежнасці і эканомікі, найперш, для паляпшэння адносінаў з Захадам (**старонка 3**). Ён зрабіў нешта вельмі простое — прадманстраваў міжнародную вагу апазыцыі і яе реалізм.

«Таму вось ужо некалькі дзён дзяржаўная пропаганда нават ня ведае, як адразагаваць. Маўчыць», — адзначае журналістка Святлані Калінкіна.

З іншага боку, Мілінкевіч рэзка адмежаваўся ад партыйнай апазыцыі, адмовіўшыся ад узделу ў Кантрэсе дэмакратычных сілаў. «Скіруйма намаганыні на беларускі Дзень Волі», — заяўіў ён. Гэтая заява эфектна глядзелася на фоне таго, што Мілінкевіч адзіны зь лідараў апазыцыі наважыўся прыйсці на валянцінаўскае шэсцце «Маладога фронту» (**старонка 9**). На інтэрнэт-сайтах актыўніцтва сустрэлі гэты крок Мілінкевіча энтузіязмам.

Эканамічная сітуацыя парыпвае — інфляцыйны ціск узмацніўся, цны растуць, эканамічныя чаканы пагоршыліся, гандлёвые войны з Расеяй не сыхуюць (**старонка 6**).

У палітычным сэнсе працягваеца на-паўдліга. Калі заходы запалохванні не падзейнічалі, з шэсцем моладзі 14 лютага праста зымріліся. Маладафронтатаўцаў арыштавалі, пасля выпусьцілі (**старонка 8**), каб ня множыць палітвізіньяў. Тут бы ранейшых неяк выпусьціць, не згубіўши аблічча. Выпусьціць іх — а раптам яны зусім страх страціць? Уся гэтая адліга — гульня на публіку. Пакуль ідэялічнае вэртыкаль і палітычная паліцыя існуюць, ніякіх зменаў ня можа быць. Але, але, але...

Працягвае рэзка, часам нечакана рэзка, зъмяніцца міжнародны кантэкст. Ніколі адносіны Беларусі й Расеі не былі такімі кепскімі, як сёньня. Ніколі Захад не праўляў такій выразнай — з граптовым эквівалентам (прапановы Эўрасаюзу Лукашэнку і г.д.) — зацікаўленасці ў Беларусі. Прычым ключом да цікаўасці аказалася тая самая, здавалася, адвечная ахілесава пята Беларусі — энэргарэсурсы.

Расея інтэнсыфікуе — ці, прынамсі, робіць выгляд, што інтэнсыфікуе — пабудову нафтаправоду ў абыход Беларусі, коштам два мільярды даляраў. Нават не зьбіраеца рамантаваць трубу «Дружбы».

Лукашэнка настойліва правакуе Москву, каб яна першай разарвала саюzonую дамову (**старонка 12**).

Захад, найперш ЗША, дэкларуюць адкрыта падтрымка праекты аслаблення залежнасці Літвы, Беларусі, Украіны ад Расеі. Шляхам інвестыцый у энергетичныя, энэргавыпрацоўку і выбудову нафтагазавага Балта-Чарнаморскага калектара. Гэтая тэма ўзьнімаліца на перамохах Чэйні з Адамкусам у Вашынгтоне (**старонка 7**). Адамкус заявіў, што «Літва, Беларусь і Украіна скінуць энэргетычную дамінацыю Москвы». Рыхтуеца візіт Лукашэнкі ў Кіеў. Вярхоўная Рада Украіны прымае пастанову, якая забараняе прыватызацыю газатранспартнай сістэмы (чытай, Расеі), прычым прымае адзінаголосна, з узделам рэгіоналаў, камуністаў і аранжавых.

«Літва, Беларусь, Украіна» — гэтая рэпрадукцыя Вялікага Княства Літоўскага.

Эўрапейцы навышерадкі працягваюць Беларусі руку дапамогу для паратункукі ад расейскай залежнасці.

Пүцін, гэты мяdzьведзь у краме з парцялянаю, здолеў напалохаць нават тых, хто даўно нічога не баяўся, сваім энэргетычнымі войнамі і прамовамі кішталту мюнхэнскай.

Усе ранейшыя канфлікты Лукашэнкі з Москвой сканчаліся прымірэннем і вынікаючым працягам рэпресіўнай палітыкі ўнутры краіны. Цяпер зъмянілася адна важная акалічнасць. Не пазыцыя Москвы — пазыцыя Вашынгтона й Брушэлю. Яны, напалоханыя паводзінамі Москвы, гатовыя, здаецца, інвеставаць вялікія грошы ў вывядзеніне ўсходніх Еўропы з энэргетычнай залежнасці.

Менавіта гэта ўпершыню за доўні час робіць палітычны выбор Беларусі няпэўным. РБ съяззам ня верыць. РБ верыць грошам.

Лукашэнка заўжды аддаваў перавагу тым рагшэнням, якія вядуць да ўмацавання ягонай улады. Гэта была адзінай канстантнай ягонай палітыкі.

З аднаго боку, выпадзеніне Беларусі з плянай усходнеэўрапейскага калектару, чаргавае, словамі Дубаўца, «выкл» за-

мест «ВКЛ», б'е па гэтым праекце, і раней Расея за такія «перамогі» шчодра плаціла. Зы іншага боку, сёньняшняя Расея не падаеца гатова плаціць, элемэнтарна трymаць абязаныні, а выпадзеніне Беларусі папросту ўзмацняе значэнне Польшчы як лучва ў калектары між Балтыяй і Украінай, але не нанісе фатальнае шкоды ідзям пэрзэнтыкулярных энэргетычных камунікацый. Тым часам як Лукашэнка пасля фіналізацыі калектара вакол Беларусі застаецца ў безнадзейнай адзіноце з Москвой.

З другога боку, выбар эканамічнага разрыву з Расеяй непазыбжна прывядзе з часам да пераарыентацыі з Вэнесуэлай на Эўропу і неўнікненай калісці змены культуры палітыкі і палітычнай сістэмы. Нават калі ў кароткатэрміновай перспектыве такі выбар прыведзе да ўзмацнення пазыцыі А.Лукашэнкі, ён, на нашу думку, варты падтрымкі, бо адпавядае доўгатэрміновым інтарэсам Беларусі, і будзе ў сярэднетэрміновай перспектыве каталізаваць працэс ператварэння Беларусі ў эўрапейскую нацыю.

Сымптомам эканамічнага выбару Лукашэнкі, парадаксальна, стане лёс палітвізінья.

Такое ўражанье, што Лукашэнка вагаеца, выбіраючы з аднолькава непрымальных для яго варыянтаў. Яму бацелася «астыць» і ўвайсці ў адну раку двойчы. «Вось вам Беларусь. Хочаце, дарма, толькі ня цісьніце нас... А мы ж разылічвалі, мы ільготы вам давалі пад гэты газаправод, меркавалі, што вы нам хоць за транзит потым заплаціце. Я думаю, нашто я гэта зрабіў. А я ж думаў, што мы свае людзі. Сёньня Беларусь яна фактычна ў складзе Расеі. Больш, чым у складзе Расеі. Таму што тут рускаму чалавеку нашмат лепш, чым у самой Расеі ў многіх месцах», — аплакваў адыхающую сістэму Лукашэнка ў гутарцы з Праханавым (які запіс тae гутаркі, падобна, банальна прадаў радыё «Рэха Москвы») (**старонка 12**). Капітуляцыі ў гандлёвых войнах (пукровай, піўной, інвестыцыйнай) — тыя самыя сыгналы гатоўнасці адкруціць стрэлкі назад.

Мілінкевіч настойвае, што сёньня адзінай магчымасць для грамадзтва паўплываць на палітычны выбор — уздел у масавых акцыях, такіх як Дзень Волі (**старонка 5**). «Каб не пражываць выключанае жыццё ў выключанай краіне», як пісаў Сяргей Дубавец.

ЮЛІЯ ДАРАДЖЕНКІВІЧ

Мілінкевіч зъярнуўся зь лістом да Лукашэнкі

«Кіраўніку Рэспублікі Беларусь
А.Р.Лукашэнку

Шаноўны Аляксандар Рыгоравіч,
Мне наялёгка зъяртацца да Вас, аднак
я разумею, што ня маю права не выкары-
стаць усіх магчымасцяў дзеля будучыні
нашай Беларусі. Згодны з Вашым меркава-
ваньнем, што стан рэчаў у эканоміцы
можа стаць катастрофічным. Гэтага
нельга дапусціць.

Вы ўесь час падкрэсліваецце, што ас-
ноўнай мэтай вашай палітыкі ёсьць захава-
ньне суворэнітэту краіны і забесьпя-
ччыне дабрабыту народу. Для дэмакра-
тычных сіл гэта таксама галоўная задача.

Спадзяюся, што Вы бытлі шчырым,
каля казалі пра важнасць развіцьця
добрах адносінаў з Эўропай. Многія беларусы з'яўважылі Вашае выказваньне
пра неабходнасць другога, эўрапейска-
га, крыла дзеля нармальнага развіцьця Беларусі. Я перакананы, што гэтага мож-
на дасягнуць у найбліжэйшыя тэрміны.
Умовы развіцьця супрацоўніцтва з
аб'яднанай Эўропай добра вядомыя, яны
выкладзены ў прапановах кіраўніцтва
Эўрасаюзу, скіраваных ураду і народу
Беларусі.

Перакананы, што, адстойваючы эўрапейскі выбар для Беларусі, мы робім слушна. Але я таксама перакананы, што працяг кіраваніцтва ўнутры краіны ня будзе карысны беларускаму народу. Ведаю, што, нягледзячы на рознагалосіць, можна дасягнуць выніку, калі галоўной нашай мэтай будзе захаванье незалежнасці Беларусі і паляпшэнне жыцця народу.

Сёньня як ніколі востра паўсталі пы-

танье пра будучынно нашай дзяржавы. Выклікі сучаснага съвету — энэргетычныя, дэмографічныя, экалагічныя, гуманітарныя — наўпрост датычыць і Беларусі. І даць годны адказ гэтым выклікам можа толькі адзіная нацыя, якая ўсьвядамляе сваю адказнасць за будучыні пакаленіні. Дзеля рэальнай ацэнкі сътуацыі і далейшых крокоў на шляху ўмацаваньня дзяржаўнасці варт прызнаць, што таксама, як два вэктары — эўрапейскі і расейскі — абавязковыя для нашага эканамічнага развіцьця, так і ўзгадненні падыходаў улады і апазыцыі неабходныя для развіцьця грамадзтва.

Беларусская апазыцыя ў цэлым канструктыўная. У яе шэрагах няма радыкальна настроенных груп, якія плянуюць ужыць сілу дзеля зъяржэння ўлады. Як бы ні палохалі спэцслужбы ўесь гэты час мітычнымі беларускімі тэрарыстамі, іх так і не знайшлі. Народ больш ня верыць казкам пра ўзброенныя закалоты апазыцыі. Наадварот, усе бачаць, што сіла ўжывается толькі ўладамі — супраць мірных дэмантрантаў, супраць моладзі, жанчын, сталых людзей. Такім спосабам можна ўтрымліваць уладу, але дамагчыся павагі да ўлады немагчыма.

Я таксама не прыхільнік радыкальных сцэнароў. Найбольш прымальным разшэннем для мяне была б эвалюцыя беларускай сътуацыі ў напрамку дэмакратызацыі палітычнага і грамадзкага жыцця краіны. Але гэтая эвалюцыя павінна быць гарантаванай і ўстойлівой.

Цягам апошніх выбарчых кампаній я сустракаўся з тысячамі выбараўцаў, свае подпісы ў падтрымку дэмакратычных

кандыдатаў паставілі сотні тысяч чалавек. З упэўненасцю могу сказаць, што мільёны нашых суайчыннікаў падтрымліваюць эўрапейскі выбар, прапанаваны апазыцыяй, і чакаюць дэмакратычных зменаў у Беларусі. Без перабольшвання, за ўсімі намі глядзіць уесь съвет. Старыя падыходы ўжо не спрацоўваюць.

У беларусаў ёсьць традыцыйны спосаб дапамогі — талака. На мой погляд, прыйшоў час талакі ў імя Беларусі.

Апошнія падзеі вакол нашай краіны сур'ёзна занепакоілі людзей. Іх трывожыць пагроза пагаршэння матэрыяльнага стану і страты незалежнасці краіны. І адказнасць за папярэджаныя гэтага ляжыць на эліце дзяржавы, як ва ўладзе, так і апазыцыі.

Вы самі кажаце, што сёньня на Беларусь накінутая эканамічная пятля, і што без інвестыцый развязвітых дзяржаваў съвету, у першую чаргу эўрапейскіх, сътуацыі ня выратаваць. Падчас сустрэчаў з кіраўніцтвам Эўрасаюзу і лідэрамі многіх эўрапейскіх краін я абмяркоўваў пытаны ўніверсальны энергетычны бясьпекі Беларусі. Заўсёды выступаў супраць эканамічных санкцыяў у дачыненьні да нашай краіны. Аднак зразумела, што шырокое супрацоўніцтва можа ажыццяўляцца толькі з дэмакратычнай Беларусью, якая тримаеца стандарту эўрапейскай супольнасці. Нашая краіна гублеме мільярды эўра бязвыплатнай дапамогі ды інвестыцый толькі праз адну прычыну — недэмакратычнасць палітычнай систэмы. Аўтарытарная краіна ў Эўропе сёньня паспяхова развязвівацца ня можа.

У розныя часы нацыянальныя эліты такіх краінаў, як Грэцыя, Гішпанія, Партугалія, Славаччына, якія знаходзіліся ў самаізалацыі, зразумелі неабходнасць пераменаў, зрабілі выбар на карысць дэмакратызацыі і tym самым забясьпечылі росквіт сваіх народоў. Я згодны выкарыстаць міжнародны аўтарытэт і контакты, якія маюць дэмакратычныя сілы, дзеля сумеснага вырашэння проблемаў, што стаяць перад нашай краінай і патрабуюць неадкладнай рэакцыі.

Аднак гэта немагчыма рабіць, калі ў турмах будуть утрымлівацца мае таварышы, калі будуть працягвацца сілавыя дзеянні супраць дэмакратычнай моладзі, съведкамі якіх мы ізноў сталі ў апошні дні, калі будзе працягвацца ціск на няўрадавыя арганізацыі і партыі, калі будуть працягвацца прыцясьніцы правы незалежных прафсаюзаў, калі ня будзе

А вы падалі б руку Аляксандру Лукашэнку?

Мілінкевіч працягнуў руку Лукашэнку. «Наша Ніва» запытаўся ў дзеячоў культуры і грамадзтва: а яны гатовыя былі б падаць руку Аляксандру Лукашэнку?

Алесь Бяляцкі, праваабаронца: «Цяжка сказаць адназначна. Напэуна, ёсьць выключальная выпадкі, у якіх я згадзіўся б паціснучь яму руку. Калі, напрыклад, гэтае пацісканье магло б канкрэтна нешта зъмяніць у нашай краіне. Тады б я зрабіў гэта. Аднак магу сказаць, што гэты чалавек мне абсалютна непрыемны».

Валянін Акудовіч, філёзаф: «На дадзены момант зрабіць гэта мне было б складана. За гады супрацьстаянья ў маёй ісцце назыбалася шмат негатыву да гэтага чалавека. Ён абражакі і ганьбіў на працягу ўсіх гэтых гадоў тое, што мне было дарагім і каштоўным. Я разумею, што гэта кіраунік маёй дзяржавы, і я мушу адносіцца да яго менавіта як да кірауніка, але не магу так зрабіць. Я не выключаю, што маг бы паціснучь Лукашэнку руку пры нейкай афіцыйнай сутэрэчы ці прыёме, калі б яна была, але разам з тым я рабіў бы ўсё магчымае, каб такой сутэрэчы ў нас не адбылося».

Зьміцер Вайцюшкевіч, музыка: «На разъвітаньне паціснү бы».

Максім Жбанкоў, культуроляг: «Залежыць ад канцэктусу. Зараз я наўрад ці гэта зрабіў бы. Але калі б ён адзялагаваў на ліст Мілінкевіча, зрабіў некалькі кроакі нам насустрач, калі б адмовіўся ад манаполіі на лёс краіны, я не выключаю такой магчымасці».

Уладзімер Колас, дырэктар зачыненага Беларускага ліцэю: «Калі б гэта пайшло на карысць нейкай справы, то, напэуна, паціснү бы. Аднак я думаю, што зьявіцца магчымасць, бо ўсе спробы апазыцый пайсьці на збліжэньне з уладамі марнія».

Пятро Марцаў, выдавец: «Калі гаварыць у прымым кантэксьце, то, натуральная, паціснү бы на якімсьці прыёме. Калі гаварыць пра пераносны сэнс, то паціснү бы ў тым выпадку, калі б Лукашэнка пайшоў насустрач нам у

зъменах унутранай і замежнай палітыкі краіны, калі быў бы гатовы пайсьці на трансфармацыю эканомікі. У праціўным выпадку я ня бачу ў гэты сэнс».

Пятро Садоўскі, пасол Беларусі ў Нямеччыне ў 1992—1994 гг.: «Гэта залежыць ад сітуацыі. Пры съедках, як элемент пэўнага шоў, не паціснү бы, нават мог сказаць: «Я побач з табой побач с... ня сяду». Увогуле ж лічу, што невітаныне — прыкмета пэўнага комплексу. Трэба шкадаваць сваіх ворагаў і прабачаць ім. Кажу гэта шчыра, хаця не зъўляюся ўзорным хрысьціянінам. Зычу шчасціца нават тым, хто пісаў на мяне даносы. Калі ж канкрэтна, то, як чалавек, старэйши за Лукашэнку, павінен першы падаваць яму руку. На чужых людзей, як на сваіх блізкіх, нельга тримаць крыўду. За злачынствы ж кожны павінен адказаваць перед судом зямным і нябесным».

Алесь Цыркуноў, мастак: «Гэта розыгрыш? Зь якой нагоды я буду паціскаць руку чалавеку, які ганьбіў усе нацыянальныя каштоўнасці? Дракону не паціскаюць руку».

Святлана Завадская: «Не змагла б. Можа быць, гэтыя палітычныя гульні, якія цяпер адбываюцца ў Беларусі, і патрэбныя краіне. Але я як чалавек, які напакутаваўся ад гэтай улады, не зрабіла б гэтага ніколі».

Алесь Разанаў, паэт: «Лукашэнка за час свайго кіравання шмат куды заходзіў і шмат адкуль съехаў. Мала, каб ён прыйшоў адназначыць Дзень Волі, важна, каб ён увайшоў з намі ў ту самую Волю, у нашу Беларусь. Толькі ў такім выпадку яму можна паціснучь абедзівэ руки, бо калі ты паціскаеш толькі адну руку, то ніколі ня ведаеш, што робіць другая».

Апытаў Зьміцер Панкавец

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Як вы ставіцесь да ліста Мілінкевіча Лукашэнку?

Правільна зрабіў Мілінкевіч

264 (72.3%)

Няправільна зрабіў

101 (27.7%)

Усяго прагаласавала: 365

Мілінкевіч зъвярнуўся зь лістом да Лукашэнкі

Працяг са старонкі 3.

адноўлена поўнамаштабная дзейнасць незалежных сродкаў масавай інфармацыі, калі будуть груба парушацца права чалавека насуперак міжнародным абавязальніцтвам Беларусі.

Неабходна ў найбліжэйшым часе пе-раадолець раскол у беларускім грамадзтве. Лепшай формай для гэтага ёсьць дыялёг. І толькі ў выніку дыялёгу апазыціі

і ўлады і выпрацоўкі супольнай пазыцыі можна разылічваць на перамовы з Эўропай у мэтах разъвіцця эфектыўнага супрацоўніцтва.

На мой погляд, добрай магчымасцю для кроакі насустрач адно аднаму магло бы стаць съяткаваньне дня абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі. Дата 25 сакавіка 1918 г. таксама важная для беларускай незалежнасці, як і 3 ліпеня 1944 г. Грамадзкасць Беларусі ўжо вы-

казалася за сумеснае съяткаваньне гэта-га дня, і я веру, што такое съяткаваньне можа стаць адпраўным пунктам для дэмакратыі пачатку адзінства беларусаў.

У нашых з Вамі сілах знайсці суполь-нае рашэннё для пераадолення су-працьстаянья ў грамадзтве дзеля росквіту і разъвіцця роднай Беларусі.

**Аляксандар Мілінкевіч,
кандыдат у прэзыдэнты
на выбарах 2006 г., ляўрэат прэмii
Эўрапейскага парламэнту імя
А.Сахарава «За свабоду думкі».**

Мілінкевіч адмаўляеца ад удзелу ў Кангрэсе

«Я не хачу ўдзельнічаць ва ўнутраных разборках, — патлумачыў А. Мілінкевіч свой няўзел у будучым Кангрэсе ў адмысловым звароце да дэмакратычнай грамадзкасці Беларусі. — Нам трэба ўсе намаганыні скіраваць на падрыхтоўку Дня Волі».

У звароце Аляксандар Мілінкевіч адзначае пазытыўныя вынікі дзеянасці аўяднанай апазыцыі ў часе прэзыдэнцкай кампаніі.

«Я быў пэўны, што пасъля выбараў мы працягнем супольную працу ў каалі-

цы, бо перамагчы можна толькі разам». Аднак кансалідацыі не адбылося, лічыць палітык. Замест арганізацыі супольной працы некаторыя кіраўнікі партый пачалі змагацца за лідэрства.

Мілінкевіч ня супраць Кангрэсу, але гатовы прыняць удзел у ім пры ўмове, калі там будзе абраны адзіны лідэр з дастатковымі паўнамоцтвамі.

Лідэр дэмакратычных сілаў лічыць непрымальную ратацыйную систэму лідэрства, кажучы, што гэта ад-

кідае апазыцыйныя сілы на некалькі гадоў назад у пабудове альтэрнатывы існуючаму рэжыму.

«Я больш не могу заставацца закладнікам такой сітуацыі і не хачу ўдзельнічаць ва ўнутраных разборках. Дэмакратай шмат у чым справядліва папракаюць у адсутнасці реальных дзеяньняў. Я супраць таго, каб канкурэнцыя паміж лідэрамі партый паглынула ўвесь патэнцыял дэмакратычнай кааліцыі», — цвердзіць Мілінкевіч.

Сёньня нам трэба ўсе намаганыні скіраваць на падрыхтоўку беларускага Дня Волі, рэзюмуе ён.

Сямён Печанко

**«Наша Ніва»
і «ARCHE»
у Маладэчне**

17 лютага, у суботу, а 14-й гадзіне ў Маладэчне адбудзеца сустрэча з рэдактарамі «Нашай Нівы» і часопісу «ARCHE». Прыедуць Валер Булгакаў, Андрэй Скурко, съпявоюць барды Тацяна Беланогая, Лявон Тышкевіч. Усё, што вы хацелі б даведацца пра нашы выданыні і бягучую палітычную сітуацыю, вы зможаце спытацца на сустрэчы.

Сустрэча адбудзеца па адресе:
вул. Чыстая, 26.

Аляксандар Фядута: Мілінкевіч робіцца сапраўдным лідэрам

Мілінкевіч даў некалькі сыгналаў. Першы — дзяржаўнаму апарату: ён партнёр, гатовы да канструктыўнай працы. Другі — Захаду: ён здольны аналізаваць сітуацыю, прымаць неардынарныя рашэнні. Трэці — цяпер — Плошчы. Піша Аляксандар Фядута.

Адбылося заканамернае.

Учорашні «адзіны кандыдат», як карабель, спущчаны паўтара году таму са стапэляў Кангрэсу дэмакратычных сілаў, нарэшце зразумеў, што адзіна магчымае яго прызначэнне — вольнае плаванье. Аляксандар Мілінкевіч адмовіўся ад удзелу ў мерапрыемстве сумнеўнай легітымнасці, безумоўна марным і непатрэбным. Заплянаванае ўскладненне систэмы прыняцця палітычных рашэнніяў, ператварэнне таго, хто яшчэ нядаўна быў сымбалем усяго дэмакратычнага руху, у вартую жалю маўянэтку групы менскіх палітычных тусоўшчыкаў — вось адзіна магчымае вынік будучага форуму.

Удзел Мілінкевіча ў Кангрэсе прывёў бы да легітымациі Кангрэсу ў вачах Захаду і адначасова звёў бы яго самога назаўсёды зь беларускай палітычнае сцэны. Як сыходзілі іншыя яе акторы,

якія сталі закладнікамі партыйнага статусу ці ягонай адсутнасці, часам нават больш яркія, але пазбаўленыя мужнасці й рашучасці.

Крок, зроблены Мілінкевічам, — крок рашучага чалавека. Чалавека, які нарэшце зразумеў, што прафесійная палітыка — гэта не бюракратычная працэдура.

Да гэтага часу такія кроکі дазвалялі сабе трох чалавекі.

Адзін з іх стаў прэзыдэнтам Беларусі.

Другі зьнік бязь звестак.

Трэці знаходзіцца ў турме. Мілінкевіч за апошні час даў некалькі сыгналаў. Першы — дзяржаўнаму апарату: ён, магчыма, і будзе партнёрам, падрыхтаваным да канструктыўнай працы. Другі — Захаду: ён здольны аналізваваць сітуацыю, прымаць неардынарныя рашэнні. Трэці даў — цяпер — Плошчы. Той Плошчы, якая год таму арганізавалася сама па сабе,

безь ягоных выслікаў, хоць і па яго закліку. Той Плошчы, якая за год не пабачыла ў ім адзінага лідэра, але захавала вернасць яму як штандару. Той Плошчы, якой ён быў патрэбны.

Бо ён болей нікому ня быў патрэбны.

Каму? Партайгеносэ, якія звыкліся болей займацца інтрыгамі, чым палітыкай? Ён ім замінаў.

Але ж да нядаўняга часу яны былі ўпэўненыя, што менавіта яны яго стварылі, зъляпілі ў Кангрэсе з таго, што трапіла пад руку? Што ён ім абавязаны ўсім? Што бязь іх ён — ніхто?

Быў бы — ніхто. Калі б пагадзіўся гуляць па чужых правілах, у чужую, а не ва ўласную гульню.

І разам зь Мілінкевічам сышла б сцэны Плошча.

Цяпер яна мае свой рух — Рух «За свабоду», — на чале якога знаходзіцца Аляксандар Мілінкевіч. У яго могуць

уступіць сябры ўсіх партый.

Гэта датычыцца ўсіх партыяў — акрамя адной. Я маю на ўвазе сацыял-дэмакратай. Несумленна было б адмовіцца быць чальцом у партыі, лідэр якой знаходзіцца за кратамі за палітычную дзеянасць. Аляксандар Казулін — той лідэр, які мусіць застацца другім палітычным апанэнтам улады. А калі яны зь Мілінкевічам абодва апнуцца на волі — яны як-небудзь дамовяцца. Ці не дамовяцца. Але мы атрымаем двух моцных лідэраў на чале двух моцных палітычных структур — правай, на чале зь Мілінкевічам, і левай, на чале з Казулінам.

У нас таксама павінен быць выбар.

Але ў Мілінкевіча няма выбару. Карабель, спущчаны з стапэляў, можа альбо ісці ў мора, альбо гнісці на берах.

Спадарожнага ветру Аляксандру Мілінкевічу!

Урад абяцае лібералізацыю эканомікі

Гэта можа быць падрыхтоўка да вырашэння праблемаў на буйных заводах.

На высокім узроўні гучыць запоўніваныні пра падтрымку прыватнага бізнесу і гатоўнасць да прыходу замежнага капіталу.

Паседжанье Савету міністраў 6 лютага ад вынікаў мінулага году хутка перайшло да задачаў на год бягучы, піша газета «Беларусы и рынок». Перад урадам стаіць супрэчлівая задача, мяркуючы тыхнікі, — каб прыстасаваць эканоміку да новых цэнавых умоваў, неабходна распрацаваць заходы па абароне насельніцтва, мінімізацыі страты бюджету, падтрымцы рэальнага сектара эканомікі. У цэлым праблему будуть вырашыць адміністрацыйнымі спосабамі: рост цэнаваў на прыродны газ і тарыфу на электра- і цеплаенергію для

стратэгічных прамысловых прадпрыемстваў будзе стрымлівацца. Некаторыя прадпрыемствы канцэрну «Белнафтахім» атрымаюць ільготы ў выглядзе таннайшых цэнаваў на энергаресурсы, а ў цэлым канцэрн пазбавіцца ад абавязку субсидаваць сельскую гаспадарку. Апошняя, да ўсяго, пазбавіцца льготаў пры закупцы нафтапрадуктаў.

Нізвляваць страты ад новых коштатаў на газ і ўвядзеньня мытаў на нафты ўрад мяркую таксама за кошт прыватызацыі некаторых прадпрыемстваў нафтахімі. Галоўнае, каб інвестор валодадзі дастатковымі фінансавымі рэсурсамі для мадэрнізацыі, сыравіннымі рэсурсамі для загрузкі гэтых прадпрыемстваў і

рынкамі збыту, кожа віц-прем'ер Уладзімер Сямашка. Пры гэтым дзяржава готовая прапанаваць да 70% акцыяў, адмовіўшыся ад кантрольнага пакету.

Прэм'ер Сідорскі ў сваю чаргу загадаў Міністэрству фінансаў прыцягнуць 1,5 мільярды даляраў замежных крэдытаў. Задача малавыканальная, улічваючы той факт, што з мінулагоднім заданнем (990 мільёнаў даляраў) Міністэрства фінансаў ня справілася. Аднак міністар фінансаў Мікалай Корбут аптымістычна абяцае, што праз пяць год беларускую эканоміку будзе не пазнаць дзякуючы прытоку замежных інвестыцый.

Для гэтага нашую эканоміку давядзецца перабудаваць,

скараціць выдаткі і, магчыма, перагледзець інвестыцыйную палітыку, тлумачыць М. Корбут.

Выклікае цікавасць усплеск клопату з боку ўраду да прадстаўнікоў прыватнага бізнесу. Прэм'ер Сідорскі выказаўся за тое, што дзяржава павінна мінімізаваць умяшаныне ў работу малога і сяродняга бізнесу. Варта адзначыць, што зроблена гэта было падчас пасяджэння Прэзыдiuma Саюму, прысьвечанага абл меркаванню праекту Дзяржаўной праграмы судзейнічання занятасці на сельніцтва Беларусі на 2007 г. «Неабходна стварыць максимальна камфортныя ўмовы для таго, каб развіваўся прафысцістычны бізнес, каб у поўным аб'ёме выплочваліся падаткі. Трэба судзейнічыць разъвіцьцю такіх рабочых месцаў у краіне», — адзначыў С. Сідорскі.

Гэткі крок съведчыць пра жаданне ўраду мінімізаваць магчымы ўсплеск беспрацоўя ў рэальным сектары эканомікі.

Сямён Печанко

На беларуска-расейскай мяжы — хвасты

Дзяржавыны мытны камітэт Беларусі чакае тлумачэнняў ад расейскага боку наконт чэргай аўтатранспарту на беларуска-расейскай мяжы.

Паводле словаў прадстаўніка ДМК, камітэт цяпер разбіраецца ў прычынах узынілых затораў. Паводле папярэдняй інфармацыі, расейскі бок зноў вярнуўся да працэдуры часовага афармлення ўвозу аўтамабіляў на мяжы. Пры гэтым ніякіх афіцыйных спавешчанняў пра зьмену парадку ўезду на мытную тэрыторыю ДМК не атрымліваў, падкрэсліў суразмоўца.

У мытным камітэце адзначылі, што ў шматкілямэтровых чэргах стаяць як легкавыя, так і грузавыя аўтамабілі.

БелТА

Валянцінка ад Мірона

Легендарны Мірон павіншаваў жыхароў Віцебску і ўсіх беларусаў з Днём закаханых — днём Св. Валянціна. На гэты раз бел-чырвонабелы сцяг узвіўся блізу плошчы Перамогі на даху пяціпавярховага дома па праспэкце Чарняхоўскага, 6. Паводле няпэўных звестак, да сцягу была прымацаваная запіска са словамі «Люблю Беларусь!» «Народныя навіны Віцебску»

АДРІАН ЛІНКЕМАН

Літва аддасьць Беларусі Клайпэду

Гатовая стаць адвакаткай Беларусі ў Эўропе.

Сёняня ў Менску прыйшла прэс-канфэрэнцыя надзвычайнага і паўнамоцнага пасла Літвы ў Беларусі Эдмінаса Багданаса (**на здымку**). Учора сп.Багданас уручаў даверчыя граматы Аляксандру Лукашэнку. Пасол зазнаўчы: ён сказаў Лукашэнку, што прыехаў у Беларусь з цэлым шэрагам розных праектаў. Прэзыдэнт заявіў амбасадару, каб пры патрэбе той званіў у любы час. Спадар Багданас, праўда, не наважыўся папрасіць нумар мабільнага тэлефону Лукашэнкі.

Літоўскі пасол шмат жартаваў, расказваў пра асабістую жыцьцё. Ён перехаў у Менск разам з жонкай і 8-гадовым сынам (ёсьць яшчэ 19-гадовая дачка). Жонка з Кіева, з гэтай нагоды пасол пажартаваў, што працягвае традыцыі вялікіх князёў Вітаўта і Альгерда, ажаніўшыся са славянкай.

Сп. Багданас адзначыў, што літоўскія прадпрымальнікі і бізнесоўцы зацікаўлены ў інвеставаныні ў беларускую эканоміку. «Мы хочам быць першымі тут, у Беларусі, у гэтай сферы». Але Літва гатова ўкладваць у Беларусь гроши толькі ў тым выпадку, калі атрымае гарантіі ад афіцыйнага Менску.

Слова «першая» ў дачыненіні да Беларусі з вуснаў пасла гучалі сёньня

не адзін раз. Таксама ён казаў пра тое, што Літва хацела б першай начуць ад беларускага боку канкрэтных прапановаў у справе нармалізацыі адносінай з Эўропай. «У такім выпадку Літва гатовая стаць адвакаткай Беларусі ў Брусэлі». Багданас гаварыў, што неразумна адмаўляцца ад прапановаў Эўракамісіі. За грошы, якія Беларусь выйграе ад гэтага, на думку пасла, можна было б рэстаўраваць старую Горадню ці што-небудзь яшчэ. «На-што гэта рабіць за беларускія грошы, калі можна за эўрапейскія?» — пытаяўся дыплямат.

Таксама Эдмінас Багданас паведаміў, што ў Літве зараз актыўна ідзе

Адамкус і Чэйні абмяркоўвалі альтэрнатыўныя пастаўкі нафты ў Беларусь

Літва гатовая дапамагчы з альтэрнатыўнымі пастаўкамі нафты ў Беларусь. Для гэтага мяркуецца выкарыстоўваць нафтатэрмінал у Бутынге і літоўскую чыгуночку. Пра гэта паведаміў на сустрэчы з журналістамі ў Вашынгтоне прэзыдэнт Літвы Валдас Адамкус. Ён расказаў, што гэтае пытанье абгаворвалася ў часе ягонай сустрэчы з віцэ-прэзыдэнтам ЗША Рычардам Чэйні і міністрам энергетыкі ЗША Сэмюэлем Бодмэнам.

Раней беларускі ўрад распрацоўваў магчымасць паставак нафты праз тэрмінал у Вэнтспілсе і нафтаправод Вэнтспілс-Наваполацак.

абмеркаваньне прапановаў прэзыдэнта Адамкуса, якія ён выказаў у Вашынгтоне, адносна таго, што Літва гатовая прадставіць Беларусі свае нафтавыя тэрміналы ў Клайпэдзе. Ни выключана, што бліжэйшым часам літоўскі бок афіцыйна выйдзе з гэтай прапановай на Менск. У гэтым выпадку гаворка ня ідзе пра пабудовы трубаў, а пра транзыт нафты чыгуначнымі шляхамі.

У Літве зараз праходзіць абмеркаваньне пабудовы разам з Латвіяй, Эстоніяй і Польшчай атамнай станцыі. Спадар пасол сказаў, што калі Беларусь разам з гэтымі краінамі будзе замаўляць у французаў пабудову энергаблэску, то краіны могуць атрымаць істотныя зыніжкі. «Мы папросім у французаў 50% зыніжак, столькі, канечне, не дадуць, але 30% даць мусіцца. Гэта будзе выгадна ўсім».

Спадар пасол выказаў упэўненасць, што за час ягонай дыпляматычнай службы ў Менск істотна павысіцца таваразворт між нашымі краінамі. За апошні год таваразворт склаў толькі 600 млн даляраў. Таксама ён выказаў неразуменіне, чаму пры літоўскім пасольстве акрэдытавана 150 беларускіх турыстычных фірмаў, бо ён ня бачыць такога патоку туристаў з Беларусі. Бліжэйшым часам пасольства мае правесці праверку ўсіх гэтих фірмаў. Ніякіх зменаў у атрыманыні літоўскіх візаў не чакаеца. Штогод пасольства выдае звыш ста тысяч візаў беларускім грамадзяням.

Спадар Багданас увесь час падкрэсліваў, што мы маєм супольную гісторыю, і выказаў захапленыне выданьнем энцыклапедыі ВКЛ па-беларуску. Ён адзначыў, што ў Літве няма такай кнігі. Карэспандэнту «НН» Эдмінас Багданас паабяцаў праз паўгоду даць інтэрвю на добрай беларускім мове.

Зыміцер Панкавец

Арыштавалі, каб адпусьціць

Пра што съведчаць арышт і далейшае вызваленне Зымітра Хведарука і Алега Корбана? Вэрсіі: Менск рыхтуеца да дыялёгу з Захадам; ідуць разборкі ўнутры спэцслужбаў.

У нядзелю, 4 лютага, на прыватнай кватэры меўся прайсьці сход Цэнтральнай Рады незарэгістраванага «Маладога фронту». Усяго сабралася 24 чалавекі. Недзе каля пятай гадзіны ў кватэру ўварваліся супрапоўнікі спэцназу і КДБ. Узброеныя людзі ў масках дзеля ўзмацнення псыхалягічнага эффекту гучна кричалі, заскоквалі й хадзілі па сталах. «Маладафронтагаў

цаў» пашытавалі тварам да съцыны, у гэты час спэцслужбісты праводзілі вобшук. Былі канфіскаваныя кампьютары, нацыянальная сымболіка. У гэты ж дзень ператруды прайшлі на кватэрах сяброў «Маладога фронту»: Алега Корбана, Зымітра Хведарука, Насты Палажанкі, Аляксея Янушэўскага — усе з Менску, і Яраслава Грышчэні з Баранавіч.

Пасыя некалькіх гадзін утрымання ў Савецкім РУУСе ўсіх маладзёнаў адпусцілі. Толькі пра лёс Зымітра Хведарука і Алега Корбана да панядзелка не было нічога вядома. Вось што пра гэта расказвае сам Зыміцер Хведарук: «Нас усіх разам адвезлі ў пастарунак. Там па адным пачалі адводзіць на гутаркі. Пасыя нейкі «гэбіст» падышоў да мяне і за-

пытаўся, ці Хведарук я. Ён паказаў мне пастанову, падпісаную генэрал-маёрам КДБ Кузняцовым аб узбуджэнні крымінальнай справы па «Маладым фронце», дзе я праходжу як падазраваны. Пасыя мяне пасадзілі ў ГАЗік і адвезлы ў будынак упраўлення КДБ на вул. Казлова, 6. Там я і даведаўся, што затрымалі мяне толькі мяне, але і Алега Корбана».

У КДБ Хведаруку прапаноўвалі падпісаць паперы, паводле якіх ён добрахвотна выходитці з «МФ» і кæпца за ранейшую дзейнасць. Прыйчым напісаць пакаянне яму прапаноўвалі на імя Аляксандра Лукашэнкі й старшыні КДБ. Пасыя адмовы Хведаруку адвезлы ў «камэрсыканку». Назаўтра пра знаходжанье хлопцаў паведамілі бацькам.

Хведарук кажа, што допыты ў «камэрсыканцы» не былі вельмі інтэнсіўнымі і цяжкімі для яго: «Упершыню на

Маладафронтагаў звозяць на Акressыціна.

допыт мяне аднялі ў аўторак. Вёў яго капітан Сьвістун. Мне было зададзена каля дваццаці пытанняў, якія тычыліся дзеянасці «Маладога фронту». Я ня стаў адмаўляць сваё сяброўства ў «МФ», адказаў, што Зыміцер Дашкевіч зьяўляецца лідэрам нашай арганізацыі. Гэта наша прынцыповая пазыцыя: не адмаўляецца ад сяброўства ў «Маладым фронце». Болей ніякіх адказаў яны не атрымалі. Казаў, што ня памятаю альбо ня ведаю. Шчыра пі не, але супрацоўнікі КДБ прапаноўвалі зарэгістраваць «МФ». Я казаў, што былі ўжо чатыры спробы, «гэбіст» адказаў, што варта зрабіць яшчэ адну, бо «рантам атрымаеца».

Пра вызваленіне Алега і Зымітра гаварылі ўжо ў сераду раніцай, але ніякай пэўнасці ў гэтym пытаньні не было. Ля ізалаціи КДБ, праўда, стала дзяжурылі «маладафронтайцы». А палове на восьмую вечара хлопцаў выпусыцілі. Хведарук кажа: «Да апошняга ня верылася, што выпусцяць, нават калі ў сераду адвакат сказаў, я не паверыў. Мяне падазрываюць у кіраванні менскай арганізацыі «Маладога фронту», а Алега Корбана — у кіраванні адным з аддзелаў менскай арганізацыі».

Непта падобнае ўжо рабілі раней з «маладафронтайцамі»

Затрыманыя трывцаць сяброў былога ЗБС

30 прыхільнікаў Задзіночання беларускіх студэнтаў затрымалі ў суботу, 10 лютага. Каля 16-й у дом у вёсцы Лугавая Слабада (Магілёўскі кірунак ад Менску) уварваліся кадбісты ў супрадажэнні міліцыі. Усіх затрымалі, зладзілі надгляд асабістых рэചей. Затрыманых даставілі ў РУУС Менскага раёну. Зънялі на відэа, «адкаталі» адбіткі пальцаў. І павыпускалі.

На сутрэчы ў Слабадзе моладзь сьвятавала дзень народзін аднаго са студэнтаў.

ЗБС быў зылікідаваны ў 2001 годзе ў адплату за актыўны ўдзел у выбарах-2001.

Паўлам Красоўскім, якога ў кастрычніку летасць пасадзілі ў ізалацію як падазронага ў справе віцебскіх выбухоў 2005 г. Але, не прад'явіўши ніякіх абвінавачваньняў, у хуткім часе вызвалілі.

Былы дэпутат Вярхоўнага Савету XII склікання ад БНФ Лявон Баршчоўскі лічыць, што налёт на «Малады фронт» можа быць спракаваны «разборкамі» ў спэцслужбах: «Яшчэ калі артыкул пра дзеянасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі стваралі, то ўжо тады гаварылі пра тое, што ён ствараецца для канкрэтных людзей. Гэты артыкул быў патрэбны перад выбарамі, каб паказаць на некага пальцам, каб изўтрапілацца некаторых людзей, якія маглі б узічаліць вулічныя акцыі. Цяпер артыкул застаўся, а выбараў німа. Я падазраю, што нашы спэцслужбы ня маюць адзінства думак што да гэтага артыкулу. Напросту ёсьць людзі, якія паказваюць пальцам на тых жа «маладафронтайцаў» і кожуць прымяняюць супраць іх гэты артыкул, але гэта ня ідзе цэнтралізавана. Потым

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ
У турме Зымітру Хведаруку прапанавалі падпісць пакаянне на імя прэзыдэнта.

некшта іншы кажа: чаго вы яго чапалі, адпусциць. Гэта ня съведчыць пра пасъядоўнасць «органаў», а наадварот пра асобныя ініцыятывы на месцах. Ёсьць яшчэ варыянт, што ў сілавых структурах ідзе ўнутраная барацьба, а хлопцы зьяўляюцца сродкамі ў гэтай барацьбе».

Сам Хведарук вызваленіне звязвае з пачыненнем адносінаў Беларусі з Захадам: зъяўленыне яшчэ двух палітвізняў магло быць канчатковая паставіць на іх крыж.

Зыміцер Панкавец

Той, хто кахае, непераможны

Галоўнае пытаньне, якое турбавала перад пачаткам «маладафронтайскай» акцыі любові: ці будзе разгон? Пачатак дні ў гэтым пляне не надаваў аптымізму, быў затрыманы некаторыя моладзёвяя актыўсты, ля пад'ездаў дзяжурылі людзі ў цывільным, хлощаў выклікалі на допыты.

За некалькі хвілін да пачатку акцыі плошча Свабоды была перакрытая міліцыянтамі. Гадзіннік паказваў 18:10, а маладзёнаў на плошчы не назіралася. Усё пачалося, калі шасыцёра дзяўчат, апранутых ў саколкі «Малады фронт» і раздаючы бел-чырвона-белыя стужкі, накіравалася да Ратушы, за сінім паненак быў прыматаўаны сымбалічныя крылыцы. Міліцыянты, якія дзяжурылі дагэтуль, некуды зьніклі. Дзяўчаты прайшлі кола вакол Ратушы, людзей становілася ўсё больш, нарэшце падцягнуліся хлопцы.

Пасля ўжо быў разгорнуты расыяцікі — «Акцыя любові» і «Малады фронт», удзельнікі аблігніліся эўразія-зяўскімі сцягамі. Пачалося скандаваныне «Жыве Беларусь!» Міліцыянтаў ужо не назіралася.

Удзельнікі спакойна прайшлі дарогу да французскага пасольства. Там да іх далучыўся Аляксандар Мілінкевіч. Ён быў адзіным з дарослых палітыкаў, хто прыйшоў падтрымачыць маладзёнаў. Побач з ім з прыгожай маленъкай ружай стаяла Іна Кулей. Мілінкевіч сказаў: «Той хто мае ў сэрцы любоў, той непераможны. Той, хто кахае, той непераможны. Я ганаруся Вамі, мы пераможам! Жыве Беларусь!» Стала зразумела, што сёлета разгону ня будзе.

Праўда, ля Каstryчніцкай плошчы затрымалі Барыса Гарэцкага і яшчэ некалькіх удзельнікаў. Праз нейкую гадзіну іх ужо адпусцілі. Свята каханьня атрымалася, нягледзячы ні на што.

Зыміцер Панкавец

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ
Алег Корбан.

Звыклае зло

Лідэры дэмакратычных партыяў, дзеячы адраджэння па чарзе адзначалі Дзень Волі ў Празе, прамаўляючы над магіламі Крэчаўскага і Захаркі, у той час як у Менску звыкла арыштаваці чарговых маніфэстантаў на чарговай маніфэстациі пад бел-чырвона-белымі сцягамі.

«Калі табе камсамолец імідж»

Дачка нашых знаёмых, дзясяцілітніца — разумная, таленавітая дзяўчына — нядаўна ў размове згадала, што яна ўступіла ў БРСМ. Згадала весела, нібы паміж іншым. Але паўза, якая павісла ўслед за гэтым паведамленнем, съведчыла аб tym, што дзяўчына чакала рэакцыі на яго. Не дачакаўшыся, яна ўздыхнула і сказала: «некаторыя змаглі вытрымаць прэсінг у школе, я — не». І дадала нешта ў tym сэнсе, што такіх, як яна — большасць.

Я не знайшоў, што сказаць. Шчыра кажучы, ня ведаю гэтага й да сёньня. Бо разумею, што нават у tym выпадку, калі камунікацыя паміж людзьмі магчымая ў прынцыпе, наўрад ці я магу нешта патлумачыць. Мой уласны маральны досьвед ці погляд на жыццё застануцца толькі майі уласным досьведам. У лепшым выпадку — досьведам майго пакаленія, калі на пакаленіне можна глядзець як на нешта цэласнае. И абсалютна бяз сэнсу навязваць свае погляды маладому пакаленіню, а tym больш павучаць яго.

Занадта шмат давялося б тлумачыць, браць пад увагу.

Напрыклад, tote, што ў 70-я гады мінлага стагодзьдзя камсамол быў дадзенасцю для 16-гадовых. Гэта была ўсяго толькі ўмова — адна з многіх — для таго, каб паступіць пасля школы ў інстытут ці нават у ПТВ. Хто не хацеў нікуды паступаць, у абавязковым парадку ўступаў у камсамол у войску. Можна было рабіць кар'еру, можна было не рабіць. Камсамол да гэтага не прымушаў, далёка ня кожны камсамолец уступаў у партыю. У камсамол ня бралі адзінак — напрыклад, калі гэтага не хацелі

бацькі-баптысты. І пры гэтым ніякага ідэйнага фанатызму. У 80-я гады самі камсамольцы зь сябе весела зьдзекаваліся. «Если тебе комсомолец имідж — имідж крепи делами своимідж».

Але ўсё гэта не апраўданне масавага савецкага канфармізму. Знаёмая дзяўчына значна разумнейшая, а значыць — лепшша за сваіх пагодкаў 70-х — 80-х гадоў. Яна ўсьведамляе, што саступіла чужому прэсінгу. Больш за тое, яна разумее, што зрабіла няправільна, саступіўшы, хоць і шукае маральнага апраўдання.

Чаму я ўвогуле ўспомніў тую прыватную размову? Відаць, яна прыйшла мне на памяць паводле псыхалягічнага кантраста, калі я чытаў палеміку ў ЖЖ на тэму будучай гадавіны сакавіцкіх падзеяў на Плошчы, а таксама рэакцыі на затрыманыні маладафронтайцаў. Маю найперш на ўвазе палеміку на [minsk_by](#), ну, і зразумела, інтэрнэт-камэнтары на сайце «Нашай Ніве».

Рассоўванье даляглядаў

Першая рэакцыя нармальнага чытача — як добра, што ў нас так шмат патрыятычнай беларускай моладзі, не абыякавай да таго, што адбываеца і што адбудзеца ў краіне! Але пры больш уважлівым прачытанні «пастоў» узьнікаюць падставы і для невясёлых думак.

Мне ўжо даводзілася выказвацца на гэту тэму раней, але, рызыкуючы зноў выклікаць абурэннене заўсёднікай ЖЖ, паўтаруся. Тэхнічны прагрэс сам па сабе (*summa technologiae*), павелічэнне спосабаў і хуткасці камунікацыі практична мала што мяняюць у псыхалёгіі й систэме маральных каштоўнасцяў чалавека. Тоё, што колькасць блогаў, дзёньнікаў і

аўтараў іх расце з кожным днём у геаметрычнай прагрэсіі, не вядзе аўтаматычна да зьяўлення большай колькасці сапраўдных літаратурных твораў. «Zianon-hop» тут, хутчэй, выключэнне, якое пацвярджае правіла.

Магчымасць выстаўляць і спамповаць у Сеціве зробленыя рознымі аўтарамі фатаграфіі і відэофільмы, музыку і г.д. — гэта цудоўна, гэта сапраўды рассоўванье даляглядаў. Але гэта не вядзе, як паспяшацца заявіць некаторыя філёзафы й культуролягі, да стварэння нейкай новай рэальнасці. Гэта, хутчэй, уцёкі ад яс. Нездарма назва «пакаленне геймэраў» даволі трывала ўвайшло ва ўжытак сацыёлягаў на Захадзе. Для найбольш тыповых прадстаўнікоў гэтага пакалення характэрнае стаўленне да жыцця як да нейкай гульні, дзе галоўнае — набраць як мага больш пунктаў. Зъмест яе можна мяняць, адвольна мяняючы параметры. Ды яшчэ мець пры гэтым у запасе некалькі прэміяльных «жыццяў».

Калі мы сцвярджаєм, што Інтэрнэт ёсьць апошній свабоднай зонай у беларускім грамадстве, мы гаворым паўпраўду. Так, Інтэрнэт дас больш магчымасці для праяваў свабоды, але ён няробіць грамадства і чалавека больш свободнымі, чым яны ёсьць. ЖЖ стварае ўнікальныя, неабмежаваныя магчымасці для дыскусіі. Але ці шмат ад яе карысці, калі ўсе яе ўдзельнікі застаюцца ананімнымі? Я зусім не заклікаю «раскрываць псэўданімы», у чым папракалі мяне некаторыя аўтары. Больш за тое, я лічу ананімнага аўтара (ці аўтараў) «Зянон-хопа» сапраўды вольнымі людзьмі. Але ананімнасць як прынцып існаваньня, як ухіленне ад маральнай адказнасці, як права казаць толькі тое, «што хачу», як адсутнасць зваротнай сувязі я лічу прыкметай нашага часу. Прыкметай канфармізму, узьнятай на шчыт, прыкметай аморфнасці ідэалаў і прынцыпаў, прыкметай грамадзянскай анэміі.

Пасыль Плошчы

Мне могуць нагадаць вядомую байку пра тое, што няма сэнсу наракаць на

камэнтары

люстэрка. Цалкам пагаджуся з гэтым. І нават насуперак таму, што казаў вышэй, хачу сказаць, што не заўважаю гэтага адлюстравання няможна. Трэба і заўважаць, і вывучаць, і намагацца зразумець. З гэтага гледзішча мне падаеща асабліва важным прыгледзеца да інтэрнэт-дыскусіі вакол меркаванай даты выходу на Плошчу ў сакавіку. У тым і справа, што ў віртуальным дзённіку абмяроўваецца справа. Абмяроўваецца пытаньне — што рабіць? Якое мае абсалютна канкрэтны сэнс для многіх маладых людзей.

Перад імі паўсталі дылема: ісці на плошчу 19-га (альбо 20—23-га) ці 25 сакавіка?

25 сакавіка — гэта ня проста дата, выбраная аргкамітэтам па правядзеніі масавай акцыі. Гэта ня толькі той дзень, калі Казулін павёў людзей на Акрэсьціна. Гэта Дзень Волі. Для многіх маладзёнаў, як паказвае дыскусія, гэта ўсяго толькі гісторыя. Гісторыя нейкай БНР. Можна абурацца адсутнасцю павагі да гісторыі, неразуменіем важнасці гэтае даты — 25 сакавіка 1918 году — для Беларусі. А можна задацца пытаньнем: хто вінаваты ў тым, што ў патрыятычнай беларускай маладзі сфармавалася такое стаўленіе да Дня Волі?

Толькі ня трэба ва ўсім абвінавачваць БТ і дзяржаўную прапаганду ў цэлым.

Хто за дзесяць з лішнім гадоў незалежнасці Беларусі зьвёў сьвяткаваньне гэтай даты да сыцілых імпрэзаў у Доме літаратораў ці тэатральных залях (калі яшчэ можна было дамовіцца аб іх арэндзе)? Лідэры дэмакратычных партый, дзеячы адраджэння па чарзе адзначалі Дзень Волі ў Празе, прамаўляючы над магіламі Крэчаўскага і Захаркі, у той час як у Менску звыкла арыштоўвалі чарговых маніфэстантаў на чарговай маніфэстацыі пад бел-чырвона-белымі сцягамі. Да пэўнага часу гэта здавалася натуральным і звыклым. Але пасля Плошчы, дзе купка маладзі здзейсніла акт непакоры, пасля таго, як Казуліна засудзілі на 5 гадоў няволі, калі маладзёнаў пачалі кідаць у турму ўсяго толькі за прыналежнасць да незарэгістраваных арганізаціяў, падобныя рэчы пачалі ўспрымацца

інакш.

Вядома, свабода перасоўвання ёсьць неад'емная і натуральная часткай грамадзянскіх свабодаў. Вядома, так званы съпіс «Д», паводле якога вядомых палітычных і грамадзкіх дзеячоў на беларускай мяжы надглядаюць, так бы мовіць, па поўнай праграме, распранаючы да трусоў, ёсьць грубым парушэннем гэтай свабоды ў зыдзекам з чалавечай годнасцю. Аднак, калі пра канфіскацыю грошай альбо нейкай апаратуры памежнікамі ў вядомага грамадзкага дзеяча паведамляюць на дэмакратычным сайце як пра галоўную навіну, ледзь не як пра злачынства супраць чалавечнасці, гэта спрадаје пытаньні. Напрыклад, а ці ня збіўся часам прышэл у некаторых дзеячоў апазыцыі? Ці не пачалася ў іх аберація зроку?

Значкі ці сымбалі?

Ёсьць і іншыя пытаньні да лідэраў апазыцыі. Чаму БНФ і іншыя партыі разам зь іх лідэрамі маўкліва паглядалі на тое, як бел-чырвона-белая сцягі паступова зъмяняючыся «дзяйнсавай сымболікай», нібыта больш блізкай і зразумелай маладзі? Нават тэрмін «дзяйнсавая рэвалюцыя» быў ухвалены на высокім узроўні. Прыйдумляліся ўсё новыя знакі й значкі з эмблемамі — у той час, як гістарычныя сымбалі разам з беларускай мовай як галоўным сымбалем і набыткам націў ўсё больш адыходзілі на маргінэ. І нават калі маладзь выйшла на абарону падручнікаў гісторыі на роднай мове, «вяршиныка» дэмсаўдай знайшла ўсяго некалькі словаў ухвалы для гэтае акцыі, ясна даочы зразумець, што ўсе ёсьць справы больш важныя.

Больш важнай спраўаю, як хутка высьветлілася, стала вылучэнне ды адстойваньне прынцыпу «ратациі лідэра». (Прасыцей кажучы: паруліў — дай паруліць іншаму.) Выглядае, менавіта з гэтай мэтай, а не дзеля таго, каб разабрацца ў тым, што адбылося ў грамадзтве за апошні год, прааналізаваць уласныя памылкі, і галоўнае — зразумець, што рабіць далей, склікаеца чарговы кангрэс. Усё гэта бачыла, не магла ня бачыць тая маладзь, якая выйшла на Плошчу ў 2006-ым.

Прынцып «ювэнільнасці» тут ні прычым. Прыналежнасць да маладога пакалення само па сабе нічога ня значыць, нікога не апрайдувае і не дае ніякіх прывileяў. Маладосьць, як вядома, гэта такі недахоп, які хутка выпраўляеца. У палітыцы дзейнічае той самы прынцып, што і ў паэзіі — калі ты пачаў, дык ужо не пачатковец, і пра цябе будуть думаць паводле агульных крытэраў.

Але ёсьць яшчэ адна рэч, якая з узростам толькі расыце — гэта адказнасць. Большая палова ўдзельнікаў дыскусіі ў ЖЖ выказвае не прэтэнзіі, а жорсткае патрабаваньне да Мілінкевіча, Лябедзькі, Вячоркі, іншых дэмакратычных лідэраў (і маладзевых таксама!) — даць справаздачу перад тымі людзьмі, перад якімі яны выйшлі на Каstryчніцкую плошчу 19 сакавіка. Якім абязцілі паслья разгону намётавага лягеру працяг барацьбы, стварэнніе шырокага руху і шмат чаго яшчэ. Ня «дзякуй, сыходзьце!» — такі лёзунг мог быць актуальны яшчэ год таму. А — справаздача. І не ў кульоарах кангрэсу, а на Плошчы.

Гэта ідэя мне асабіста падаеца ўтапічнай. Нават трошкі наіўнай. Ніхто зь беларускіх дзеячоў яшчэ ніколі не прызнаў сябе вінаватым у тым, што нешта не ўдалося, ці атрымалася ня так, як яны абязцілі. Заўсёды ў гэтым былі вінаватыя іншыя — Лукашэнка, Пуцін, Зімоўскі, Мілінкевіч з Казулінам, Захад...

Я ўпэўнены, што заўтра з вуснаў каго-небудзь з апазыцыянэр ау прагучыць сакрамэнтальнае «палітычна нясыпелая маладзь не разумее...»

Так, маладзь ня хоча шмат чаго разумець. Але яна вучылася ў нас — больш не было ў кога. Так што прэтэнзіі да настаўнікаў.

Нават у самых съмельых прапанавах у ЖЖ не гаворыцца пра тое, што трэба нешта мяніць. Гаворыцца толькі аб tym, калі і куды выйсьці на Плошчу з найменшым уронам для маніфэстантаў. «Каб ня надта білі». Адчуваеца нявер'е ў свае сілы, адсутнасць ініцыятывы, часам нават адчай. Хто ў гэтым вінаваты?

І якія слова тут могуць дапамагчы? Толькі справа. Нічога, акрамя справы.

Ужо праста сілаў ня маю: паўтара дзясятка гадоў вось гэта барацьба, барацьба

«Сёньня Беларусь фактычна ў складзе Pacei» і іншыя прызнаныні. Урыўкі з стэнаграмы гутаркі Аляксандра Лукашэнкі з рэдактарам расейскай газеты «Завтра».

На пачатку лютага Аляксандар Лукашэнка даў інтэрв'ю рэдактару нацыянальныі расейскай газеты «Завтра» Аляксандру Праханаву. Кіраунік Беларусі атакуе кіраўніцтва Pacei і заяўляе пра намер працаўцаў з Захадам. Стэнаграма інтэрв'ю зьявілася на сایце радыёстанцыі «Эхо Москвы».

Мільён штогод страчваем насельніцтва

Расея ня мае сёньня ні чалавечага рэсурсу. Мільён штогод страчваем насельніцтва. Калі ня больш. А дадайце да гэтага беспрытульных, дзяцей, ад якіх адмовіліся, каторым вы плястырам рог залеплівае з гэтымі, жудасныя кадры. Для мяне гэта дзеці ўсё. ...напрамілы Бог, калі вы зь Беларусі ўзялі больш і гэтым беспрывильным аддаўшы і кінутым дзеткам, а лепей сем'ям вернеце каштоўнасці тყя, якія былі, ня будзе ніякіх кінутых. Мы болей вам аддамо.

Расея ніколі ня будзе імпэрыяй

Расея ніколі больш ня будзе імпэрыяй. Расея ня мае для гэтага ресурсаў. Вы каўкалкі ўсё страцілі. Усё. Выключна прычына таго і віна — вы самі. Вось ідзе паседжанье СНД. Калі Ельцын, ён вельмі баяўся. Вось «старэйшы брат»,

канёк быў сувэрэнітэт гэтых рэспублік і інш. І ўсё неяк ня тое, што пабойваліся, — лічыліся з гэтым меркаваньнем. Цяпер так: а, вы ня хочаце, ну і ня трэба. Не, каб нешта прапанаваць добрае. Ня трэба падачак гэтых.

Пяцінцаць, а можа і дваццаць

Ужо праста сілаў ня маю. Паўтара дзясятка гадоў, а можа быць і дваццаць, вось гэта барацьба, барацьба. Бесыпераўпинная барацьба. І пытается, усе ж, здаецца, мусіць разумець, што не для сябе ты гэта робиш. Ня ўжо так многа трэба чалавеку нават тых грошай, ну навошта вашым чыноўнікам мільярды даляраў. Ну, сто мільёнаў хопіць на сябе і япчэ на два пакаленьні. Калі нармальна праста жыць.

Чаму мы мусім з Захадам «сабачыцца»

Ведаеце, у нас вельмі правільна была распрацаваная стратэгія замежнай палітыкі — шматвектарнасць. Мы ў цэнтры Эўропы, нам трэба жыць з усімі суседзямі нармальна. Я вам скажу, мы пабудавалі сваю палітыку так, і я ўжо гэта даўно адчуў, што калісьці прыйдзе час, што нас праста вось так «акунуць».

Канечнэ, мы цяпер будзем выкарысто-

ўваць любы момант для таго, каб наладзіць адносіны з Захадам. Ну чаму мы мусім зь імі «сабачыцца».

Фактычна ў складзе Pacei

АЛ: Сёньня Беларусь яна фактычна ў складзе Pacei. Больш, чым у складзе Pacei. Таму што тут рускаму чалавеку нашмат лепш, чым у самой Pacei ў многих месцах. Гэта ж няпроста было зьніць людзей з чамаданаў пасыля Шушкевіча, супакоіць іх, і съледам надаць расейскай мове пасыля гэтага нацыянальныага ўгару роўны статус з беларускай, зрабіць яе дзяржаўнай мовай. Колькі мне давялося вытрываць. Колькі мы рускіх людзей прытулілі з Казахстану і дагэтуль.

Газаправод, каторы пахерылі

Пущін, выступаючы, раныні Пущін у нас у Беларусі кажа: вось вы памажыце нам, нам гэта выглядна Ямал-Эўропа. Мы будзем працягваць столькі газу на, што вы за транзыт можаце купіць цалкам патрэбу свайго газу. Прайшоў п’ёны час, ён адмовіўся будаваць другую нітку. Пад Шродэра-такі трапіў. Пачалі гэта будаваць. Я кажу: навошта. Гэта бязглазы, дурны праект. Вось вам Беларусь. Хочаце, дарма, толькі ня цісьніце нас. Так яны пахерылі ўсё, што для другой ніткі было створана на сотні мільёнаў даляраў, усё гэта... А мы ж разылічвалі, мы ільготы вам давалі пад гэты газаправод, меркавалі, што вы нам хоць за транзыт потым заплаціце. Мы ж ўсё зрабілі і нават з свайго бюджету фінансавалі гэты газаправод. Усё было на маіх вачох. Я думаю, нашто я гэта зрабіў. А я ж думаў, што мы свае людзі.

Бел-чырвона-белы сцяг на бальконе

На бальконе кватэры аднаго з дамоў у раёне Камароўцы ужо ня першы дзень вісіць вялікі бел-чырвона-белы сцяг. Школьнікі паказваюць на яго, лыжнікі спыняюцца. «Упершыню нацыянальны сцяг мы вывесілі яшчэ ўвесені, — расказала спадарыня Н. карэспандэнту «НН». — Ён правісей некалькі тыдняў, але аднойчы сцяг нехта акуратна абарваў унаучы». Прычым відавочна, што гэта рабілася адмыслова, бо кватэра знаходзіцца на трэцім паверсе дзвеяціпавярховага дому. Ніякіх іншых рэакцый на сцяг не было, акрамя пазытыўных. Цяпер во дзеце — іх у сям'і Н. трое — папрасілі вывесіць сцяг яшчэ раз.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ

Скарына і дзесяць мільёнаў

Павал Севярынец
— у 1998—2004 г.
лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

— О! Біблія! Ці дасі пачытаць?

Сіценцы, якія ўпершыню заходзяць да мяне ў госьці, адразу цягнуцца да беларускай Бібліі на стале. Рэфлекс, неаднойчы заўважаў, амаль аднолькавы: працягваюць руку ўзяць, потым, бы апякліся, убіраюць пальцы і глядзяць з багавейным страхам: а ўвогуле можна?..

Святое Пісмо ў гэтых краёх — вялікая рэдкасць. У сяго-таго захаваліся кішэнныя Новыя Запаветы па-рассейску, выдадзеныя «Гедэонавымі братамі» ды распаўсюджаныя яшчэ ў пачатку 1990-х. Беларускай Бібліі, натуральная, няма ані ў школьнай бібліятэцы, ані ў сельсавецкай, ані ў людзей.

Ці мог падумашь Францішак Скарына, які 500 гадоў таму вучыўся ў найлепшых эўрапейскіх універсytетах з мараю даць свайму народу Кнігу Кнігаў, што ў век небывалага тэхнічнага прагрэсу, калі беларуская паліграфія будзе друкаваць тых кнігаў штогод па 50 мільёнаў асобнікаў, — знайсці Біблію на роднай мове на Полаччыне будзе яшчэ цяжэй, чым тады!

Даю вяскоўцам чытаць — і Біблію, і Новы Запавет у розных перакладах. Адразу пытаныні: «А якая зь іх *спраўдная*? Тут «Віфлем», тут «Бэтлеем», тут «blaslavі», тут «дабраславі», тут Ісус кажа спаралізаваному «Вер», а тут — «Мацуіся», тут зь мяккімі знакамі, а тут — бязь іх...» Справую тлумачыць, што сэнс ня ў гэтым,

проста розныя традыцыі... Не разумеюць: «Пачакай, дык Бог жа адзін?» «Так», «І Біблія адна?» «Ну так...» «І беларуская мова ж адна?» Адна, дарагія мае...

I вось Юрась, эвангельскі хрысьціянін з Баранавічаў, піша, што яны хацелі б зрабіць і памножыць аўдыёзапіс Эвангельля па-беларуску... дык які варыянт браць за аснову?

Пэўна, яшчэ больш засмуціла б беларускага першадрукара тое, што дагэтуль няма *адзінай* беларускай Бібліі. Уладальнікі беларускага Святога Пісъма ў касыёле, царкве ці малітўным доме карыстаюцца рознымі перакладамі ўнутры кожнай з канфесіяў. Звярнуў увагу на супольны малітве на сходзе Беларускай Хрысьціянской Дэмакратыі: нават «Ойча наш» беларусы спавядоць у трох ці чатырох адрозных варыянтах.

Пытаныне, вартасе не адной навуковай канфэрэнцыі: ці лічыць беларускай Бібліяй увесь ансамбль ужо выдадзеных тэкстаў (і тады застаецца прызнаваць ягонай вартасцю багацце формы ды поўны спектар адценняў зместу), ці спрабаваць такі звесыці праваслаўныя, каталіцкія і пратэстанцкія пераклады на беларускай у адно?

Цяпер вядома ня менш дзесяці перакладаў Бібліі або яе асобных кнігаў на беларускую мову.

ХРОНІКА

1 лютага

Міністэрства юстыцыі вынесла пісмовыя папярэджанні тром палітычным партыям — Партыі камуністаў Беларускай (ПКБ), Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) і Беларускай партыі жанчын «Надзея».

Падставай стала правядзенне названымі партыямі 17 сінегня 2006 г. у Чарнігаве ва Украіне ўстаноўчага з'езду палітычнага аўяднання «Саюз левых партый» (СПП). У папярэджанні Міністру гаворыцца, што, паводле наяўнага заканадаўства, «дзейнасць палітычных партый, зарэгістраваных у Рэспубліцы Беларусь, можа распаўсюджвацца толькі на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь. Палітычныя партыі ня маюць права арганізо-

ваць і праводзіць мерапрыемствы на тэрыто-
рыі іншых дзяржаў».

Варта нагадаць, што першапачаткова ўстаноўчая канфэрэнцыя СПП плянавалася ў Менску, аднак арганізаторам некалькі разоў адмаялі ў аренду.

Ператрус у сакратара управы партыі БНФ

А 22.30 у прыватную кватэру сакратара управы партыі БНФ Андрэя Саротніка, дзе таксама знаходзіўся кіраунік цэнтральнай рады партыі Уладзімер Кішкурна, прыйшлі асобы ў цывільнym і звычайнілі ператрус.

Забралі артэхніку, носьбіты інфармацыі, а таксама некаторыя кнігі й брашуры. А. Саротніка і У. Кішкурну адвесьлі ў Цэнтральны РУУС, дзе пратрымалі да трэцяй гадзіны ночы. Актывістам партыі не патлумачылі

прычынаў затрымання.

2 лютага

«Марілёўсаюздрук» адмаўляеца распаўсюджваць «Бобруйскі кур'ер»

Бобруйскі філіял ААТ «Марілёўсаюздрук» адмовіўся падаўжыць дамову аб розынчай рэалізацыі грамадзка-палітычнай газеты «Бобруйскі кур'ер». У вуснай форме пра гэта рапшынне в.а. галоўнага рэдактара газеты Анатолю Саначенку паведаміла начальніца Бобруйскага філіяла ААТ «Марілёўсаюздрук» Т.І. Бежалева.

Фармальная падстава адмовы ў падаў-

У 1517—1525 г. Францішак Скарына, як лічаць дасъледчыкі, пераклаў усю Біблію і надрукаваў большую частку яе кнігай — і гэта была трэцяя ў сьвеце друкаваная Біблія на жывой мове народу.

Калі 1570 г. у сваёй вандрунай друкарні выдаў Эвангельль паводле Мацьвея й Марка Васіль Цяпінскі.

Толькі больш як праз тры з паловай стагодзьдзі, у 1927 г., у баптысцкім выдавецтве «Компас» нарэшце выйшла Эвангельле ў перакладзе на сучасную беларускую Лукаша Дзёкуць-Малея й Антона Луцкевіча, а ў 1931 г. у Хэльсынгфорсе — увесь Новы Запавет Луцкевіча.

У 1939 г. у Вільні ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі надрукаваў і каталіцкі Новы Запавет па-беларуску. У 1954 г., выкарыстаўшы пераклад Гадлеўскага, выдаў Эвангельле ў Апостальскія Дзея ў Рыме ксёндз Пётра Татарыновіч. Гэтаксама на эміграцыі былі выдрукаваны Эвангельле паводле Яна ў перакладзе Яна Пятроўскага і ўся беларуская Біблія пратэстанта Яна Станкевіча.

Яшчэ некалькі перакладаў дала Беларусі найноўшая гісторыя. Напрыканцы XX ст. распачала працу адмысловая камісія Беларускага Экзархату РПЦ, якая выдала па-беларуску Эвангельле. У 2002 г. з дабраславеніня Першагерарха Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы Мітрапаліта Мікалая ў ЗША 10-тысячным накладам выйшла беларуская Біблія ў перакладзе Васіля Сёмухі (тая самая, на якую ў першую чаргу звяртаюць увагу сіценцы). Нарэшце, у 2003 г. у Беларускім Біблійным таварыстве быў надрукаваны Новы Запавет у перакладзе ксяндза Ўладзіслава Чарняўскага.

Але ж ад беларускага біблійнага лідэрства ва Ўсходняй Эўропе, датаванага «залатым» XVI стагодзьдзем, сёньня мала што засталося. Быў час, быў век, была эпоха, калі Беларусь вывозіла на экспарт не сырый лес і не калійныя ўгнаеніні, а друкаваную Біблію. Тады «Апостал» Фёдарава і Мсьціслаўца ды «Псалтыр рыфматворны» Полацкага адкрывалі Святое Пісьмо шырокім масам расейцаў; львоўскія ды астроскія выданні беларускіх друкароў наталілі прагу Божага Слова ва Украіне, Радзівілаўская Біблія й «Новы Запавет» Буднага насычалі духоўным хлебам Польшчу. А цяпер? Ганарыўся найбуйнейшым у Эўропе дыямэнтам бібліятэкі — і ня маєм аніводнай поўнай афіцыйнай прызнанай хоць бы адной хрысьціянскай канфэсіій беларускай Бібліі!

А Малому Сітну і праўда бязь Бібліі аніяк. «Разбаўталіся людзі! Раней хоць парадак быў. Замнога свободы ім далі, — бурчыць начальнік леспрамгасу, — не баяцца нікога!..» Але, калі ў чалавека няма маральна га закону, праписанага ў сэрцы, — аніякі дырэктыва, аніякі рэжым, аніякі страх не прымусяць яго жыць маральна. Бяз Бога, без царквы, бязь Бібліі Беларусь працадае.

Падхапіць місію Скарыны — значыць надрукаваць дзесяць мільёнаў асобнікаў беларускай Бібліі. Мару, каб Святое Пісьмо ляжала на стале ў кожнага беларуса. Адчуваю асаблівасць пакліканьне да гэтага спрэві: нездарма Скарына пачаў друкаваць Біблію ў праскай друкарні Паўла Севярына. І веру: беларусы будуть аддаваць Святыму Пісьму болей часу, чым жоўтай прэсе ды крымінальному чытву.

Бо Біблія — гэта Асноўны закон нацыянальнага абуджэння.

в.Малое Сітна

Калі
ў чалавека няма
маральна га
закону ў сэрцы,
— аніякі
дырэктыва,
аніякі рэжым
не прымусяць
яго жыць
маральна.
.....

ХРОНІКА

Працяг са старонкі 13.

жэйні дамовы — нізкая рэалізацыя газеты. Да гэтага газета рэалізоўвалася ў шапіках «Белсаюздруку» 16 гадоў.

4 лютага

Масавы хапун актыўістаў незарэгістраванага «Маладага Фронту»

Супрацоўнікі ПМНС затрымалі ў Менску каля 30 сяброў незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт». Гэта адбылося падчас паседжання цэнтральнай рады арганізацыі ў прыватнай кватэры на вуліцы Цнянскай. У гэты ж дзень на кватэрах актыўістаў «МФ»

адбыліся ператрусы.

Затрыманых адvezьлі ў пастарунак Савецкага РУСС.

А 22-й гадзіне байцы спэцназу ў масках ўварваліся ў кватэру актыўіста Алена Корбана і арыштавалі яго. Адначасова на кватэрах Аляксея Янушэўскага, непаўнагоддзя Насты Палажанкі, а таксама Яраслава Грышчэні з Баранавічаў працілі ператрусы.

5 лютага

Справа Лукашова перададзена ў суд

Справа Кастуся Лукашова, брата Вячаслава Сіўчыка, 5 лютага зарэгістраваная ў судзе Ленінскага раёну Менску. Лукашова абвініваюць паводле арт. 364. КК («непадпа-

радкованыне міліціі»), што прадугледжвае да 5 гадоў пазбаўлення волі. Суд над Кастусём Лукашовым прызначаны на 15 лютага. Прапрас пройдзе ў будынку суду Ленінскага раёну Менску і пачнется ў 10 гадзін 30 хвілін.

6 лютага

Актыўіста апазыцыі звольнілі з беларуска-нямецкага СП

Актыўіст Свабоднага прафсаюзу, былы кіраўнік арганізацыі Партыі БНФ у Барысаве Анатоль Аскерка быў звольнены з беларуска-нямецкага сумеснага прадпрыемства «Фрэбр». З Анатолем Аскеркам заключылі контракт на год і не працягнулі яго па сканчэнні тэрміну. Ён адпрацаваў на прадпрыемстве 15 гадоў.

Папярэджаньне за працу на замежных радыёстанцыі

Пракуратура Гомельскай вобласці вынесла афіцынае папярэджаньне сбіру Беларускай асацыяцыі журналісту Юнэлі (Юліі) Сальнікавай.

6 лютага Ю.Сальнікаву выклікалі ў прокуратуру паводле пазову начальніка аддзела агульнага нагляду Аляксандра Елісеева. Упраўленне КДБ Гомельскай вобласці закідае Ю.Сальнікавай працу на замежных радыёстанцыі («Нямецкая хвала» і «Радыё Рацыя») без акредытациі прадстаўніка замежнага СМІ, чым яна нібыта парушае пункт 9 Палажжання аб працы карэспандэнтаў замежных СМІ, а таксама арт. 40 Закону аб друку. Для пераканаўчысці сп. Сальнікавай былі прадэмінстраўваныя дыктафонныя записі яе рэпартажаў.

Таксама было зазначана, што Ю.Сальнікаву могуць прыцягнуць да адказнасці паводле арт. 369-1 Крымінальнага кодэкса (дыс-кредытация Рэспублікі Беларусь).

7 лютага

Алега Корбана і Зыміцера Хведарука вызвалілі

Актывісты незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт» Зыміцер Хведарук і Алег Корбан у 19.30 выйшлі са съедчага ізалітару КДБ.

У хлопцаў узялі падпіску аб tym, што яны будуць зьяўляцца на допыты згодна з патрабаваннямі съедчых. Алег і Зыміцер маюць статус падазраваных у крымінальнай справе, якую распачаў КДБ паводле 193 артыкулу Крымінальнага кодэкса за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі.

8 лютага

Дзень народзінаў у спэцкамэндатуры

Палітвязень Артур Фінькевіч адзначыў дзень народзінаў у магілёўскай спецкамэндатуры, дзе адбывае пакаранье. Летась Артур быў пакараны двумя гадамі аблежаваньня волі за палітычныя графіцы.

Канцэрт з нагоды «Дня святога Констанціна» адмянілі па «тэхнічных прычынах»

Імпрэза мела адбыцца 13 лютага ў Доме літарата, але адміністрацыя ўстановы ў сядзібу адмовіла ў яго правядзенні па «тэхнічных прычынах».

Адзін з арганізатораў канцэрту Франак Вячорка паведаміў, што адміністрацыя Дому літарата спасылаецца на распараджэнне Гаспадарчай управы Кіраўніцтва справамі прэзыдента.

9 лютага

Суд апраўдаў актывістку «Моладзі БНФ»

Суд Фрунзенскага раёну Менску апраўдаў актывістку «Моладзі БНФ» Насту Александровіч. 12 студзеня, напярэдадні мясцовых выбараў, дзяўчыну затрымалі супрацоўнікі КДБ і адвезьлі ў міністэрства Фрунзенскага раёну. Насту звынавацілі ў дробным хуліганстве і

трое сутак пратрымалі ў турме на Акрэсыціна.

Лідэр Саюзу палякаў абыйшоўся штрафам

Кастрычніцкі раённы суд Горадні прызнаў Мечыслава Яскевіча — аднаго з кіраўнікоў Саюзу палякаў — вінаватым у збіцці мужчыны на трамейбусным прыпынку трэх месяцаў таму і прысудзіў штраф — 1 мільён 240 тысяч рублёў. Акрамя таго, спадар Яскевіч павінен заплаціць пацярпеламу 500 тысяч рублёў — як маральную кампэнсацию. Справу Яскевіча разгледзела суддзя Жана Верхась.

У Магілёве затрыманыя 10 грамадзянаў ЗША

9 лютага ў адным з пратэстанцкіх малітоўных дамоў супрацоўнікі міліцыі затрымалі 10 грамадзянаў ЗША. Міліцыянты высьвялялі, чаму амэрыканцы праводзілі заняткі ангельскай мовы без афіцыйнага дазволу. З гэтай прычыны на іх былі складзены адміністрацыйныя пратаколы.

10 лютага

Моладзь ушанавала памяць Кастуся Каліноўскага

Берасцейская моладзь зладзіла вандроўку ў мястэчка Дамачава, каб адзначыць памяць павстанца Кастуся Каліноўскага. У гэтыя дні

дэмакратычная супольнасць на Беларусі адзначае 169-я ўгодкі з дня народзінаў Кастуся Каліноўскага, арганізатора нацыянальна-вызваленчага паўстання на беларускіх землях у 1863 годзе.

Ля памятнага кръжа моладзь усталявала лампадкі і ўсклада бел-чырвона-белыя кветкі.

12 лютага

Затрымалі актывістаў арганізацыі «Задзіночаныне беларускіх студэнтаў» (ЗБС)

Калі 30 актывістаў арганізацыі, ліквідаванай у 2003 г. паводле рашэння Вярхоўнага суду, сабраліся ў арэндаваным прыватным катэджы пад Менскам. У 16.30 туды ўварваліся супрацоўнікі міліцыі і КДБ. Свае дзеяньні яны расплюмачылі тым, што нібыта маюць інфармацыю пра тое, што ў гэтым доме знаходзіцца прытон, а таксама тут хаваюць наркотыкі і нелегальны алкаголь. Пасля ператрусу ў доме моладзевых актывістаў адвезьлі ў адно з аддзяленняў Менскага РУУС. З кожнага затрыманага былі ўзяты пісьмовыя тлумачэнні. Ва ўсіх узялі адбіткі пальцаў, а таксама знялі на відеа. Пры гэтым якія-небудзь абвінавачваны і пратаколы аб парушэннях складзеныя не былі. Апошніх затрыманых вызвалілі прыкладна а 23 гадзіне.

СП

Выходнымі, напярэдадні дня народзінаў Каліноўскага, берасцейская моладзь ушанавала памяць палеглых паўстанцаў.

Пасьведчаныне па-наску

Жыхар Баранавічаў дабіўся, каб яму выдалі права цалкам па-беларуску.

У Віктара Мезяка сёлета паўстала патрэба памяняць старыя савецкія правы на новыя беларускія. У Баранавіцкім МРЭА ён папрасіў, каб пасьведчаныне было на першай дзяржаўнай мове. Яму адказаў: праграма, якая друкуе пасьведчаныні, не падтрымлівае беларускай.

— Я пайшоў да кіраўніка МРЭА, — кажа В.Мезяк. — Начальнік быў моцна зьдзіўлены з майго жадання і папрасіў колькі дзён.

Наступным разам сп.Віктору паведамілі, што баяца рабіць зъмены ў праграме, што друкуе пасьведчаныні і паралі зъвярнула ў рэспубліканскія ДАІ.

У Менску спадара Мезяка прыняў вялікі начальнік, высухаў просьбу і некуды ператэлефанаваў. Як перакласыць

праграму на родную мову, баранавіцкіх праграмоўцаў па телефоне пракансультавалі менскія праграмоўцы.

— Калі я ізноў зявіўся ў МРЭА, на гадзіну быў спынены прыём наведнікаў, каб прыстасаваць праграму пад беларускую мову. Пасьведчаныне кіроўцы і тэхталён мне былі надрукаваныя па-беларуску. Цяпер у Баранавічах, беларускамоўным кіроўцам будзе «зялёнае съвяцло».

Колькі гадоў таму сп.Мезяк першым у краіне атрымаў і так званую «зялёную картку» — страхавое пасьведчаныне, пра што тады писала «НН».

Віктар Мезяк зъвярнуўся да чытачоў «НН», з заклікам ня плакацца на цяжкую долю, а настойвалі на сваім:

— Нават лідэры апазыцыі мяюць беларускамоўных

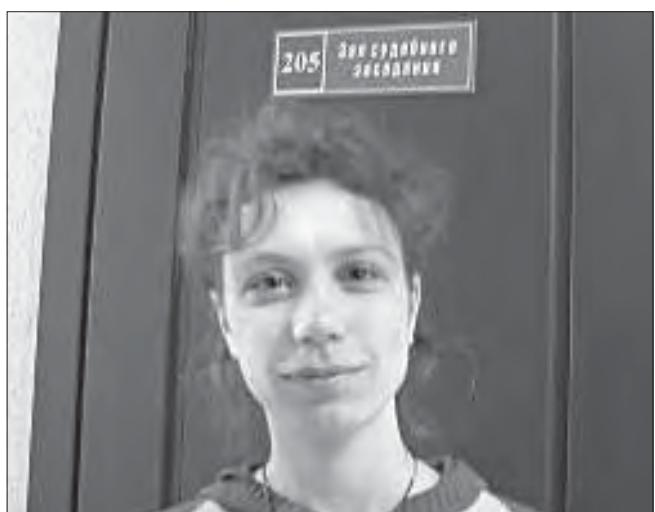
ТАЦЯНА ШЫРКО, «ИНТЕКС-ПРЕСС»

дакументаў. 37 % нашых грамадзянаў, згодна зь перапісам, размаўляе па беларуску. Паўстае пытанніе: дзе яны? Чаму ня бачна? Таму заклікаю ўсіх беларускамоўных вылазіць з падполя і пачаць патрабаваць свайго. Ни трэба баяца, усё значна прасцей. Да беларускамоўнага наведні-

ка ставяцца вельмі прыязна. У вяртаныні мовы многа залежыць ад нас саміх. Дарэчы, другая дырэктыва Лукашэнкі — проста супэр: зь ейнай дапамогай можна вельмі добра адстойваць нашыя беларускія правы і шмат чаго дасягнучы.

**Руслан Равіяка,
Баранавічы**

Настаўніца перамагла раённы аддзел адукациі

Калегія Менскага абласно-га суду разглядала касацыйную скаргу кіраўніка Клецкага райаддзелу адукациі Анатоля Клімовіча, якога не задаволіла расшэнніе Клецкага суду пра аднаўленыне на працы звольненай настаўніцы. Дэмакратычную актыўістку Іну Кебікаву звольнілі, нібы за прагулы, у 2006 г., калі яна паспрабавала вылучыцца ў дэпутаты.

Суд палічыў пакараныне празьмерна жорсткім. Зрыву заняткай па віні маладой настаўніцы не адбылося — пропуск прыпаў на час вакацый.

Апроч таго, выявіліся працэдурныя парушэнні — згоды на звольненіне не даваў мясцовыя прафкам, як таго патрабуе калектывная дамова.

Кебікава паведаміла, што прагул зъдзейсніла вымушана, бо павінна была разгружаць прывезенныя дровы.

Клімовіч, які прадстаўляў інтэрэсырайана новых дова-даў абласному суду не падаў. Толькі дадаў, што Кебікава не сяброўка прафсаюзу. Аднак жа высьветлілася, што з заробку Кебікавай спраўна вылічалі прафсаюзныя складкі.

Менскі абласны суд пакінунуў расшэнніе Клецкага суду бязь зъменаў і абавязаў Клецкі РАА сплаціць ўсе судовыя пошліны, і кампенсацыю Кебікавай за вымушаныя прагулы.

Арцём Лява

Цэны пайшлі рысьсю

За два тыдні аднапакаёў ка ў Менску падаражэла на 3000 даляраў. Паводле інфармаціі газеты «Недвіжимость Беларусі», кошт аднаго квадратнага мэтра менскай аднапакаёўкі дасягнуў 1 520 даляраў.

СП

Беларускамоўная газета крыжаванак б'е рэкорды

На першы ў 2007 г. нумар беларускамоўнай газеты «Крамы крыжаванак» падпісаліся 6280 чалавек. Гэта рэкорд для ўсёй беларускамоўнай прэсы, а для газеты крыжаванак тым больш. «Дзякую Вам, дарагія беларусы. Толькі разам мы зможем перадолец горы не любові да беларускай мовы». Калектыв таксама выказвае падзяку беларускім СМИ за падтрымку. Пабольшаў і наклад газеты – да 9000 экз.

Лютаўскі нумар квартальніка прапануе анаграммы, крыжаванкі, сканворды, судоку, сланкі, шаранты на любы густ. Разгарот «Крамы» прысьвечаны расліннаму і жывёльному съвету Беларусі». Падпісацца на газету беларускамоўных крыжаванак можна з любога месяца і на розныя тэрміны ва ўсіх аддзяленнях паштовай сувязі. Падп-

PHOTO BY MEDIANET

існы індэкс – 63313 у каталёгу «Белпошты».

Сямён Печанко

Аўтамабільнае паліва ў баках трэ' будзе дэкліраваць на мяжы

Мытны камітэт ад 1 сакавіка ўводзіць мытнае афармленне бэнзыну й саліркі, якія вызываюць фізычнымі асобамі.

Грамадзянам, якія выиждаюць за межы краіны часцей за адзін раз за трох дні, давядзенча зарэгістраўца індывідуальнымі прадпрымальнікамі і штораз падаваць мытныя дэклірацыі.

Гэта ня тычыцца чальцоў афіцыйных замежных дэлегацый, супрацоўнікаў дып-

місій і міжнародных арганізацый, службоўцаў дзяржаўных органаў, накіраваных у камандзіроўкі, кіроўцаў, якія ажыццяўляюць міжнародныя перавозкі, а таксама асобаў, якія выяжджаюць на аздараўленыне.

**Паводле «Эўрапейскага
радыё для Беларусі»**

Швэдзкая сьценка

Нягледзячы на звышхуткае пакрыццё «Тэррафлекс» і падтрымку заўзятараў, беларускія тэнісісты ў рамках 1/8 фіналу Кубку Дэвіса не змаглі зламаць супраціў швэдзкай каманды. Пасыль першага дня спаборніцтваў беларусы гарэлі без варыянтага — 0:2. При гэтым нашы тэнісісты не змаглі ўзяць ніводнага

сэту. Пара, дзе Мірны (на фота) і Ваўчкоў атрымалі цяжкую перамогу, падарыла беларусам кволую надзею на станоўчы вынік. Аднак пятнічны матч лідэраў зборных — Мірнага і Содэрлінга — скончыўся пяцісэставай перамогай скандынаўцаў. Выйгрыш Ваўчкова ў апошнім паядынку ўжо абсалютна нічога не значыў. Магчыма, шведы праста спазняліся на самалёт. У верасень беларусы чакае матч на права застацца ў элітным дывізіёне.

Зыміцер Панкавец

Полацку шыюць цуда-абярог

Удзельнікі полацкага клюбу «Рошва» ініцыявалі цікавы праект — «Полацкі абярог». Далучыцца да яго можа кожны, хто ўмее тримаць у руках іголку з ніткай. Трэба ўсяго толькі паспышыцца з акраўкаў пано памерам 45 на 45 см у любой тэхніцы, альбо зрабіц гафт такога самага памеру.

Да 20 траўня «Рошва» зьбірацьце працы, а потым іх паспышыцца ў велічэзную стракатую полку. Гэта і будзе абярог для Полацку.

Ахвотныя да ўдзелу ў праекце могуць дасылаць свае творы ў Цэнтар рамёстваў і нацыянальных культур, які месціцца ў Полацку на вуліцы Леніна, 27.

**Паводле «Народных
навінаў Віцебску»**

ПАВЕДАМЛЯЕ РАДЫЁ «ПАЛЁНІЯ»

Пісьменнасць застаецца ў мінулым

Французы заўважаюць значнае зьніжэньне ўзроўню граматычнае пісьменнасці з апошніх 20 гадоў. Сённяшнія 14-годкі ў дыктуюках роўняць столькі ж памылак, сколькі ў 80-я рабілі 9-гадовыя дзеці. Аўтары дасьледавання ў падкрайсліваюць, што вінаватыя тут найперш школьнія праграмы, у якіх усё менш часу адводзіцца на навучаньне мове. Лінгвісты лічаць, што ў непісьменнасці дзяцей нельга вінаваці толькі сучасныя сродкі камунікацыі, як электронная пошта цi sms, дзе ў большасці выкарыстоўваецца фанетычны, а не артаграфічны запіс.

Колькі зарабляе АМАП

Жаўнерам і афіцэрам менскага АМАПу чарговы раз павысілі заробак, у сярэднім на 40%. Цяпер зарабак некаторых супрацоўнікаў АМАПу прыроўніваецца да заробку міністру. Сяржант атрымлівае каля 1,5 млн рублёў, камандзір узводу ў званні старэйшага лейтэнанта — амаль 3 млн. Маёр зарабляе 5—6 млн рублёў, а начальнік АМАПу — палкоўнік — каля 8 млн рублёў.

Менскія трамлейбусы зноў б'юцца токам

Ад лістапада 2005 г., калі трамлейбус забіў студэнтку, ад рагатых машын пацярпелі два

дзясяткі чалавек. Яны атрымалі розныя траўмы — ад невялікіх аплёкаў да збояў рытму сэрца.

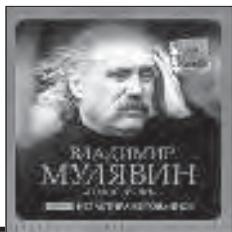
П'яны за рулём — на «хімію»

З 1 сакавіка уваходзяць у сілу больш жорсткія пакаранні нецвярзовых кіроўцаў. За кіраванье аўтамабілем у нецвярзымі становішчах будзе пагражчаць высокі штраф, адабранніе правоў на пэрыяд да трох гадоў і трохмесячны арышт. Кіроўца, затрыманы паўторна ў нецвярзымі становішчах, можа трапіць у турму на паўгодзіню альбо атрымаць два гады паграўных працаў.

www.polskieradio.pl/polonia/by

Паводле радыё «Палёнія»

Нерастыражаванае

Уладзімер
Мулявін. Голос
душы. Частка 1.
Vigma, 2006.

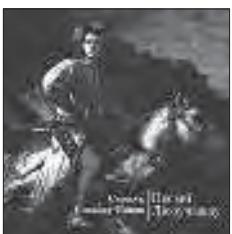
Кажуць, што менавіта гэтую песню прыбралі чыноўнікі з «Анталёгіі Песьняроў» перад тым, як падарыць яе Лукашэнку.

Дыск, які падасыпей да студзеня — драматычнага месяца для Уладзімера Мулявіна. Менавіта ў студзені 66 гадоў таму творца нарадзіўся і ў гэтым самым месяцы — чатыры гады таму — памёр... Стаяленьне да падобных складанак у кожнага сваё. Нехта можа прыніць праект «Нерастыражаванае» як чарговую спробу зарабіць на імені Мулявіна, нехта — як спосаб паказаць асобу Песьняра з малавядомага боку. У любым разе, «Голос душы» выглядае куды цікавей за які шараговы «The Best» ВІА «Песьняры». На гэтым дыску на знойдзеш ад вечных «Александрыны» ці «Яся», затое тут ёсьць рарытеты, забытая ды малавядомыя творы. Прыкладам, песні з праграмаў на вершы Янкі Купалы і Уладзімера Маякоўскага, з цыклам «Праз усю вайну» і «Вясёлыя жабракі». Арт-рокавы нумар на «Разлад» Купалы (1982) ці аку-

стычнае выкананьне на «Появились моладые» Маякоўскага (1987) — гэта проста пуд! А так съемла з музычнага гледзішча, як у творы «Перад атакай» (1984) да паэзіі пра Вялікую айчынную, яшчэ, відаць, ніхто не падыходзіў: драматычны верш Сяргея Гудзенкі яшчэ болей узмацняе псыхадэлічнай гітара. Ёсьць тут «Маналёг сабакі», які напісаў Ігар Палівода на верш Петруся Макаля. Кажуць, што менавіта гэтую песню прыбраў чыноўнікі з «Анталёгіі Песьняроў» перад тым, як падарыць яе Лукашэнку. Праўда, не зусім зразумела, што тут робяць добра вядомыя кампазыцыі з позынга «Песьняроўскага» пэрыяду — «Ой, кума» і «Чырвона ружа», — яны ня так багаты ў музичным сэнсе, але слухаюцца з прыемнасцю. Арганічна закрывае дыск праціўлівая «Малітва» на слова Янкі Купалы. Кіраунічка гэтага праекту, жонка лідара «Песьняроў» Святланы Мулявіна-Пенкіна кажа, што ў другую частку гэтага праекту ўвойдуть самыя цікавыя песні пра каханье. Чакаем. Дыск з катэгорыі «Для ўсіх».

Песьні Лісоўчыкаў

Сяржук
Сокалаў-
Воюш. Volia
Music, 2006.

Новая праграма беларускага барда-эмігранта, записаная ў часе апошнія

Воюш, пэўна, быў бы і сам рады, каб некаторыя ягоныя песні страцілі сваю актуальнасць.

прыезду ў Менск у жніўні 2006 г. Чарговы рэліз напаўананімнага лэйблу, які тыражуе музыку пратэсту. Воюш выступае аж у трох іпастасях: у звыклай ужо ролі пальмянінага змагара з гітарай у руках; бескампраміснага паэты, які дэкламуе: «Расею ў сэрца пушчу толькі ў ablічны кулі», — і дасыцінага дасьледчыка-бянона, які ў цікавай форме адкрывае слухачу малавядомыя старонкі айчынай гісторыі.

На дыску — цыкл песен пра Лісоўчыкаў (сярэднявечную беларускую лёгкую конышы), колькі вершай, прачытаных аўтарам, і галоўныя гіты барда, улучна з гімнам БНФ «Фронт» і «Нефармальным беларусам». Новыя песні Воюша пле а капэле, без суправаджэння інструменту. Ягоны голас без гітары адразу губляе свой калярыт і пазнавальнасць, але ў ім зьяўляецца больш болю, тут і шкадаваньня. Падчас апошняга менскага канцэрту Воюш напрасіў пра бачэння перад гледачамі за тое, што ня быў зь імі на Плошчы. Адзін зь іх адказаў на тое: «Затое былі вапшыя песні». Пакаленіне «Фронту» ўжо зъмянілася, але гэтыя творы працягваюць хваляваць. Воюш, пэўна, быў бы і сам рады, каб некаторыя ягоныя песні страцілі сваю актуальннасць, але так ня ёсьць. Бонусам на дыску — відэа з таго самага канцэрту Воюша на сядзібе БНФ у жніўні 2006 г. Для тых, хто перачытае Ермаловіча і Сагановіча дзеля задавальнення.

Жизнь бьёт ключом

Вірус Ліха.
Новая
музыкальная
компания, 2006.

«Прыяждай да мяне, Жак,
прыяждай, мой мілы», —
упрошвае прэзыдэнта Шырака
герайнія песні.

Глыток пазытыву ад адной з культавых клубных каманд Менску — галоўных растаманаў краіны. «Вірусаў» давялося бачыць яшчэ на пачатку іхнія кар'еры — год восем таму. Тады іх папулярнасць яшчэ не выходзіла за межы адна-пакаёвай кватэры на праспэкце Пушкіна, у якой яны рэпетавалі, але ўжо тады адчувалася, што пойдуть яны далёка. Зы цягам часу «Вірус Ліха» канчаткова вызначыліся са сваім стылем, адкінуўшы ў бок блузы і рок-н-ролы, пагастралявалі з «Джа Дывіжн» і спрычыніліся да арганізацыі штогодовага рэгі-фесту. Колькі год таму «Вірус Ліха» зъмянілі вакаліста — ля мікрофону з акардэонам у руках заняла месца дзяўчына Таня. У сувязі з гэтым і музыка гурту яшчэ болей пала-годнела, а тэксты набылі непаўторную жаночую іронію. Такое мог бы напісаць Сяргей Міхалок, калі б у яго замовіла песень Жана Агузара. «Прыяжджай да мяне, Жак, прыяжджай, мой мілы», — упрошвае прэзыдэнта Шырака геранія песні, якая марыць пра чыстую і съвет-лую французскую любоў. Рытм і настрой песень «Вірусаў» зъмяніліся імгненна — лёгкая, на «шансонны» лад песня «Толькі любовь» з чульлівым напевам аля Даляда зъмяніліся на амаль хуліганс-кую «Шайс». Сканчаецца альбом жыць-цесьцьвядржальнай «Аву» з рэфрэнам: «Жыць бывае ключом по голове. И это нравітесь мне». Добры альбом — якасна записаны і з душою зроблены. Для ўсіх тых, хто стаміўся ад песень пратэсту.

Всё решено

Паліна
Данская.
Ковчег, 2006.

«Он сказал: «Косить не буду!». Я сказала: «Не забуду!». Дача вдруг стала похожа на сарай».

Ці памятаеце гульню ў асацыяцыі? — «Падгузьнік? — Памперс! Жуйка? — Орбіт! Паліна? — Смолава!». Але ня ўсе Паліны — Смолавы. Паліна Данская — адна з шараговых «зорак» беларускай эстрады, песні якой пачуеш па радыё і аняк ня вызначыш, хто яе выконвае. За

абмежаванасцю аранжыровак угадва-еца беларускі поп-выканаўца, але — імя? Ня хочацца крыўдзіць людзей, якія з дапамогай мэдзяй ствараюць дзівосны міт пад назів «беларуская поп-музыка», але калі Лявон Шырын і Макс Алейні-каў пішуць песні адразу для дваццаці выканаўцаў, становіща зразумела, чаму яны так падобныя. А калі падобнымі ня будуць — гэта ўжо нефармат, якому няма месца ў мэдыйрасторы. Паколькі Шырын і Алейнікаў напісалі рэшту пе-сень для гэтага дыску, ён авалязкова за-гучыць на радыёстанцыях. А што яшчэ папасавіку трэба? Але ставіць у этэр на-зойлівую і бязглазую «Бриліантавые слёзы» з жахлівым радком: «Он сказал: «Косить не буду!». Я сказала: «Не забуду!». Дача вдруг стала похожа на сарай» (?!). Карабей, з кожным трэкам мацнее жаданье выкінуць дыск у съметніцу. Апагей на дзясятым трэку «Нет рядом места» з настолькі няўклюдным рэпам, што складаецца адчуваць: у студыю пад пагрозаю съмерці запхалі простага мінака, усунуўшы яму ў руці тэкст-трызньенне: «Ты прости, ты отпусти, вместе быть мы не можем, путь мой сложен, с тобой невозможен...»

Дзівоснымі высцапамі глядзіцца ў аль-боме дзяўчыні па-беларуску. Але і тут — свае праблемы. Цудоўная песня на верш Генадзя Бураўкіна «Адбалела» (вядомая ў выкананні Данчыка як «Больш табе я не пазваню») ператварылася ў па-нуры «умц-умц» аля дыскатэка 80-х. Па-вольная «Каліна» Лягчылава з псыхода-роднай стылізацыяй («Горкі смак каліны не асуздзіць мілы») на гэтым бляклым фоне выглядае гітом. Для асобаў, пазна-чаных на вокладцы дыску ў «Падзяках».

Сяргей Будкін

Рок-каранацыя

25
лютага 19.00

КЗ
«Мінск»

Рок-поп-хіп-хоп-фольк-метал-
блюз-вынікі году.

Будуць сюрпрызы!

Zet, Зыміцер Вайцюшкевіч, Rasta,
Krou/CrB, Indiga, S.D.M., «Parason»,
Стары Ольса, Tav.Mauzer...

**Таварыш
Маўзэр**

16 лютага ў клубе «Арэна»
адбудзеца прэзентацыя
новага альбому
«Радасць» гурту «Таварыш
Маўзэр». Пачатак у **19.00**.
Даведкі: 649-08-88, 766-24-25.

Адам Глёбус: «Кармільцаў не пра Бога пісаў»

Пайшоў з жыцьця Ільля Кармільцаў.

Менавіта слова зь ягоных песен калісці разълятліся па ўсім Саюзе ў выкананыні гурту Nautilus Pompilius, менавіта ў ягоным перакладзе «Байцоўскі клуб» стаў бэстсэлерам на адной шостай частцы сушы. Разам зь ім яшчэ далей адышла эпоха перабудовы са сваім рок-клубамі і рок-фэстывалімі пад эгідай камсамольскіх арганізацый, герайчнымі позамі рокераў на сцэне, што заклікалі да супрацьстаяння, пратэсту, непрыманья саўковай рэчаіснасці. Той час згадваем з Адамам Глёбусам. «НН»: Ці зрабіў Кармільцаў папулярным гурт Nautilus Pompilius, альбо наадварот?

АГ: Мяне гэты чалавек заўжды цікавіў: ён — рок-пээт — стаў значнай асобай. Акрамя тэкстаў заняўся эсэстыкай, заснаваў выдавецтва, пераклаў «Байцоўскі клуб» і ня сьпіўся. Але ж у рок-н-роле галоўныя той, хто съпявает, а ня той, хто піша тэксты. Бо тэксты можна напісаць і Бадлер, а можна ўзяць і народныя. Галоўнае — як падаць. І так было ў рускім року 80-х: «Аліса» — гэта Кінчай, «Кіно» — гэта Цой, «Наўцілус» — гэта Бутусаў.

«НН»: Але ж песні Кармільцаава розыніліся. Што ў іх было адметнага?

АГ: Зусім нядаўна мяне перасмыкнула ад того, што Кармільцаў казаў у адным са сваіх інтэрвю: ягоны тэкст «Я хочу быть с то-

бой», аказваецца, пра Бога. А мы вось памыляліся 20 год, слухаючы гэту песню і думаючы, што яна пра прышчавых дзяўчынак і хлопцаў з раёну! Тая рок-н-рольная тусоўка акурат і брала тым, што ніхто не ішгаў. І рок-н-рольшчык ня мае права на пераасэнсаванье.

«НН»: Дык чым чапляла песня «Я хочу быть с тобой»?

АГ: У той час усё было сфальшавана. Кнігі выходзілі ілжывыя, у газетах ні каліва праўды. І раптам на магнітафоннай стужцы ты чуеш съвежае і сумленнае слова. Для папярэдняга пакаленьня гэта былі Высоцкі, Акуджава. Для нашага — «В комнате с белым потолком, с правом на надежду...». Але галоўным героем таго часу стаў Цой — яму было наканавана быць ім.

«НН»: Што стала з гэтай зъявай — савецкі рок?

АГ: Не было такай зъявы, як савецкі рок. Быў рускі — гэта тое, што съпявяючы па-расейску. Быў, адпаведна, і беларускі. У той час, калі трэба было разбурыць імпэрыю, пабудаваць новыя дзяржавы, рок-н-рольшчыкі адыгралі вялікую ролю. Яны адчувалі патрэбу ў сабе саміх, таму пісалі тэксты і выходзілі на сцэну. Прыгадваю, на фэсьце «Тры колеры» толькі менскіх гуртоў было пад 80. І нават далёкія ад нашай культуры людзі займаліся беларускім рок-н-ролем. І ў іх атрымлівалася. Прыклад — Фэлікс

Кармільцаў (зьлева) і Бутусаў.

Аксёнцаў, тэкставік «Улісу». Але што сталася далей — зь песняй «Старык Казладоў» некаторыя пачалі ў Крэмль спаўаць на карачках?! Ці заняліся перакладамі бутафорскай фантасыкі. Але ж ад тых герояў у новы час па-ранейшаму чакалі праўды.

«НН»: А што яны павінны быті зрабіць, калі гэтыя мэты нібыта быті дасягнутыя? Сысыці ў нябываць?

АГ: Не сысыці, але пай-сці і навучыць іншых. У гэтым пляні мне падабаецца Бутусаў — ён пачаў вучыць дзяцей съпевам.

«НН»: Але ж калі і паменела папулярнасці ў герояў рускага року, то ненашмат. Яны працягвалі пісаць, граць, выдаўваць, зьбіраць залі.

АГ: ...І гэта ўжо ня тое. Бо час зъмяніўся. Усе думалі: вось зруйнёшца імпэрыя, і мы будзем жыць, як у Ангельшчыне. І съпяваць з ангельскімі музыкамі. Была цікавасць да рускага

року — пару разоў высступілі замяжой. І — усё, бо там хапае сваіх музыкаў, там свая індустрыя. Таму разъбегліся па сваіх кватэрах. І кожны па-рознаму тое перажыў. Слава Корань на мяне пакрыўдзіўся на тое, што я напісаў, што «Ўліс» без Патрэя — гэта ўжо ня тое. Але так ёсьць — зынік драйв!

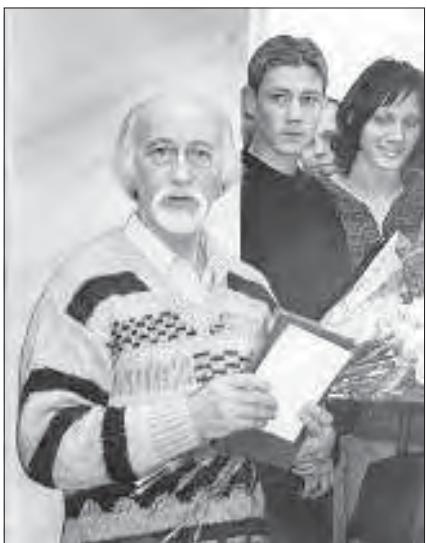
«НН»: Няўжо і рускі рок, і беларускі апынуліся ў аднолькавым становішчы, калі імпэрыя зынікла?

АГ: У нашых рок-н-рольшчыкаў сумленыня і грамадзянскай пазыцыі куды болей, таму што ніводзін расейскі рок-музыка ні слова не сказаў ні пра Чачэнію, ні пра сёньняшнюю Расею. У іх словы скончыліся. Спыніліся ў годзе 93-ім, а далей ішло ўжо па інэрцыі.

«НН»: І хіба нішто іх ня змусіць заняць ранейшую трывалую пазыцыю?

АГ: У іх не атрымалася пераўзысьці сябе. Калі той жа Кармільцаў паспрабаваў перачытаць свае тэксты (як у выпадку зь «Я хочу быть с тобой»), то ён нібы між нотаў прасъпявав. Ці як Мамонаў з гэтым фільмам «Востраў». Навошта? Яны ж іншыя, і пра гэта мы ўсе ведаєм! Таму гэтыя героі застануцца ў мінуўшчыне, пройдзе біялягічны працэс абнаўлення пакаленьня, і зъявіцца новыя героі. Будуць яны нам з табой падабацца ці не — гэта ўжо іншая реч.

Размаўляў Сяргей Будкін

Сташчанюк і «добрый дзень»

У адных мастакоў майстэрні на гаражчах, а ў другіх — у сутарэньнях, напэўна, дзеля раўнавагі. У Віктара Сташчанюка майстэрня была ў сутарэньнях Дому літарата. Ён дапамагаў маёй маці афармляць кніжныя выставы ў бібліятэцы. Ён быў выхаваны, съцілы і тактоўны чалавек, што для тутэйшых мастакоў і неха-

рактэрна. Маці даўно не працуе ў tym доме. Але Сташчанюка я сустракаў часта, бо жыў ён недалёка ад майго выдавецтва, калі чыгуначнага вакзalu, на вуліцы Ленінградзкай. Мы віталіся. Віктар Сташчанюк быў з тых людзей, з кім прыемна сустрэча ў горадзе і павітаца. Здавалася б, нічога не адбываецца, праста адзін адному дамо «добрый дзень», а настрой паляпшаўся, і дзень крышку дабрэй. Днямі Віктара Сташчанюка на стала, і мне зрабілася сумна, і падалося, што ўсе прывакзальныя вуліцы крыху замаркоўліся, бо не пачулоць больш «добрый дзень» мастака Сташчанюка.

Адам Глёбус, litara.net

Тамара Грузнова

Ранкам 13 лютага на 57-м годзе жыцця пасля невылечнас хваробы ад нас пайшла цудоўная інтэлігентная жанчына Тамара Грузнова.

Яна працевала дзеля нацыянальнага адраджэння. Да 1999 г., пакуль спн. Тамара была выхавацелькай дзіцячага садка ДП «Менск-цепласеткі», яна займалася яго беларусізацыяй. Праз гады на старонках часопісу «Праlesка» быўла выхаванцы садка спадарыню Тамару ўзгадвалі ўспільмі словамі.

Калі Тамара Грузнова сышла на пенсію, яна нека-

торы час працевала ў сядзібе Беларускага народнага фронту, потым — у Таварыстве беларускай мовы. Энэргічная жанчына зьяўлялася старшинёй суполкі ТБМ Ленінскага раёну, зьбірала складкі, распаўсюджвала газету «Наша слова», апошнія гады была тэхнічнай сакратаркай цэнтральнай сядзібы ТБМ.

Дзякуючы чалавечым якасцям маленькай інтэлігентнай жанчыны, якая хварэла за справу душой, да раённай суполкі далучаліся людзі, і згуртаванье стала адным з найвялікшых у Менску.

13 лютага ў кватэру да спн. Тамары прыйшлі далёкія сваякі, сябры, знаёмыя. Усе ўзгадвалі яе гасціннасць, гатоўнасць прый-

сьці на дапамогу. Імя Грузновай вядома далёка за межамі Серабранкі. У яе доме рабілася беларуская гісторыя.

Тут рэгулярна зьбіралася Свіслацкая рада БНФ, праводзіліся сустрэчы і каардынацыя дзейнасці ўсіх дэмакратычных сілаў Ленінскага раёну. Сустрэчы ў Грузновых заўсёды вызна-

чаліся цеплынёй і душэўнасцю. У яе кватэры бывалі Пазняк, Вячорка, Давравольскі, Палевікова, Трусаў, Лявонаў, Баршчэўскі, Кулей ды іншыя. «Яна была сапраўднай гаспадынай», — згадвае былы кіраунік Свіслацкай рады Барыс Драздоўскі.

Падчас апошніх прэзыдэнцкіх выбараў Тамара прапанавала разъясняць у сваёй кватэры штаб Аб'яднаных дэмакратычных сілаў, пры гэтым яна актыўна агітавала і зьбірала подпісы за Мілінкевіча.

На такіх, як яна, трymаеца рух за свабоду.

Яе цанілі, любілі і шанавалі.

Памяць пра яе застанецца.

Арцём Лява

АРЦЁМ ЛЯВА

Есьць што ўспомніць

Радыё Свабода працягвае друкаваць кнігі, створаныя на падставе перадачаў. Зборнік Вінцэса Мудровы складаецца з тэкстаў праграмы «Летні (затым — Сямены) альбом». Коліс быў «Слоўнік Свабоды». Цяпер во зъявіўся слоўнік Савецкага Саюзу.

Вінцэс Мудроў нагадвае чытачам пра велік, фільм-маскоп, стылягаў, трумо, літмантаж, Анджэлу Дэвіс, Мусыліма Магамаева, чэмпіянат СССР па футболе 1963 г., калі менская «Дынама» ўзяло бронзу. У кнізе — каля 100 «словаў»-навэляў прысьвеченых панят-

кам, што былі неад'емнай часткай жыцця грамадзяніна БССР 1960—1980-х.

Чытаеца цікава і лёгка. Вялікі плюс такіх кніг-складанак — можна чытаць з любой старонкі.

Мудроў Вінцэс. Альбом сямены (Бібліятэка Свабоды. ХІ стагоддзе). — Радыё Свабодная Эўропа/Радыё Свабода, 2007.

У пекле Азії

Герат—Саракс—Машхад. Рэпартаж з Аўганістану і Ірану. Піша Аляксей Ляўончык.

Працяг. Пачатак у №4.

Аўтобус павярнуў налева, і мяне на некаторы час зас্লыпіла, проста агамомшыў россып съветлавых шароў. Дарожныя ліхтары. Іх німа ў Аўганістане. Нават пасъля акцыі, што зладзіла радыё «Ватандар», і масавых дэмансістрацый з патрабаваньнямі съвятла съвятыло не прыйшло. На асноўных вуліцах съвецца падсыльепаватыя ліхтары, якія амаль не даюць съвятыла. Мікрараёны морак ахутвае адразу пасъля пятай гадзіны. Людзі выкручваліся праз газавыя «бата-рэйкі» ды драўляныя бухары, калі справа даходзіць да атаплення. Труба вывоздзіцца вонкі праз адтуліну ў акне. Усе гэтыя вырабы настолькі няшчыльныя, што пакой заўжды выглядаюць бытга прапаленымі.

А тут шматуздроўневая шаша на пад'ездзе да Машхаду.

Новыя дамы.

Калі я скочыў з аўтобусу, мяне адрозу ж абкружылі таксоўшчыкі. Пыталіся, куды я еду. Яны вельмі нятаннныя (у параўнанні) ля вакзалу, таму я пайшоў у кірунку выхаду, але да сюль ня быў упэўнены, што рабіць, куды ехаць. Тут да мяне падскочыў хлапец, ці ў Тэгеран я еду. На аўтамаце — так.

Ну, хадзем.

Новы аўтобус «Вольва», тэлевізія, колькасцьць месцаў цалкам адпаведная колькасці людзей. Зусім іншы съвет у параўнанні з Аўганам.

Небяспекі находкішмішу ў Рамадан

Рамадан, каstryчнік. Гасцінец Файзабад—Талакан. Дарогі проста німа, ёсьць рыса, што аддзяляе тое, што называюць «дарогаю», ад усяго астатнага. А такую драбязу, як макавыя палі наўсцяж дарогі, я проста не заўважаю. Мае калегі, бытта малыя дзеци, спыняючыя кожныя дваццаць хвілін, каб нарваць гэтага попі. Што яны з ім будуть рабіць — проста не

разумею, але, мабыць, простая блізкасць да такога скарбу іх неяк убуджае.

У вёсцы Ўайз набыў для мяне находкішмішу — сумесь арэхаў з разынкамі. Я ціха трушчу іх. Сонца выпраменявае ўвесі свой гнеў супраць народу гэтае зямлі праста на дах нашага старога матору. Два джампэры ўжо паламаныя. Матацыкліст спыняюща раптоўна побач, яго сувандроўца саскоквае зь сядушки на цэнтар гасцініцы і ўздымам рукі спыняе машыну. Першое пытанье — а чаму ён есьць?

— Замежнік, — адказвае Ўайз.

— Гэта тлумачыць справу, — галадранец адказвае яму. — А ты сам ясі?

— А вось гэта не твая справа, — рэзка ды ганарліва адказвае Ўайз ды прытапляе газ, ледзь не зьбіваючы «съедчага» ў пыл.

Ўайз з Гулем тлумачылі мне, што пост падчас Рамадану — асабістая справа кожнага. Таму гэтыя пытаньні трохі патурбавалі мяне, пакуль Ўайз не патлумачыў, што гэткія сустракаючыяся паўсюль. Мусафэры ўвогуле не абавязаныя тримаць пост, тлумачыў мой калега мне далей, але аўганцы лічаць, што чым менш яны ядуць, тым лепей робяць для Господа.

У Мазоры была зусім іншая інтэрпрэтацыя. Кіраунік станцыі прыцягнуў на ланч нейкую вялікую бутлю (хочы Рамадан яшчэ ня скончыўся, дарэчы) і са смакам яе адкаркаваў. Перада мною паставілі патэльні памерам з добры лапаць волата, зь дзесяццю яйкамі.

— Я таксама разам з вамі цяпну, — прырумжыўся той.

Ніхто яго нічога не спытаў. Пад Мазорам увогуле лёгка дастаць разнай хатнія самаробнае дрэні, якую аўганцы самі гоняць. Але піць на Рамадан? Ну, асабістая справа кожнага. Я ня супраць. Віно апнулася брыдою, але моцнай.

Я прыгадаў слова Санджа, што пры

Захір Шаху краіна была дастаткова ліберальнаю. Жанчыны ў Кабуле не насілі хустак. Цяпер Кабул значна ліберальнейшы за правінцыю, але контраст — далей німа куды. Буркі, нікабы, хіджабы, простиya хусткі, амаль адсутнія хусткі, каляровае ды чорнае адзеньне, чорная ды каляровае вопратка. Уф. Вось мяне цікавіць, колькі часу спатрэбіца, каб жанчыны вярнуліся да тых вольнасцяў у адзеньні, што трymаліся да таго часу, як кузэн караля Махамад Дауд-саheб увайшоў у Даруламонскі палац разам з узброенымі жаўнерамі ды паведаміў свайму кузэну, што ў Аўганістане пачынаецца рэспубліка.

Аўганцы былі схільныя вінаваціць ва ўсіх бедах «распуснасці» сталіцы ды апранаць сваіх жанчын у буркі. У Кабуле гэта ўяўлі талібы. Найбольш ліберальная ўцяклі на Заход. Пасъля таго, як талібаў скінулі, вёска пачала перабірацца ў Кабул. Буркаваныя жанчыны — на дзевяноста адсоткай таго, што зь вёсак. Працы для іх дагэтуль німа. Якая праца, калі паліцыянт на скрыжаваньні, што прастойвае па дзесяць гадзін штодзень на съякоце, атрымоўвае 50 даляраў на месяц? Настаўнік — таксама.

Некаторы час таму новы міністар адукацыі у трох разы падвысіў заробкі настаўнікам, да 150 — 300 даляраў на месяц, адразу робячы гэтую працу самай прэстыжнай у краіне. З гледзішча мательцаў ды расстаноўкі прыярыгтэтаў крок, безумоўна, станоўчы. Турбую іншае: калі фінансы знайшліся ў скарбонцы, чаму таго не было зрабіць крыху раней?

Лібералізм у Кабуле суседзіць з самым сапраўдным сярэднявеччам. Людзі ж, якія вандруюць на поўдзень, мусіць заўжды апранацца традыцыйна, таму што інакш у іх могуць западозрыць прыхільнікаў «бязбожнае» сістэмы і простиya выбіць зубы — і гэта яшчэ найменшае.

Дзяўчата, а таксама гомасексуалізм

Сёння спытаўся ў дзеўчыны — на вуліцы — наконт кірунку. Першы раз яна не адскочыла, а спакойна на дары патлумачыла кірунак, хаця па сваёй вопратцы ды бляклай пасъля беларускіх вакацый скучы я выключна выдаваў на замежніка. Пры гэтым побач ішоў яе хлапец. Ха, мне тут распавядалі страшэнныя гісторыі на-

конт таго, што нельга пытацца ў самотнай жанчыны ці жанчыны, што ідзе паруку з хлопцам, кірунак. Можна атрымаць па пысе. Адказваючы, жанчына ня мусіць глядзець у твар ці сустракацца вачыма з вачамі іншага мужчыны. Інакш — ганьба.

Не таму, што моладзь. Нават са сваімі калегамі ў гэтым сэнсе ў мяне былі цяжкасыці. Для аўганцаў, напрыклад, калі я пачынаў «прамаўляць» на сваім дары, я адразу рабіўся сваім, з усімі наступствамі. Напрыклад, мяне бралі за руку. У іх жа хлопцы ходзяць па вуліцах за руку, нават часціцаком ня проста трываюцца за рукі, а пераплятаюць пальцы. Мяне абдыналі за плечы. І гэтак далей. Гэта ня гомасексуальная праявы, як шмат хто з заходнікамі часціцаком мяркуе, а проста традыцыя. Людзям жа трэба датыкацца адзін да аднаго — вось яны і трываюцца за рукі, калі няма магчымасці абняць дзеўчыну.

Дарэчы, пра гомасексуалізм. Чамусыці жыхары Кандагару лічацца вельмі валкімі на хлопчыкаў, нават радыкалізм рэжыму мулы Амара тумачыўся ягоным дзяцінствам у пакістанскам мадрасэ, дзе не было дзяўчатаў, адно малаадукаваныя мулы. Бачылі фільм «Асама»? Штосьці та-кое, але вельмі гратэскавае.

Нават у адукаваных сем'ях я ніколі ня бачыў, за выключэннем аднаго

разу, каб жанчыны сядзелі разам з мужчынамі. Яны часціцаком выходзілі, пыталіся, гаманілі, але калі справа даходзіла да ежы — проста зынкалі. А ў радыкальных выпадках яны проста хаваюцца ад мужчын. Але дзе можна скавацца ў двухпакаёўцы — ня скемлю. Такі жывучы звычай. Нават калі на вуліцах можна будзе ўбачыць хлапцу з дзяўчынамі, у кватэрах яны ўсё роўна будуть хавацца ад чужых.

Дзяўчыны, а таксама канвэртыты

Сёння Гатка тэлефануе, казала, што яе два разы амаль ня зьбіў матацыклет. Яна ішла па ўзбочыне, чакала таксоўку, тут нейкі матацыклет перасек падвойную і проста кінуўся на яе. Яна адскочыла, дык ён вярнуўся па яе другі раз. Дзякую Госпаду, што побач быў пост міліцыі, і яна перабегла да іх.

Аўганцы ўвогуле палохаюцца паліцыі. Ходзяць пагалоскі, што ў мясцовых пастарунках у дачыненіні затрыманых часціцаком зьбіваюць. Пры мне арыштоўвалі некалькіх чалавек з офісу за нейкую фінансавую махінацыю, дык тыя небараўкі проста пла-калі, прасілі дырэктарку абараніць іх. Тая паабязала інфармацыйнае прыкрыццё. Але, здаецца, ня больш. «Інтэрньюз» ня вельмі цікавіцца, што адбываюцца зь яго супрацоўнікамі па-

за межамі офісу.

Тут яшчэ ёсьць такое правіла: калі нехта разаб'е іншую машину, то яго ў пастарунак нанач, а съледзтва наконт вінаватасці пачынаецца назаўтра. Даходзіла да кур'езаў, што абодва, і вінаваты, і зьбіты праводзілі нач у пастарунку. Жыльлёвія стандарты аўганцаў прадугледжваюць магчымасць зымясціць 10 чалавек у пакой 10 квадратных метраў. То я ўяўляю сябе, колькі вязыняў можна зымясціць у адной камэры.

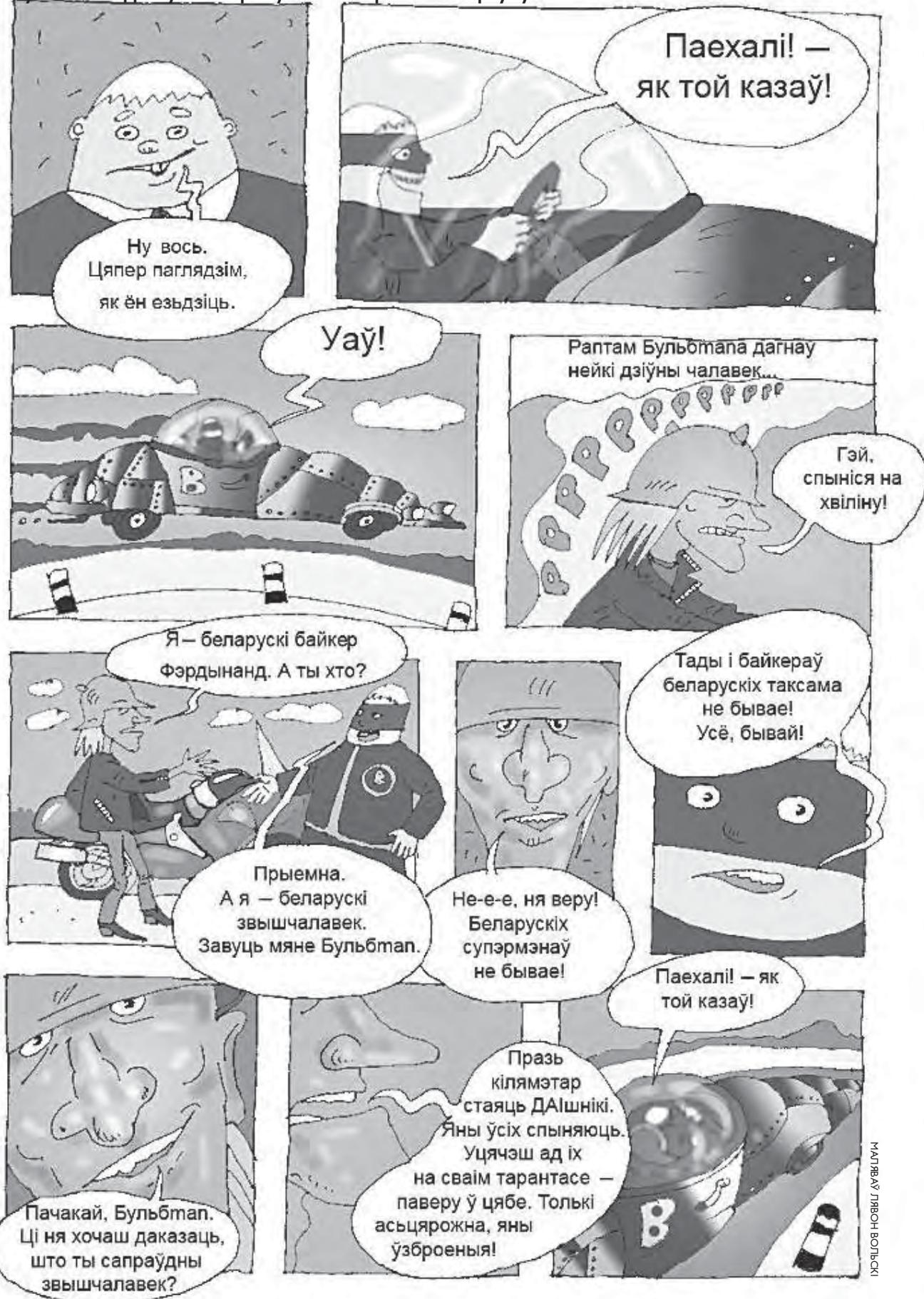
Узроўні ўлады ва Аўганістане хапае. Прэзыдэнт, міністэрствы, палявыя камандзіры, мулы, акупацыйнае камандаваныне. Чытаў Канстытуцыю. Там таксама пазначаецца, што заканадаўства базуецца на прынцыпах ісламу, свабоды сумлення ды павагі да міжнародных нормаў. Выпадак з Абдурахманам, які прыняў хрысціянства, і за гэта яго ледзьве не расстралялі, доказ таго, як тая падвойная систэма працуе. Толькі пад ціскам з боку міжнароднае супольнасці яго прызналі мэнтальна непаўнавартым і праз тое вызвалілі, а ён хуцецька зынік з тae краіны, выехаўшы ў Італію, дзе палітычны прытулак яму гарантаваў асабіста прэм'ер Бэрлусконі.

Працяг будзе.

У Аўганістане палі опійнага маку — ня рэдкасць, а реальная крыніца прыбытку.

Зьмест папярэдніх сэрыяў: прости хлопец Бульбашэўскі вырашыў стаць першым беларускім супэрмэнам Бульбтапам. Для хуткага перасоўвання па краіне ён стварыў бульбамабіль...

Дзякуй за ахвяраваньні

Уладзімеру С., Раісе К., Сяргею П., Дзянісю Ш., Паўлу П., І.Л., Уладзімеру Ж., Рэгіне К., Натальлі Ц., Н.Р., А.К., Аляксандру Р., Сяргею Ф., А.Л., Ірыне Г., А.А., Т.В., Святлане Б., Лідзіі І., А.М., В.Г., Л.Н., Юр'ю Я., А.Ф., Тацяне Б., Уладзімеру С., Андрэю Л., Олісю П., Н.Б., Віктару П., Алегу С., А.Р., Надзеі С., Алене М., Тамары Ц., Маргарыце Х., Анатолію Я., Генадзю Л., Міколу П., Валянціну В., Ігару С., Аляксандру Н., А.Р., Крысыціне В., С.К., Тамары С., Валер'ю В., Паўлу К., В.К., Зымітру М., В.Я., Розе Г., Зымітру К., Лідзіі К., Т.П., Сяргею К., Ксеніі Ф., Мікалаю К., Юр'ю М., А.Р., Ільлі П., Алене М., Т.Г., П.Б., А.С., Паўлу Н.,

Віктару Ж., С.М., Мікалаю Дз., Я.Л., А.С., Віталю З., Дз. С., Аляксандру Б., Івану Ж., Надзеі І., В.З., Ніне К., Т.К., Мікалаю К. з Менску.

Уладзімеру Ж., Апанасу С., Сыцяпану Б., Зымітру П., Паўлу С., Л.Л., Марыі Н., Л.Ш., А.А., С.К., Івану В. з Менскага раёну.

Натальлі І. з Асіповіцкага раёну.

Івану Р., Генадзю К., Зымітру С., Валянціну К., Н.Б., Пятрату П., Ларысе Ц., Г.Л., Вользе С., Іне С., Аляксандру К., Соф'і В., Алене А., Алене П., А.С., Аркадзю Ж., З.Ж., Сяргею К., Ірыне Д., П.С., С.Д., Віктару Дз., Андрэю Е., Уладзімеру В. з Горадні. С.Р. з Бярозаўскага раёну.

Раману П. з Пружанскага раёну.

Віктару А., Вадзіму Б. са Светлагорску.

Івану П. з Ваўкавыску. Ірыне З., Сяргею К., Эдуарду К., А.Р., М.Я., Анатолю П., Івану З., Антону П. з Жодзіна.

Рэгіне Д. з Лідзкага раёну.

К.С. з Горак.

Яўгену С., Аляксандру К. з Пінску.

Уладзімеру К. з Крычава.

Яўгену К. са Шклова.

Сяргею А. з Клімавіцкага раёну.

В.В., Уладзімеру Л. са Смургонскага раёну.

У.Ц., Р.К. з Мазыра.

А.Г., Алегу С. з Бабруйску.

К.Ш. з Браслава.

Мікалаю І., Мікалаю К. з

Лунінецкага раёну.

І.Б. з Гарадзенскага раёну.

Уладзімеру Ц., Аляксандру Г. з Лагойскага раёну.

Святлане К., Чаславу В., В.Г. з Ліды.

Уладзімеру П. з Аршанска га раёну.

Уладлене Д., Уладзімеру В. з Кобрыні.

Аляксандру А., Аляксандру Б. з Полацку.

Лявонцю А., Віктару М. з Полацкага раёну.

З.М., Вікенцю С., Леакадзії Н. з Валожынскага раёну.

Зоі К. з Крупак.

Любові Л., Людміле І., Андрэю С., Андрэю Н., Макару Ш., Валер'ю Ш., С.П., Максіму А., Віталю К., Галіне К., Генадзю Б., Ігару Д., Яўгену Ж., Уладзіславу І., Міхailу З., П.Ю., Констанціну С., Ірыне Б., Любові Ш., Рыгору М., К.С., С.С., Аляксею Ш., Аляксандру У., Пятрату С. з Віцебску.

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

3015 212 000 012

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты

Ахвяраваньне

Дата

Сума

Агулам

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка

3015 212 000 012

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты

Ахвяраваньне

Дата

Сума

Агулам

• • • • • • • • •
Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,
дастылайце адрасы і
прыватныя
ахвяраваньні.

1) Просім усіх ахвотных
чытаць газэту
паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
прав: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-78-
32 (МТС), (029) 618-54-
84, e-mail:
dastauka@tut.by,
паштовы адрас: а/c 537,
220050 Менск.

2) Просім кожную
сям'ю чытачоў
пералічваць на
рахунак газеты
ахвяраваньне з разыліку
8000 рублёў на месец.
Гэта гопіць на выхад
дастайку газеты. У
блінку банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна і разборліва
пазначайце адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'езду.
Тыя, хто перакажа
24000 рублёў за раз,
забясьпечаць выхад
«НН» на 3 месяцы. Хто
перакажа 48000 рублёў
адразу, гарантую
публікацыю «НН» на
паўгоду.

ПАВЕДАМЛЕНИЕ

Касір

КВІТАНЦІЯ

Касір

М.П.

МІКОЛА БУСЕЛ

Анабазіс

Гумарыстычнае
апавяданье

Гэта адбылося ў безнадзейныя часы, акурат тады, калі дэмакратычныя сілы зьбіралі дэмакратычныя сілы дзеля збору подпісаў на трынаццаты за апошнія два гады Кангрэс дэмакратычных сілаў дзеля абараныя XIII Адзінага Аднаразовага Кандыдата на наступныя прэзыдэнцкія выбары...

...Калі б гэныя дэмакратычныя сілы мелі даўжэйшую доўгатэрміновую памяць, то яны, несумненна, памяталі б выказваныні Пастаяннага Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь (далей ППРБ) у Берасці перад студэнтвам пра тое, што, маўляў, хоць два гады шукайце, а лепшага за мяне кандыдата хрен знайдзеце. Але два гады канчаліся і, адпаведна, падрасталі шанцы знайсці роднага, пазнавальнага, харызматычнага, шчасціноснага аднаразовага кандыдата. Дый тэрмін, адпушчаны ППРБ на шуканьне годнага кандыдата, падціснаны.

Тым часам маскалі паклалі ППРБ на тушэ праз рэзкую падвышку цэнаву на энергетычную сырэвіну. Асабліва зьдзекаваўся з нас расейскі «Газпром». ППРБ вырашыў узьбіцца на атамную станцыю. Хада далейшых падзеяў парагатала з чэсных, але бедных дэмсілаў.

...Каб мець упэўненую падтрымку свайго народу, прэзыдэнт абвесціціў усенародны плебісціт наконт пытання будоўлі атамнай электрастанцыі. Для чысьціні выніку галасавання да ўзбеліцу ў плебісцыце не дапусцілі апазыцыянэраў, валацуг і асоб з вышэйшай адукацыяй, калі яны толькі не былі членамі выбарчых камісій. І, нягледзячы на такую тонкую падрыхтоўку, вынікі апытаўніка апынуліся ашаламляльнымі: амаль 90 з сотні ўзбелінікай рэфэрэндуму выказаліся супраць ядравай Беларусі.

Маскалям гэта было сама на руку. Яны тут жа падвыслі цану на газ да 500 сусветных грошай за кубасажню, запатрабавалі ў нагрузкзу сабе «Белтрансгаз» і ў дадатак 1500 адборных дзевак з апошняга прэзыдэнцкага кастынгу. Паводле ўсеагульнага прызнання, гэта быў самы паспяховы кастынг. Багата хто тлумачыў гэты посыпех тым, што да ўзбеліцу ў кастынгу былі дапушчаныя выключна

і толькі папярэдне пракастынгаваныя сяброўкі БРСМ.

(У выніку Ўправа Кастынгавання пры Кіраўніцтве справамі была задаволена і заахвочаная рэшткамі ад кастынгавання).

Прэзыдэнт і народ вытрымалі б гэныя пяцьсот сусветных грошай, але замахнуцца на хвамільнае срэбра Беларусі — «Белтрансгаз» — гэта было задужа!

Пра дзевак дзяржаўныя тэлеканалы

Для чысьціні выніку
галасавання да ўзбеліцу ў
плебісцыце не дапусцілі
апазыцыянэраў, валацуг і асоб
з вышэйшай адукацыяй.
.....

проста заяўлі, што Беларусь не аддаесь наш насенны фонд дзеля чалавечых ахвяраванняў варварам-кремлятаярам. Што гэта ўдае на даніну, аброк, чынш і шарварак. Што, раз Расея шчодрая душа, то хай дзеліцца, тонка змаўкаючы наконт таго, што яны разумелі пад словам «дзеліцца».

І, урэшце, нэрвы Прэзыдэнта ня вытрымалі!

Даўно набалелае, нарыванае, разъвярэджанае лопнула ў адзін вечар.

Мы акурат зьбіраліся патушыць тэлевізары, як съпярша па казённых талерках, а потым і па тэлевізіі пасыля ўрачыстага і велічнага «мы-беларусы-з-братняно-русьсю-разам-шкукалі гоп-гоп...» прагучалі гісторычныя слова пра гісторычнае ўзъяднаньне расейскага народу з беларускім, пра векавечную мару абодвух народаў пра адзіны скіпэтар Вітаўта, пра покліч крыві, пра неабходнасць шчасція скончыць з «дывергентнымі

элемэнтамі, што гуляюць супраць славянскага адзінства» і іхнімі памагатымі.

Гэта, браце, не сэлектарная нарада!

Прэзыдэнт энэргічна абрывнуўся на вераломнае маскоўскае кіраўніцтва і паабяцаў ад імя гісторыі разабрацца з ім.

Карацей, «мы ідзём у вызвольны паход. Мы не паўзём на каленцах у Расею, мы ідзём на супраць нашага брата, рускага народу, мы ідзём супраць жменькі бязродных касмапалітаў-плутакрататаў-алігархаў, што апанаўлі свяшчэнны Крэмль і «Газпром», якія п'юць святую славянскую кроў. Жменька касмапалітаў і масонаў тримае ў страху ўсю Эўропу. Час пакласці канец масонскай змове ў сэрцы нашай Рэсей. Усходні шчыт Беларусі ў небяспечы. Ідзём па шматвэктарным вэктары. Час аддзяліць маскоўскага муху ад славянскае катлеціны», — гэтак шматзначна закончыў свой выступ Прэзыдэнт. Потым, да нашага зьдзіўлення, заспівалі «Магутны Божа», затым загучэў «Марш Радзецкага», потым забароненыя цэнзурай велічны марш «Вітаўт Вялікі» і «Марш Астроскага», а потым іншыя нацыянальныя вайсковыя маршы і чамусыці Марсэльеза «Aux armes, citoyens! Formez vos bataillons!». І толькі потым зайграли пра «саюз непрыступны»...

Маскалі на гэта адреагавалі неяк млява. Іхняе тэлебачанье, як дурнічка на хамаваты камплімент, на беларускі выпад прахіхікала легкадумным кавээнам.

Між тым, у працоўныя калектывы паступіла Дырэктыва №2 вызначыць самаахвотных у воіны-інтэрнацыяналісты для вызвольнага паходу. Прадпісаліся ня браце апазыцыянэраў, нацыяналістаў, гомасексуалістаў і п'яніц. Вылучэнцы калектываў за прафсаюзны кошт накіроўваліся на

зборныя пункты, дзе атрымлівалі вялізныя торбы (як меркавалі, для будучых трафэйў, насамрэч гэта былі мяшкі для трупаў), вугляродныя вяроўкі для вязаньня палону, і разам зь недарэзанымі ў Барысаве танкамі грузіліся ў эшалёны і кіраваліся на ўсход. Усю СНД абліцеў здымак, на якім беларускія жаўнеры ў касках гуртам весела рушаць памежны слуп на лініі Чарнамырдзіна-Лукашэнкі.

Нават бачачы беларускія танкі на плятформах, маскалі не выяўлялі аніякай варажнечы. Не спатрэбіліся нават засланыя загадзя прапагандысты-ка-дывэрсійныя аддзелы дзеля вы-

вешваньня правільных лёзунгаў. Замардаваны алігархамі-касмапалітамі, расейскі народ прыхильна сустракаў вызвольнае войска.

Былі нават сюрпрызы. Так, за Смоленскам, бадай, ля самага Мажайску — гэтай старадаўній мяжы ВКЛ, уpperак шашы нашы ваяры з прыемнасцю ўбачылі здрававенны бігборд «Здарова, таварыши! Доўга чакалі мы вас!»

І толькі калі нашыя перадавыя аддзелы выйшлі на крайня рубяжы апэрацыі «Тайфун», у Крамлі схамянуліся. Ды запозна.

Цэлыя вайсковыя часы і маскалёў

прызнавалі вяршэнства нашага галоўнага Галоўнакамандуючага: «Ягоны мундзір прыгажэйшы», — шчыра казалі яны — і статкамі пераходзілі пад штандары Саюзной Дзяржавы. У стане масонаў пачалася паніка. Яе пабольшыў шырокая распаўсюджаны напаўсакрэтны загад «нячэсных журналістаў у палон ня браць!». Акурат у гэты самы час генэрал-маёр Хралоў далаўкі, што ўзяў у палон тысячу журналістаў. «Што зь імі рабіць? Як адрозніць чесных ад нячэсных?» — пытаў генэрал. «Адпрайце іх усіх да Харона, ён тамака разъярэ», — быў адказ Прэзыдэнта.

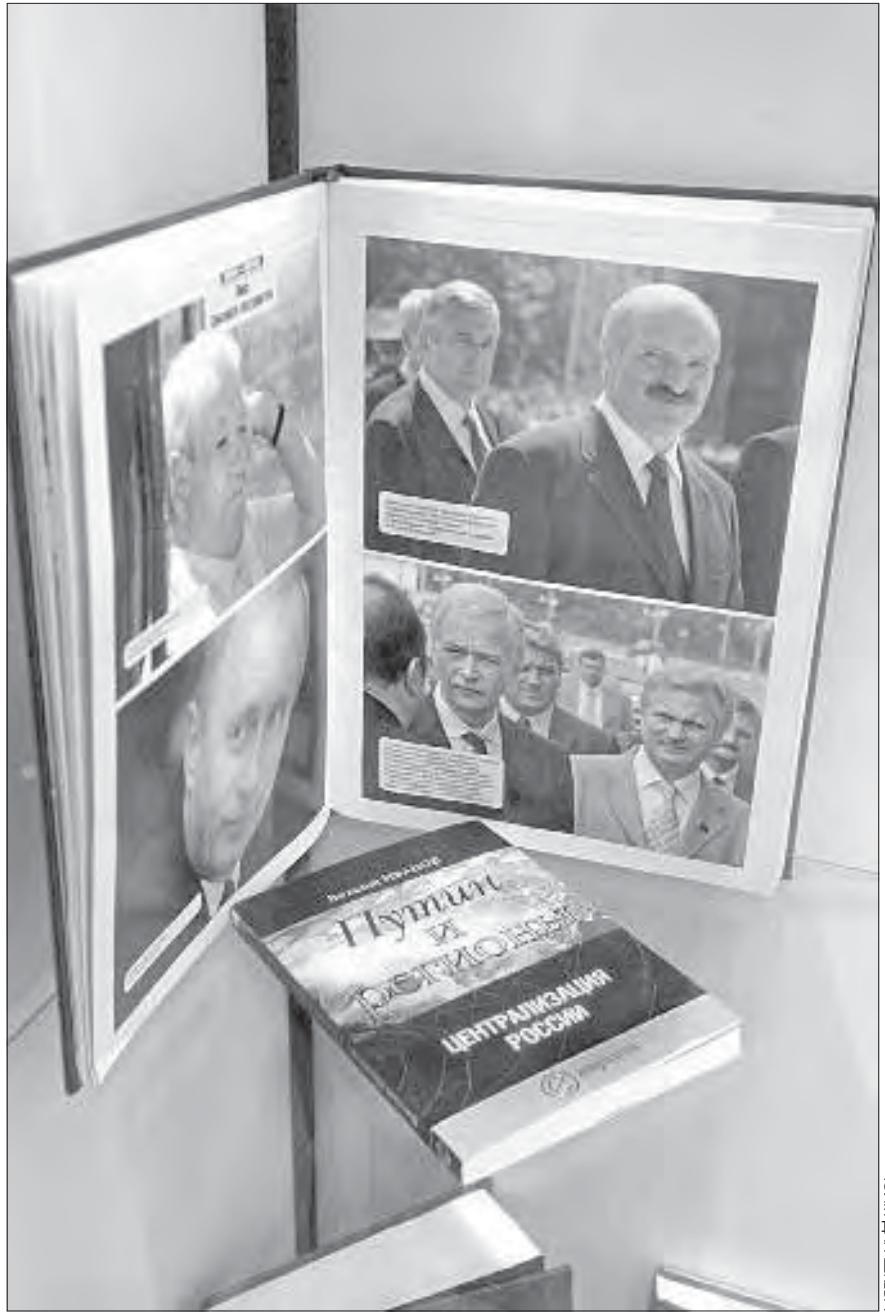
Непрыяцеля бралі панікаю. «Мы гэнага Пуціна залыгаем і на вяроўцы зацягнем у Гаагу, а цягнуць паможа ўся Эўропа», — заявіў наш Прэзыдэнт і паабяцаў, што кожны эўрапеец здолеет патримацца і патузаць за туго за туго вяроўку, заплаціўшы ўсяго адно эўра.

У Эўропе вызвольны анабазіс сустрэлі энтузіястычна. Усім занудзеў усходні газавы кашмар. Нездарма некаторыя — як той «Штэрн» ці «Більд» — у адчай пісалі, маўляў, лепей ужо родны Zyklon B, чым той расейскі бутан-прапан. У Гамбургу на Рыпэрбан навезлі канапель, каб звіць гістарычны повад і да яго маленькую шворку. Наш Прэзыдэнт прыслалі акцызныя маркі.

Тым часам перадавыя аддзелы дывізіі «Першы Прэзыдэнт» бесыпрашкодна падышлі да хмарачосу Газпромсці, гэтай дзяржавы ў дзяржаве, гэтага кубла масонаў і касмапалітаў. Нам казалі, што падыходы да іхняга логава замінаваны і нам яго ня ўзяць. Сапраўды, пару сутак нашыя танкі марна мірна прастаялі воддарль; пакуль нашыя жаўнеры на халяву цешыліся з тамтэйшымі распусніцамі і, ня ведаючы меры, спажывалі алька-голь, маёр Гацян і ахвіцеры ягонага батальёну абвязаліся пляшкамі шампанскага і съмела рушылі да будынку. Іх нішто і ніхто не чакаў. Варта і сэк'юрыті папросту паўцякалі разам з сваімі пратэжэ, вашывымі блыхамі і

Усю СНД абліцеў здымак, на якім беларускія жаўнеры ў касках гуртам весела рушаць памежны слуп на лініі Чарнамырдзіна-Лукашэнкі.

ЮПІЯ ДАРАДЖЕВІЧ

«Пуцін і рэгіёны»: экспанаты Міжнароднай кніжнай выставы ў Менску.

адмарозкамі. Весткі пра міны аказа-
ліся мітам.

Калі нашыя салдаты дазваліся пра
ўцёкі газапрамыслоўцаў, узънялася
страшэнная троюмфальная страляні-
на. Мы нават не пасыпелі вышыгнуць з
будынку камптары і капіяльныя
апараты. Ад выпадковых снарадаў
гмах загарэўся, польмя шугала да са-
мых серабрыстых блокаў і было
відаць ажно з Ля-Маншу. Эўрапейцы
святкавалі гэта з большым за ўя-
дзенне эўра імпэтом дый выпілі бо-
лей, чым тады.

Багата валанцёраў з Эўропы выка-
залі жаданьне ўзяць удзел у вызволь-
ным анабазісе, але, не жадаючы да-
пускаць іншаземцаў да славы і сваіх
рэсурсаў, наш Прэзыдэнт ляканічна
адпрэчӯ іх славутай фразай «астаў-
це этат спор славян паміж сабою».

Непрыяцель даў лататы за Волгу.
Наш урад папярэздзіў рассейцаў, што
гэтым разам «Ніякіх Мініных з Па-
жарскім мы не пацерпім». Пуцін, ато-
чаны касмапалітамі і масонамі з
ФСБ, быў з ганьбаю выгнаны гара-
джанамі з Ніжняга Ноўгароду і мусіў
уцякаць ці то да хазараў, ці то ў На-
гайскую арду.

Па ўсей імпэрыі ўзъняўся нацыя-
нальна-вызвольны рух. Татары і яку-
ты абвясцілі Панцюрскі Сібірскі Ка-
ганат і ўзялі пад пратэкцыю малалікія
народы Поўначы і Сібера. Каганат
быў прызнаны менскім урадам, адра-
зу ж узяў пад свой контроль свае пры-
родныя багацьці, даў нашаму ўраду ў
аддзяку за помач у вызваленіі газа-
выя і нафтавыя канцэсіі на тэрмін
прэзыдэнцства нашага Прэзыдэнта пад
гарантый ягоных сыноў. Аказалася,
што ў самой Рәсей няма анікіх газаў
і нафты і тое, чым яна пагражала нам
і Эўропе, насамрэч належыць наро-
дам паняволеных Рәсей калёній, то
бок крадзеным дабром, па-народнаму
— «кішкамі».

Клятву замацавалі ўрачыстым ца-
лаваньнем копіі крыжа Съв.Пр.Эўф-
расініні Полацкай і вялікай колькас-
цю кумысу.

Камандуючыя франтамі паслалі
Галоўнакамандуючаму е-мэйл з пы-
таньнем, што рабіць з палоннымі.
«Выбіраць толькі ліц са славянскім
тварам», — такі быў ці ня быў адказ з
«Жытла Чарадзея» — афіцыйнай
Стайкі, што месцілася недзе ў глыбі
пушчаў Полаччыны. Было незразуме-
ла, што рабіць са шматлікімі ра-
сейскімі славянамі неіндаўрапейскага
паходжанья. Іх пакуль што ня

бралі.

Палону было столькі, што яго хапі-
ла на ўсе малочна-таварныя фэрмы,
сывінакомплексы і непэрспектыўныя
вёскі. Праўда, зважаючы на спэцы-
фіку расейцаў, іх ужывалі толькі на
спэцыфічных працах, дзе яны ад
свайго нацыянальнага напою спроща-
нелі і знайшлі сабе апошні прытулак
на нашых Пантэонах камунізму, так
афіцыйна было прадпісана называць
скотамагільнікі.

...Мы акурат сядзелі ля манаполькі
і цундзілі танина беспароднае пойла —
на чарніла грошай у нас ужо не
было — як да нас зь піпіканьнем
пад'ехаў фургончык, у якім да Анаба-
зісу гандляры развозілі муку ды вы-
сеўкі для сывіней. Знаёмы шофэр
Грыша падміргнуў нам з кабіны і
спытаў: «Дзеўкі трэба?» «У нас віно,
— адказаў яму Сашка Аўдульчык, —
едзь сабе далей. Муку ня п’ем». «Я су-

Пуцін, аточаны касмапалітамі і
масонамі з ФСБ, мусіў уцякаць
ци то да хазараў ці то ў
Нагайскую арду.

р’ёзна пытаю, — пакрыўдзіўся шо-
фэр. — Цяперака от змушаюць дзевак
з Рәсей развозіць па гаспадарках». «Ой, хлопчыкі, вазьміце нас. Ужо абы-
рыдла сядзець у гэтым вагоне», —
пачуліся жаласныя дзявоцкія галасы,
і па залеззю фургона заляпалі кула-
камі. «Ну, пакажы, што ў цябе за та-
вар?» — спытаў Толя Муха. Шофэр
вылез з кабіны і адчыніў задні дзъверы.
У фургоне са змардаваным выг-
лядам сядзелі мо зь дзясятак дзевак
рознага веку рознай пекнаты. Уба-
чыўшы пляшкі з пойлам, яны ажыві-
ліся і пачалі падлабуньвацца, каб мы
ім налілі. «Паміласердуйце, паміла-
сердуйце», — увесе час паўтарала
адна, падаючы плястыкавы кубачак.
«Паміласердуем», — сказаў Муха,
выніў гроши — ён акурат за паўгад-
зіны да гэтага атрымаў пэнсію — і,
зьлёгку хістаючыся, пашыбаваў у ма-
напольку. Назад ён вынес тры вялікія
пляшкі пойла і пакет з закусью. «От
вам», — прамовіў ён, падаючы пача-
стунак у фургон. «Едзь далей, — зага-
даў ён шофэру. — У нас прыстойная
кампанія». «Куды ж мне ехаць? — уз-
маліўся шофэр. — Ужо з тыдзень як
не могу нікуды прыладзіць гэты груз.

Нідзе не бяруць. Бочку саляркі
спаліў». «Ты за салярку не перажывай, — супакоў яго Міша Гурок. —
Цяперака ў нас ізноў будуць саляркавыя
лужыны. А да нас дзевак не вазі.
Вёска наша беспэрспектыўная, народ
са старыўся, мужыкоў спраўных німа,
акрамя мо’ прадсядцаеля ды замаў.
Вязі адкуль узяў». И з гэтымі словамі
ён падаў шофэру поўную малянкоў-
скую шклянку пойла. Шофэр з адчаян-
нем пішчіў, кінуў у рот скрылік сэндвічу з
каўбасою і палез у кабіну. Дзеўкі, якія
ужо былі наважыліся рассыесьціся на
наших лонах, неахвотна павярталіся
ў фургон. Муха зачыніў дзъверы.

Фургончык нехача пацягнуўся ў
няпэўным кірунку, а я, Толя Муха ды
Міша Гурок вярнуліся да дубовага
кульбяша, на якім стаялі дзъве лад-
ныя пляшкі марачнага пойла, і дзе нас
непярпілі чакаў Сашка Аўдульчык,
а на шматку газты «Во славу чаркі і
скваркі» ляжала груда нарэзанага
хлеба, гуркоў, цыбулі і сала.

«Хлеб усяму галава», — па-філя-
зофску наліваючы пойла па пасудах,
прамовіў Міша Гурок.

Грыша да нас болей не прыяжджаў.
Казалі прыїжджыя гандляры, што
груз свой ён так нідзе і не прыладзіў.
Казалі, што з адчаяніем кінуўся з ма-
шынаю і дзеўкамі з мосту ў Піцч.
Іншыя ж байлі, што бачылі, як на Раб-
коры ён браў дзеўкамі білеты да Вар-
шавы. Яшчэ была чутка, што, урэшце,
у Бабруйску месца дзеўкамі знайшлі ў
лупанары пры БРСМ, на вушаках яко-
га красаваліся два аўтэнтычныя над-
пісы шчэ мо’ з рымска-жыдоўскіх
часоў. Адзін надпіс вяячай: «Hic
habitat felicitas». Другі ж заклікаў
«Lente impelle». Зрэшты, слоганы мала
каго цікавілі, бо па-старымска-жы-
доўскому нікто ў Бабруйску чытаць
ужо ня ўмее: рымляне даўно імпэрыю
развалілі ў Герцынскай Пушчы, а
жыды пазъляталі ў вырай. Казалі так-
сама, што дзевак не хацелі браць у
гэны лупанар, бо яны не з БРСМ, і
быццам Грышу давялося даваць хабар
іхняму верхаводу, каб дзевак прынялі,
а дзеўкі баяліся ўступаць у гэны бэрэ-
сэмэ, бо думалі, што гэта беларускі
рэспубліканскі саюз манашак, але як
дазваліся, пра што ідзе гамонка, то ах-
вотна пагадзіліся, палічыўшы лепшым
жахлівым канец за жах без канца.

Так гэта ці не, мы ніколі не дазва-
ліся, бо ў Бабруйск ня сэздзілі, а хто
мо’ і сэздзіў, дык толькі на базар. Ці
бачыў хто з нас Грышу? Не, болей
Грыши мы ня бачылі.

Кніга пра горад, якога няма

У Франкфурце-на-Майне выйшаў па-нямецку раман Артура Клінава «Горад СОНца». Новую книгу прачытаў Але́сь Кудрыцкі.

Менск — дзіўнае места, якое вольна абыходзіцца з прасторай і часам. Яго праспекты, палацы, заводы, шматпавярховікі лёгка загортваючы ў мяккую зялёную вокладку ды зъмяшчаючыца ва ўнутранай кішэні паліто. «Малая падарожная кніжка па Горадзе СОНца», створаная Артурам Клінавым і надрукаваная нямецкім выдавецтвам «Suhrkamp» — гэта зълепак душы гораду, такога, якім мы яго бачым заўжды і ня бачылі яшчэ ніколі.

Выдадзены летась у Менску выдавецтвам Логвінава фатаальбом «Горад СОНца» аўтар называў «візуальнай паэмай». «Малая падарожная кніжыца» — яе пераклад, ня толькі з беларускай на нямецкую, але найперш з мовы выяваў на мову словаў.

Мы жывём у Горадзе Сонца, у сyne, які стаў явай, съцвярджжае Артур Клінав у сваёй кнізе, якая робіцца летапісам Краіны, жыцця-пісам Гораду і ўспамінамі Аўтара, якія існуюць у паралельных, але дужа падобных сусветах. «Утопія ня стане Рэальнасцю. Але Рэальнасцю можа зрабіцца ілюзія ўласбленія Ўтопіі».

«Што я добра памятаю зь

АНДРЭЙ КЛІНСКИ

Артур Клінав

прыгнёту пашкодзілі малярны код, людзі, якімі вадодае «ня праста жаданьне, але нястрымна прага здаўшыца сацыяльную Справядлівасць», а менавіта — мець права на Шчасьце. Зрэшты, Клінав не выключчае, што праект пабудовы ўсеагульнага шчасьця на Зямлі мог нарадзіцца толькі ў такога ірацыяналльнага народу, як расейцы. «Але Краіну Шчасьця, калі яна ў прынцыпе магчымая, ня здольныя увасобіць несвабодныя людзі», — лічыць аўтар. Так ці інакш, спроба зьдзейсніць праект была, і адным зь яе прадуктаў стаўся Горад Сонца.

Клінав апісвае гісторыю супрацьборства Княства і Імпэрыі, якая, нарэшце, пе-рамагла. Ён занатоўвае летапіс гораду, які «ўзънік на Бяssonьні, рацэ, якая, калі сюды прыйшла Імпэрыя, схавалася пад зямлёй, сталася падземнай вадой». Зноўку ўзгадваючы дзяцінства, Клінав з любоўю малюе чытчу старое места, замест якога палонныя Вялікай Вайны збудавалі Браму да сапраўднага Гораду Сонца.

Клінав стварае пэйзажы, вартыя Толкіена: «З поўначы і поўдня, з заходу і ўсходу Горад атачалі незылічонныя багны, якія стваралі яму вельмі адмысловы клімат... Над Горадам Сонца звязла Сонца. Яно вісела прама над ім, але не пат-

рапляла ў яго. Аказваеца, яно было над Горадам заўсёды». Апісаныне нагадвае як нататкі вандруёніка-фантазёраў старажытнасці, так і сусветы-містыфікацыі, апісаныя Борхесам. Але мароз ідзе па скуры, калі разумееш, што Клінав піша не пра выдуманыя, а пра рэальныя — нашыя — горад і краіну.

Падобна як у «Горадзе Сонца» Тамаза Кампанэлы, Краінай Шчасьця, а значыцца і Горадам Сонца, кіруе Мэтафізік. Ён сутнасна не зъмяніеца з часам, хіба што прымае новыя абліччы па меры таго, як памірае яго чарговае фізычнае ўласбленіне. Клінав здолеў абстрагаваць, ператварыць у мадэль, нэутралізаваць савецкасць Менску. Пяціканцовая зоркі, сярпы, молаты губляючы палітызованасць і ператвараючы ў знакі, містычныя сымбалі ўлады Краіны Шчасьця.

Гэта Краіна будзеца на прынцыпе трыадзінства Рабства, Братэрства і Справядлівасці: «Братэрства ў Рабстве ды Справядлівасць як інстытут пакарання для тых, хто не прымае такога Братэрства». Клінав апісвае паганскі пантэон Краіны Шчасьця. Богі — памерлыя Мэтафізікі Ленін і Сталін,

APTYP KTHAY

Кніга пра горад, якога няма

Працяг са старонкі 29.

Маркс — прадак, які стварыў сівятарную кнігу Капітал. Перад чытачамі праходзіць бясконцы шэраг дэміюргаў — стваральнікаў Краіны Шчасьця: Вялікі Камуніст, Вялікі Рабочы, Вялікі Жаўнер, Вялікі Наўковец, Вялікі Касманаўт, Вялікі Сталіявар, і г. д. Узгадваеща таксама мясцовы культ Вялікага Партызана — героя Вайны з Гігантамі Трэцяга Райху.

Менск меўся быць Брамай, празь якую вандроўнік мусіў праехаць, дзвівуочыся яе прыгажосці, і кіравацца далей на ўсход, да Гораду Сонца, сталіцы Краіны Шчасьця. Клінаў апісвае горад без замілавання, але і без нянавісці: ён глядзіць на яго як архітэктар і як мастак. Для аўтара Горад, дзе па кобальтавым небе плывуць «белыя статуй ватных багоў», мае «дзіўны нэкрарамантыйчыні эрас». Клінаў захапляеца гульней ценяў, якія адкідаюць

гмахі: «Прастора любога ўсходнепалескага гораду надта шчыльная, задужа запоўненая, каб ценъ магла так рэльефна сябе прамалываць». Геамэтрыя Гораду «стваралялася дзеля залатога сячэння, але ў ёй чамусыці не ўлічылі ды забыліся пакінуць месца для цябе». Тым часам Двары Гораду Сонца — супрацьлегласць яго вывераным фасадам, тут пануе бязладнасць і бессыстэмнасць.

Клінаў апісвае Горад Сонца як мастак-пэдант, а горад свайго дзяяцінства — як мастак-рамантык. «Няміга была прасякнута гэтым салодкім напамінам спрадвечнага ачага», — піша ён. Гэта было жывое места, горад людзей, а не палацаў. Вось чаму стваральнікі Краіны Шчасьця без ваганняў ператварылі чужы для іх горад Менск у кулісы Утопіі, але так і не наважыліся зынішчыць свае дзіцячыя ўспаміны пра ўласны горад маленства, «не пусьцілі пад нож крамлі ды таганкі, арбаты і пя traойкі, Васіля Бла-

жэннага ды Замаскваречча», не зрабілі Москву «Ідэальнім Горадам». У выніку тое, што мелася быць усяго толькі прэлюдыяй да Ідэальнага Гораду, сталася ім самім. «Гістарычная Літва, якая цяпер завесца Беларусь, доўга першай прымала ўдары Імпэрыі, пакуль ня сталася пустэльнай зямлёю з Горадам Сонца ў цэнтры яе», — піша Клінаў. «Горад Шчасьця памёр, але засталася цудоўная, ні да чаго не падобная эстэтычна канструкцыя — Сонечны Горад Мрояў».

Але Нямігу зынішчылі ня толькі будаўнікі — яе зынішчылі сам Горад Сонца. «Многія потым казалі, што гэта было працягам таго, што Імпэрыя ўжо шмат гадоў тут рабіла раней. Мне ж здаецца, што гэта Горад Сонца патрабаваў новай жыцьцёвой прасторы. Пакуль жыла Няміга, ён ня быў адзіны ў гэтым горадзе. Няміга — яго даўні канкурэнт ды супернік. Пакуль Яна была жывая, Ён ня мог па-сапраўднаму сышыці ў

съвет салодкіх сноў, бо Ён — Сонечны Горад Мрояў, а Яна была Бяssonьніца, Тая, якая ня съпіць».

Такое дэталёвае апісанье сучаснага Менску, бадай, не ствараў яшчэ нікто. Гэта спутошаная войнамі зямля раней палохала аўтара, а потым паказала яму сваё асабліве хараство. «Гэта падобна да пустой сцэны, зь якой вынеслы дэкарацыі, але нячутныя водгукі згранага тут перад сямым нашым прыходам спектаклю яшчэ зависаюць у яе пранізлівай цішыні. Храм, якога няма. Краіна, якой няма. Народ, якога няма. Горад, якога няма. Востраў, якога няма. Месьца, якога няма. Утопія...» Пісьменнікі найчасціцай апісваюць Менск такім, якім ён быў, ці такім, якім ён мае быць, але найчасціцай такім, якім ён ніколі, бадай, ня будзе. Клінаў апісаў Менск такім, якім ён ёсьць. Мы расплошчылі вочы і пабачылі, што жывём у съне. Мы прачнуліся?

Алесь Кудрыцкі

«Зюддойчэ цайтунг» пра раман Клінава

«Артур Клінаў зрабіў свайму роднаму гораду вялікую паслугу сваёй вартай увагі кнігай зь ня менш вартай увагі назвай «Менск. Горад СОНца». Варта вітаць тое, што выдавецтва «Suhrkamp» прэзэнтуе нямецкамоўнаму чытачу беларускага аўтара, якому ёсьць што сказаць. Першадкрыўальніцкае сафары Клінава па Менску ўключычае ў сябе гістарычныя экспкурсы, філязофскія гульні думак, съмешныя ды мэлянхолічныя гісторыі. Але сапраўднае ўражанье кніга пакідае найперш дзякуючы моцы яе дакладнай і паэтычнай мовы. Гэта мова не архітэктара ці навукоўца, але мастака. Сама кніга, такім чынам, не ў апошнюю чаргу

мэдыйтацыя на тэму чалавечых мрояў і іх нездыядынельнасці. Той, хто шукае ключ да разгадкі таямніцы, чаму ў Беларусі пануе дыктатура, знайдзе яго ў кніжцы Клінава. Але гэтая кніга — не чытво для пэсымістаў. Перакананы аптыміст, Клінаў апантаны ідэяй даць Менску тое, чаго яму бракуе: твар, ідэнтычнасць, і праз гэта вызначыць яго сапраўдныя каардынаты. Ён здагадваецца, што толькі такім чынам можна будзе прагнаць сучасных менскіх прывідаў. Акрамя гэтага, ён хоча, каб Менск зноў займеў сваё месца ў агульнаэўрапейскай сівядомасці, якая ўжо ладна падзабылася на гэты горад. Клінаў дамагаецца гэтага з такой асалодай ды незалежнасцю, што можна верыць у посьпех гэтай задумы. Прынамсі, пасля такой кнігі Менск ужо нельга лічыць за шэрую мышку».

Інго Пэтц

Катарына Раабэ: «Ён павінен проста быць добрым аўтарам»

Лектар усходнеевропейскіх літаратураў пры франкфурцкім выдавецтве «Suhrkamp» распавядае «НН» пра сакрэты посьпеху аўтараў на нямецкім рынку.

**«НН»: Ці можна лічыць
кнігу посьпехам для выда-
вецтва «Suhrkamp»?**

Катарына Раабэ: Мы лічым яе значным посьпехам. «Горад СОНца» зі цікавасцю чытаюць і абмяркоўваюць. Гэтая кніга зьдзіўляе, яна запрашае чытача наведаць Менск, і ў той самы час трываласць крыху вод даль ад сучасных палітычных праблемаў. Клінаў не спэкулюе на стэрэатыпах, што найперш прыходзяць у галаву чалавеку, які думае пра Беларусь.

**«НН»: Каму прыйшла
ідэя выдаць кніту Клінава?**

КР: Гэта была мая ідэя. Я ўжо на працягу некалькіх год жадала выдаць кніту пра Беларусь у нашым выдавецтве. Усё пачалося з таго, што разам з польскай выдаўніцай Монікай Шнайдэрман я ўклала кніту «Былое і згубленое».

Гэтая кніга — атлас Эўропы, якая зынікае. Мы папрасілі розных аўтараў напісаць пра іх гарады, якіх хутка ня будзе, якія зынішчае гісторыя і ці людзі, і ці на якіх людзі папросту забываюцца. Потым мы зладзілі ў Берліне вялікі фэстываль пад такой самай наазвай. Пасля прайшоў сымпозіум у Літаратурным калёквіюме ў Берліне, на якім высступалі і тыя аўтары, чыіх тэкстаў не было ў кнізе, у тым ліку Артур Клінаў. Я праслушала і праглядзела яго прэзентацыю з вялікай цікавасцю, а пасля выступу спыталася, ці ня мог бы ён перарабіць сваё эсэ ў невядомую кнігу для «Suhrkamp». Клінаў згадзіўся. Дарэчы, ён выступаў разам з Томасам Вэнцлавам, чыю кніту пра Вільню мы разаў выдалі паралельна з «Горадам СОНца». Яны пудоўна

пасуюць адна да адной.

**«НН»: Ці ёсьць у вас пля-
ны выдаць кнігі іншых бела-
рускіх літаратарав?**

КР: Кніга Клінава — першая кніга беларускага аўтара, выдадзеная «Suhrkamp». Мы прыглядаемся да некаторых аўтараў, я спрабую вывучыць карціну беларускай літаратурнай спэцыялісты, але пакуль што няма таго аўтара, пра якога могу сказаць: вось, я яго знайшла. Гэта даволі дуйті працэс.

**«НН»: Выдавецтва «Suhrkamp» актыўна прасоўвае
на нямецкім рынке
украінскіх аўтараў. Ці ча-
каець такога і беларусам?**

КР: Калі парадунуваць беларускую літаратурную спэцыялісты з украінскай, якая імкліва зрабілася настолькі шырокая прадстаўленай у нашым выдавецтве, то сітуацыя моцна адрозніваецца. Там была ініцыяльная фігура, Юры Ан-

друховіч, прызнаны літаратар. Я таксама шмат год таму спыталася ў яго, ці ня мог бы ён для нас стварыць кнігу пра сваю краіну. І гэта добра спрацавала, падобна да кнігі Артура Клінава. Але ў выпадку Андруховіча мы змаглі по-тym пачаць выдаваць яго раманы, якія мелі вялікі посьпех — у выпадку з А. Клінавым усё крыху па-іншаму. Але я спадзяюся, што эфект будзе падобным да таго, які быў з кнігай Андруховіча «Апошняя тэртыорыя», якая адчыніла дзверы, здолела зацікаўіць нямецкую публіку.

**«НН»: Якім мае быць бела-
рускі аўтар, каб заціка-
ці нямецкае выдавецтва?**

КР: Гэта заўжды такое складанае пытаньне. Ён павінен проста быць добрым аўтарам. Калі я чытаю ягоныя творы, то павінна мець уяўленыне, як я змагу тутэйшим

кнігагандлярам і тутэйшым чытачам прэзентаваць яго творы. Ён павінен быць зразумелым нямецкаму чытачу, і адначасова здольным яго зацікаўіць. Часта бывае, кніга рабіцца папулярнай у пэўнай краіне ці нацыянальнай літаратуре, усе чытачы кажуць, што вось, нарэшце, зявіўся той вялікі твор. Мы, натуральна, звязраем на яе ўвату, але часта выяўляецца, што мы ня здольныя яе «расшыфраваць», што ёсьць шмат унутраных аллюзій, якія мы не разумеем ці якія нам не цікавія. Кніга не функцыянуе. У выпадку з Клінавым ўсё па-іншому. Ён расказвае пра сваё дзяяціцтва, пра свой горад, і карыстаецца геніяльным прыёмам — ставіць фонам сваёй кнігі «Горад СОНца» Тамаза Кампаніэла. Атрымалася праста пудоўна.

Гутарыў Але́с Кудрышкі

Ювэнал з каменным тварам

«А пад канец размовы ён мяне спытаўся: «Вы дазволіце мне памацаць ваш твар?»
Новыя старонкі кнігі Валянціна Тараса «На высьпе ўспамінаў»: згадка пра Кандрата Крапіву.

Крыху рэфлексіі

Некалі я любіў свой дзень народзінаў, чакаў яго, зьбіраў у сябе дома шматлюдныя застольлі. За стол садзіліся чалавек дванаццаць, а то і трыццаць, нават і ў тых часы, калі кватэра ў мяне была маленечкая, «хрушчоба»-паўтарачка, — сёньня і ня верыцца, што ў ёй зьбіралася гэтулькі народу. Цяпер кватэра ці не ўтрайа большая, а не зьбярэш і пяці чалавек, калі казаць пра сяброў. Родзічаў і добрых знаёмых нямала, а найбліжэйшыя сябры, якія былі для мяне даражэйшыя за некаторых сваякоў, амаль усе пайшли з жыцця: калі паставіць кожнаму сьвечку ў знак іхніх нябачнай прысутнасці на застольлі, атрымаеца цэлы гаёчак сьвечак. І на што тут і на каго наракаць? Цягніка часу ня спыніш. Страшна бывае думаць аб гэтым, што тут крывадушнічаць!..

Я зь немінучасцю ня звікся,
З тым, што няўмольна прыйдзе ён,
Той дзень, калі на бераг Стыксу
Прывалачэцца мой вагон.

Сыду на чорную аблогу,
Дзе вечнасць шапаціць трывсцём...
Пара падумаць на дарогу —
Падвесыці рысу пад жыццём.

Калі пераваліла за шэсцьдзесят і адчуў сябе старым, пачаў падводзіць рысу — пісалася кніга «На высьпе ўспамінаў», што выйшла пазалетась у выдавецтве «Беларускі кнігазбор». А цяпер над каркам стаіць пытаныне: ці патрэбныя каму твае ўспаміны? Падзеі, съведкам якіх ты быў, пра якія табе карцела распавесыці, ужо адлюстраваныя ў цэлым Манбляне кніг, у тым ліку ў безылічны мэмуараў, — што ты можаш дадаць? Што з

таго, што ты быў ня столькі съведкам, але і дзейнай асобай грандыёзных гістарычных драмаў мінулага стагодзьдзя, — дзейных асобаў былі мільёны. Чым ты ад іх адрозніваешься, у чым адметнасць твойго лёсу? Ды й ці адметны ён? Думаю, так, адметны, у чымсьці нават унікальны, як, зрешты, лёс кожнага чалавека. Многае з таго, што перажыў я, што ведаю я, не перажыў і ня ведае ніхто, апроч мяне.

... Даўно ўжо не люблю свой дзень народзінаў, адчуваю сябе ў гэты дзень неяк няёмка, нібы перад кімсьці ў нечым вінаваты, некаму нешта вінен, а разылічыцца не магу. І ўсё ж хочацца неяк яго адзначыць, таму наважваюся ў 77-я свае ўгодкі выйсьці на людзі з новымі старонкамі ўспамінаў, з адным з новых разьдзелаў.

Ювэнал з каменным тварам

Позна ўвечары слухаў радыё «Свабода» і пачуў інфармацыю, што гісторык Віталь Скалабан знайшоў у адным з нумароў газэты «Советская Белоруссия» за 1922 год сатырычны верш Кандрата Крапівы ў абарону беларускай мовы, у якім Крапіва ўшчувае чыноўнікай-русіфікатараў зі віцебскага аддзелу народнай асьветы за тое, што яны абмежавалі вывучэнне роднай мовы ў школах Віцебску шасцю гадзінамі на тыдзень. Напрыканцы інфармацыі прагучэла пытаныне: «Што сказаў бы Кандрат Крапіва сёньня, калі не ў адным Віцебску, а па ўсёй Беларусі, ва ўсіх школах вывучэнню роднай мовы адведзена нават ня шэсць гадзін, а ўдвай менш?» Сапраўды, што ён сказаў бы? Можа, тое самае, што падумалася мне: якая яна ўсё-такі жывучая. Беларуская мова! Даўно,

Уладзімер КРК

відаць, памерлі тыя віцебскія чыноўнікі, што душылі яе восемдзесят пяць гадоў назад, нарадзілася за гэты час не адно пакаленіне новых душыцеляў, а яна не здаецца, усё яшчэ дыхае!

Даслухаў эфір «Свабоды» да канца, выключыў прымач, аднак засунуць ня мог: узрушила мяне тая інфармацыя, уключыла ў маёй галаве відэазапіс памяці, і перад вачымі, бы на экране тэлевізара, паплылі кадры далёкіх падзеяў, хоць па мерках гістарычнага часу яны не такія ўжо і далёкія. Спачатку ў гэтых кадрах не было Крапівы, не было ягона-

Працяг са старонкі 33.

га жывога вобразу, спачатку згадалася мне ня тое, як некалі сустрэўся з Кандратам Кандратавічам і размаўляў зь ім ці ня дзіве гадзіны. А плылі перада мною кадры 1995 г., дні, калі набліжаўся чорны рэфэрэндум, што надаў рэсейскай мове статус дзяржаўнай. Я быў супраць крывадушнай задумы гэтага рэфэрэндуму, бо менавіта іджывай крывадушнасцю патыхала ад съцвяджэння задумшчыкаў, што статус дзяржаўнай надаеца ра-сейскай мове *нароўні* з беларускай. Засёў за артыкул, у якім пісаў, што толькі манкурты могуць пагадзіцца з тым, што нам прапаноўваюць, што такі рэфэрэндум быў бы правамерны, калі б абедзівье мовы насамрэч сусідавілі нароўні адна з другою, чаго няма і ў паміне. Зазначыў, што мяне на-ўрад ці можна абвінаваціць у беларускім моўным нацыянал-экстремізме: дойгія гады я пісаў па-рэсейску і верши, і прозу, і не выракаюся рэсейскай мовы, якая для мяне такая самая родная, што і беларуская. Але ва ўмо-вах, калі беларуская мова апнулася Папялушкай у роднай хаце, калі «старэйшая сястра» нахабна садзіцца ёй на галаву, я ня маю права маўчаць. І пры ўсёй маёй паshanе і любові да языка, абавязаны барапіць *мову*. Так і называў артыкул — «Язык или мова?» — і занёс яго ў рэдакцыю «Народной газеты», якую тады яшчэ ўзначальваў Іосіф Сярэдзіч, яшчэ які месяц ці два заставалася яму займаць пасаду галоўнага рэдактара. Пра-ходзіў артыкул праз аддзел культуры, пэрсанальная праз супрацоўніцу аддзе-лу Алену Малочку. І вось гэтая малад-зеньская, чароўная беларусачка, пра-чытаўшы рукапіс, сказала мне зь мілай, абаяльнай усьмешкай: «Я ду-маю, стаття пойдет, хотя я с вами не согласна. Стоит ли из-за языка ломать народ через колено?» Я сумеўся. На-роду ломяць хрыбет ягонай культуры, ягонай самасці, а гэтай беларускай красуні хоць бы што! Пасправаваў спрачацца, аднак маё красамоўства было дарэмнае: цудоўныя вочы Алес-ны Малочки глядзелі на мяне абса-лютна безмятежно...

Вось што спачатку згадалася мне, калі пачаў інфармацыю пра знайдзенны гісторыкам Віталём Скарабанам верш Кандрата Крапівы ў абарону беларускай мовы, але загадкавы кіна-праектар памяці працягваў сваю пра-

цу, і з тунэлю рэтраспектывы далёкіх гадоў выплыў жывы вобраз аўтара верша, ягоны суворы, каменны твар. Ды нешта, звязанае з Крапівой, я ніяк ня мог успомніць, нешта высыль-згвала з кадраў відэазапісу, як рыбка зь нерату, і гэта мучыла. Пакуль раптам не згадаў: гэта ж я некалі пераклаў на рэсейскую мову нейкія верши Крапівы, нейкія ягоныя байкі, нейкую паэму для нейкай ягонай перакладной кніжкі. Знаў жа, ніяк ня мог ус-помніць, у якім годзе яна выйшла, ня мог успомніць ні ейнага назову, ні назоваў вершаў і паэм, ні хоць бы іхняга зъместу. Нічога дзіўнага, за паўстагодзьдзя перакладчыкі пра-цыя пераклаў дзесяткі тысячаў радкоў беларускай паэзіі дзе тут усё ўпомніш! Але і гэта мяне мучыла, злаваўся на сваю памяць як на ней-кую асобную ад мяне істоту: «Ну да-вай, скажы, што я забыў!» І нарэшце згадалася, што ў мяне ж ёсьць тая кнішка, ляжыць недзе на адной зь верхніх паліцаў кніжнага стэляжу. Закарцела неадкладна яе знайсьці, ды ўжо была нач і не выпадала заняцца пошукам адразу ж, не хацелася будзіць жонкі. Дачакаўся раніцы і пачаў шураваць па ўсіх верхніх палі-цах, загрувашчаных кнігамі ня са-мымі неабходнымі, гэтыя кнігі не трывожыш гадамі, не памятаеш, дзе якая стаіць, хоць і любіш іх і ні за што ніводную не здасі ў макулятуру. Ся-род іх і знайшоў пасыль доўгіх пошу-каў съветла-жоўтценкую, у цвёрдай вокладцы кніжку: Кондрат Крапіва. Колючий строй. Минск: Мастацкая літаратура, 1989 г. Аказалася, што яна пачынаеца вершам «Крапіва» ў май перакладзе і завяршаеца май жа перакладам паэмы «Шкірута». А яшчэ ўз із паўдзясятка маіх перакла-даў сатырычных вершаў і адной байкі «Самаўпэўнены Конь». Выйшла кнішка ў сэрыі «Беларуская паэзія», і калі прачытаў прозвішчы сяброў рэдкалегіі гэтай сэрыі — В.Вітка, А.Грачанікаў, В.Зуёнак, Н.Кісьлік, А.Лойка, — трывалі прозвішчы азваліся ў сэрцы шчымлівым сумам і болем. Даўно няма Васіля Віткі, Толі Грача-нікава, няма Навума Кісьліка, майго найбліжэйшага друга. 27 сінезня 2006 году споўнілася восем гадоў з дня ягонай съмерці. Сумам азвалася і прозвішча аўтара прадмовы да «Ко-лючага строя» — Івана Навуменкі. Зусім нядаўна давялося стаяць каля ягонай труны...

На думаў, не чакаў, што мяне гэтак

узрушыць, усхватлюе тая кнішка, да сълёз, да болю. Ня зъместам. Мяне не расчулілі ні мае пераклады, ні пераклады іншых паэтаў, сярод якіх, на жаль, шмат кепскіх, прыблізных. Рас-чулі сам ейны выгляд, нейкі дзіўны пах вокладкі і паперы, падобны да паху завялых кветак, да паху апалай лістоты... ды самы галоўны ўспамін прыйшоў чамусыці апошнім. У памяці свае законы, яна і рэжысэр фільму, які праходзіць перад тваймі вачымі, і мантажніца кадраў, і хоць гэта твая памяць, ты толькі глядзач. А ты апошнія кадры гэтага ўспаміну былі пра тое, як увесень 1988 г., пры канцы кастрычніка ці на пачатку лістапада, мяне патэлефанавала загадчыца аддзелу перакладаў і перавыданняў выдавецтва «Мастацкая літаратура» Галіна Шаранговіч. Дзён за пяць да гэтага я занёс ёй карэктuru кнігі «Колючий строй», якую неўзабаве мусіл быў падпісаць да друку. І вось яна патэлефанавала і сказала, што Кондрат Кандратавіч Крапіва просіць, каб перакладчык паэмы «Шкірута» прыехаў да яго на кватэру і прачытаў яму пераклад. Сам ён, Крапіва, прачытаць ня можа, таму што амаль высьлеп. Прачытаць яму пераклад уголас маглі б, вядома, і ягонныя дамачадцы, але ён хоча, каб прачытаў перакладчык, хоча зь ім пазна-ёміца. Іншыя перакладчыкі яму не-партрэбныя, менавіта перакладчык «Шкіруты» яго цікавіць. І я паехаў.

Прыняў ён мяне ў невялічкім пакойчыку, прызначаным, відаць, для хатнай работніцы. Чаму не ў кабінэце, ня ведаю. Не памятаю, што за інтэр'ер быў у тым пакойчыку, запомініўся адно столік, за якім мы сядзелі, невялічкі, круглы, засланы льняным бельм абрусам, з крышталёвай вазачкай асеньніх кветак, блікла-ліловых крокусаў. Гэткім жа крыху ліловым, з чырвонымі пражылачкамі і плямачкамі быў твар Кондрата Кандратавіча, нерухомы, каменны, нібы высечаны зь лілавата-ружовага валуна, твар нейкага старажытнага славянскага бoga. Вочы былі вадзяністыя, нібы налітыя сльязямі, амаль белья, нават зрэнкі здаваліся белымі, як кроплі рутці. Кісьці рук вялізныя, мужыцкія, з таўстымі набухлымі жыламі, пальцы даўгія, крыху дрыжачыя. Было відаць, што яны ў яго ня гнуцца. Ня дзіва, у 1988-м яму было 92 гады. Але ва ўсёй постаці яшчэ адчувалася ма-гутнасць, непахіснасць.

Ён адразу патлумачыў, чаму заха-

цеў ся мною сустрэцца: «Шкірута» для яго вельмі дарагая реч, у ёй шмат асабістага, звязанага з ягонай маладосцю, і яму цікава, як яна гучыць па-расейску, іншыя пераклады яго ня надта цікавяць, якія ёсьць, такімі хай застаюцца, а вось «Шкіруту» ён будзе слухаць прыдзірліва. І сказаў: «Чытайце». Праслушаўшы пераклад, доўга маўчаў, жаваў губамі, і я сумеўся, падумаў, што пераклад яму не спадабаўся. Забракуе!.. Але ён нарэшце сказаў: «Добра, у мяне няма заўаг. Гучыць натуральна». І спытаў, ці падабаецца мне паэма, бо перакладчык можа няблага перакласці і тое, што яму не падабаецца. І яшчэ спытаў, ці цяжка было перакладаць. Я сказаў, што зусім ня цяжка, што цяжка было перакласці верш «Крапіва», бо ў расейскай мове націск у слове *крапіва* не на апошнім складзе, а на другім. Здавалася б, дробязь, а давялося папацець, каб захаваць рытміку арыгіналу. Сказаў яшчэ, што расейскі чытач з-за гэтага націску няправильна прачытвае ягонае, Кандрата Кандратавіча, прозвішча: *Крапіва*, і трэба было б ставіць у кніжках, на вокладцы, беларускі націск. Ён усыміхнуўся: «Можа, і праўда». І зноў спытаў, ці падабаецца мне паэма. Я асьцярожна сказаў, што ў нашыя дні яна ўспрымаецца неадназначна, што цяпер на падзеі 20-х гадоў, на сялянскія паўстаны супраць савецкай улады пачынаюць глядзець інакш, зь іншых пазыцый («Шкірута» — расповед пра барацьбу з «бандытызмам», драматычны эпізод зачтай бойкі бальшавікоў з «кулацким отроднем»; не разумею, чаму гэту паэму палічылі сатырычнай і ўключылі ў сатырычны зборнік), але як мастацкі твор паэма хорошая, у ёй няма фальшу, фальшивых, надуманых пачуццяў. Ён зноў доўга маўчаў, потым сказаў, што, вядома, гісторыю трэба пераглядаць толькі з правільных пазицый. Якія правільнія — не сказаў. А пад канец размовы пра паэму зьдзівіў мяне, спытаўшы: «Вы дазволіце мне памаць ваш твар? Я ж вас ня бачу, адзін цень, зусім зрабіўся сяляпы. А хацелася б вас уявіць, вы мне спадабаліся і як перакладчык, і як чалавек». І ён працягнуў руку праз столік, дакрануўся да майго твару. Я чакаў, што пальцы ў яго халодныя, мёртвыя, а яны аказаліся цёплыя, ласковыя. Памацай і сказаў: «Вы даўганосы і хударлывы, і зусім малады». Я засміяўся: «Які там малады,

мне пяцьдзесят восем!» Кандрат Кандратавіч усыміхнуўся: «Для мяне вы юнак...» Нават пры ўсьмешцы, слабай, крыху нейкай бездапаможнай, крыху разгубленай, твар ягоны застаўся каменны, нерухомы, здавалася, што ўсьмешка зявілася на ім аднекуль звонку, што гэта адбітак сонца на паверхні каменя.

Ювэналам яго назваў ня я, а Барыс Платонаў, славуты артыст, геній сцэны Купалаўскага тэатру. Некалі, даўным-даўно, яшчэ недзе ў сярэдзіне 50-х гадоў мінулага стагодзьдзя мне пашчасціла амаль цэлы дзень прабыць у кампаніі з Платонавым, за градам, на лясной палянцы, дзе была ў нас пірушка ўтрох: Платонаў, Георгій Колас і я. Колас мяне і далучыў да гэтай пірушкі, добрай, вясёлай выпішкі. Але пра гэта не цяпер, гэта для чарговага разыду з майскім «Выспы». А тут скажу толькі пра расповед Платонава аб спектаклі «Хто съмееца апошнім» паводле п'есы Крапівы, як ён ствараўся, якія былі нябачныя «тармазы», як высокое партыйнае начальства не хадзела выпускаць гэтага спектаклю на Купалаўскую сцэну, бо гэты спектакль, гэта п'еса адлюстроўваюць самыя жахлівія часы савецкай гісторыі, атмасферу 1937 году, хоць напісаная п'еса ў 1939-м. Крапіва змагаецца з 1937-м, з гэтым годам-хапуном, бязылітасным съмехам, ды што там съмехам — гамэрычным рогатам, зъдзекам. Што ні слова, што ні рэпліка — ні ў брыво, а ў вока *сystэме*. Хоць Крапіва, відаць, і сам не разумеў, што *сystэма*. Можа, і тэатар не разумеў гэтага, але стварыў шэдзёр, найвялікшую беларускую сатыру на раскошнай, смачнай, як чорны хлеб з салам, калі прагаладаеся, мове. Што гэта найвялікшная сатыра, што Кандрат Крапіва — Ювэнал у нашай драматургіі і сказаў тады Барыс Платонаў.

... Калі пісаў гэтыя старонкі, адчуваў дотык нечакана ўспілых, ласкавых пальцаў Ювэнала, і думалася, што твар ягоны скамянеў ад клясавай няянавісці, ад бальшавіцкай бязылітаснасці яго самога, але і ад гора, ад пакутаў роднага народу, ад усёй той цемрадзі і паскудзства, якія ён добра бачыў сэрцам вялікага мастака-сатырыка. Таму і застаўся з намі, а не з Гарлахвацкім, які зъёлкінімі і іншымі гадкімі персанажамі сваёй п'есы «Хто съмееца апошнім».

Друкуюцца ў аўтарскім скароце.

Быкаў Васіль. *Бліндаж*. — Менск:
выдавец Віктар Хурсік, 2007.

У кнігцы — аповесы і «Бліндаж», узноўленая паводле запісаў клясыка, і «Апошні баец», што не перавыдавалася пасля 1958 г.

Бібліятэчка часопісу «Дзеяслоў»

Сыцебурака Ўсевалад. *Крушня*.
— Менск: выдавец Віктар Хурсік, 2007.

Паэзія і проза Ўсевалада Сыцебуракі, першая кнішка аўтара «НН» і «Дзеяслова». Ладная частка зъмешчаных у ёй вершаў друкавалася ў «Нашай Ніве».

Павал Касьцюкевіч: «У Ізраілі я хачу быць беларусам,

а калі прыяжджаю сюды, то пачынаю задумвацца, ці трэба мне гэта». Гэтым разам пісьменнік Павал Касьцюкевіч прыехаў у Менск не з пустымі рукамі. Ён прэзэнтаваў першы пераклад ізраільскай прозы на беларускую мову — кнігу Этгара Керэта. Апроч сямі ўласных апавяданьняў Паўла, што былі надрукаваныя на старонках «Нашай Нівы», і гэтай самай кнігі, пра Касьцюкевіча амаль нічога невядома. Вось мы і пачалі са знаёмства...

Андрэй Пянкевіч

Паехаў пабачыць дзеда і застаўся

Павал Касьцюкевіч: Я карэнны мянчук у трэцім пакаленьні. У 1997 г. до сцьп выпадкова прыехаў у Ізраіль, мой дзед тады ляжаў там у коме, захадзеў паглядзець на дзеда, думаў, што ў апошні раз, і застаўся там.

«НН»: Дык што цябе там так прывабіла?

ПК: Я знаю. Ізраіль — гэта душэўная краіна. Выходзіш на вуліцу, а неба так і цісьне на цябе з усіх бакоў. Шмат сонца. Уяўляеш, прыяжджае беларускі хлопчык у Ізраіль і адчувае, што сонца прасякае абсалютна ўсё ягонае цела. Цябе не пускае назад ізраільская сонца, хаты яно вельмі небяспечнае. Ізраіль займае другое месца ў сувесце пасяля Аўстраліі па колькасці ракавых захворваньняў. Не разумею, як вы змаглі ў Беларусі перажыць апошнюю зіму, калі амаль не было сонца.

«НН»: Дык хіба ізраільянне радзей

Павал Касьцюкевіч

нарадзіўся ў 1979 г. у Менску. Пісьменнік, перакладчык. Жыве ў Тэль-Авіве. Сёлета выйшла кніга яго перакладаў на беларускую мову апавяданьняў Этгара Керэта «Кіроўца аўтобусу, які хацеў стаць Богам».

упадаюць у дэпрэсію, чым беларусы?

ПК: Не, я не сказаў бы. Этгар Керэт, дарэчы, шмат пра гэта піша. У Ізраілі ёсьць адна праблема, што мужчынаў больш за жанчынаў. Шмат у якіх мужчынаў праз гэта праблемы, бо цяжка знайсьці сваю другую палову. Пра гэта акурат і піша Керэт, што з хаханьнем цяжка. Вось вы, мужчыны, тут, у Беларусі, адчуваеце сябе каралімі, а ў Ізраілі

Проста быў пэрыяд, што ў ахову прэм'ера бралі ўсіх.

такога няма.

«НН»: Ці ёсьць у цябе дзяўчына? Не сабраўся яшчэ жаніцца?

ПК: Ёсьць сябrouка, яна працуе дызайнэрам, яна з Каўказу. Жаніцца пакуль не зъбираюся, бо, ведаеш, у Ізраілі гэта ўсё ж робіцца досыць позна. У краіне з рэлігійных прычынаў вельмі цяжка з разводамі, можа быць, гэта ёсьць стрымліваючым фактарам. Хоць я не адношу сябе да вернікаў, я не хаджу ні ў царкву, ні ў сынагогу.

«НН»: Што яшчэ уразіла ў Ізраілі?

ПК: У Ізраілі ўсяго многа, гэта ня тое самае, што ўсё ёсьць. Чаго ня скажаш, усяго многа. Літаратуры, музыкі і г.д.

Няма толькі лясоў, вады і тэрыторыі. Мой знаёмец любіць шпацыраваць, і так аднойчы запашыраваўся, што выпадкова зайшоў на тэрыторыю Эгіпту. Краіна сапраўды вельмі маленյкая. Было прыемна, што я прыехаў у маленкі Савецкі Саюз. Мне было проста прыемна прыехаць туды і сустрэцца з украінцамі, узбекамі, яны раскажуць пра тамтэйшую культуру. Гэта ўсё страшэйна цікава. У мяне не было ніякага культурнага шоку па прыездзе ў Ізраіль.

Ахоўнік прэм'ер-міністра

«НН»: Што было потым? Як ты ўладкаваўся ў Ізраілі?

ПК: Адразу пачаў вывучаць іўрыт. Ты прыяжджаеш у чужую краіну, ня ведаеш мовы, на цябе пачынаюць касавурыцца мясцовыя, таму гэта натуральнае жаданье і патрэба. Усе людзі, што прыяжджаюць жыць у Ізраіль, падзяляюцца на тры групы: 1. Тыя, хто не паважае іўрыт і не карыстаецца іўрытам. 2. Тыя, хто любяць і паважае іўрыт, а ёсьць яшчэ і трэцяя — гэта тыя, хто не гатовы ўспрымаць іўрыт на радыё, тэлебачаныні, у газетах, але любяць ім паслугоўвацца ў жыцці. Я належу да апошніх. Канечне, у Ізраілі можна жыць і ня ведаючы іўрыту, але ў такім выпадку ты замыкаесься ў сваім постсавецкім гета, у іх ёсьць свае расейскамоўныя крамы, часо-

гутарка

пісы, але гэта ня ёсьць паўнавартасным жыцьцем. Трэба было нешта рабіць, ісці працаўца, зарабляць на жыцьцё, бо ў Ізраіль я прыехаў адзін. Пайшоў працаўца, пачаў адначасова вучыцца. Навучаўся псыхалёгіі ў тэль-авіўскім акадэмічным каледжы.

«НН»: Ці адчуваеш страх ад жыцьця ў Ізраілі, бо, паколькі я разумею, у гэтай краіне ў любы момант можа выбухнуць аўтобус. Як гэта?

ПК: Канечне, страшна, але на тое ты жывы чалавек, каб баяцца. Галоўнае не зацьклівацца на гэтым. Я раскажу пра адзін момант, звязаны акурат з гэтым. У Ізраілі шмат якіх вар'ятаў, канечне, ня самых буйных, на выходныя адпускаюць дадому. Я еду ранішнім аўтобусам, і раптоўна адзін пасажыр падае на падлогу, пачынае біцца ў дзіверы і крычаць: «Выпушыці! Тут бомба». Уяві сабе, што гэта такое. Людзі пачынаюць высокваць з вокнаў. І толькі потым мы зразумелі, што гэта звычайні вар'ят. Вар'яты выдатна адчуваюць эпоху.

«НН»: Кажуць, што ты працаўваў у ахове прэм'ер-міністра Ізраілю. Ці гэта праўда?

ПК: Не зусім ужо, я б сказаў, што ў ахове. Правільней было б сказаць, што ў чацвертым коле аховы Бэньяміна Нетаньяху. Першае кола складаюць целаахоўнікі, другое — «шабак» (спецслужбы), трэціе — яшчэ нехта, і толькі ў чацвертым стаўяў я. Выдалі адразу пістолет. Проста быў пэрыйд, што ў гэту ахову бралі ўсіх. У Ізраілі гэта не такая ўжо прэстыжная работа, як у Беларусі. У Ізраілі палова краіны некалі была ў ахове прэм'ера, гэта праца не такая ўжо высокааплатная. Паскудная праца была. Стаялі недзе ўсю ноч і нешта ахоўвалі.

Потым я працаўваў ахоўнікам у амэрыканскай сынагозе. Для амэрыканцаў мы былі сапраўднымі каўбоямі зь пісталетамі. Памятаю, падчас сівята Пурым яны пераапрануліся ў тэрарыстаў, бегалі з аўтаматамі. Я падышоў і сказаў, каб таго не было, і яны адразу паслушаліся. Бо мы былі для іх сапраўднымі абаронцамі айчыны, паважанымі людзьмі. Ахоўваў пякарню, працаўваў у «Макданальдз». Ёсьць такая халіва ў Ізраілі, калі можна працаўца ў якой-небудзь ахове, але нічога пры гэтым не рабіць. Зараз таксама працу ў ахове, ахоўваю высокія тэхналёгіі, сплю за гроши. У Ізраілі кажуць, што за гроши съязьці толькі прастытукткі і ахоўнікі. Падпрацоўваю ў рэкламным бізнесе.

«НН»: Ці цікавісцца палітыкай?

ПК: Не сказаў, каб вельмі. Калі жыў у Беларусі, то ў палітычным жыцьці краіны ня ўдзельнічаў. Так, мне не падабаец-

ца, што тут рабіцца. Можна хоць бы падаўнаць навіны на беларускім і ізраільскім тэлебачаныні. Карэспандэнты бяруць камэнтары ў мінакоў на абсалютна іншую тэму кшталту нейкага культурнага мерапрыемства. У Ізраілі

ца. Папрасіў, каб я прынёс яму пазней пару кніжак. Душэўны чалавек, хацеў прыехаць у Беларусь, але не атрымалася, абяцае прыехаць летам. Я яму растлумачыў, што Беларусь вельмі важная краіна, што ўсе больш-менш значныя людзі Ізраілю нарадзіліся ў Беларусі. Але ці варта гэта было гаварыць чалавеку, у якога бацька з Баранавіч.

«НН»: Калі пачалася твая літаратурная дзеянасць?

ПК: Калі вучыўся рэкламе і мне расцілумачылі, як гэта ўсё рабіцца. Мне расцілумачылі, што нават калі ты займаешься літаратурай, то мусіць быць нейкія правілы, каб стаць паспяховым. Раней я толькі марыў пра гэта. Я хачу мець гроши з таго, што мне падабаецца рабіць. Я б увогуле хацеў бы быць украінскім пісьменынкам, бо там ёсьць раскрутка і ўсё такое, але я, на жаль, ня ведаю ўкраінскай мовы.

«НН»: Ты ня пішаши пакуль раманы, як Этгар Керэт. Чаму?

ПК: Мне падабаюцца маленкія апавяданні. Хто мае час на доўгія раманы? У апавяданнях я выкладваюся цалкам. Гэта як песня. Калі я пішу апавяданье, то ўяўляю сабе рок-музыку. Выкладваюся, піць хвілінаў песні, а пасля, як будні з гурту Metallica, я ляжу выматаны на бубнах. Калі дапісваю апавяданье, то мне хочацца проста паваліцца і адпачыць. У мене няшмат ідэй нават на апавяданні, я хапаюся за іх усімі магчымымі сродкамі. Не разумею, як беларускія літаратары могуць раскідвацца такай аграмаднай колькасцю думак і ідэй.

«НН»: Ці чакаў, што ў Беларусі з'явіўца такая цікавасць да літаратара Касцюковіча?

ПК: Ни ведаю, пра якую цікавасць ты кажаш, бо на вуліцы людзі мяне не спыняюць, а Эттара Керэта людзі спыняюць і бяруць аўтографы.

«НН»: Кім лічыш сябе сёняня: беларусам, ці ўсё ў ізраільянінам?

ПК: Як я съмлюся: я — менскі торцік ізраільскай літаратуры. Канечне, у Ізраілі я хачу быць беларусам, а калі прыяжджаю сюды, то пачынаю задумвацца, ці трэба мне гэта. Адношу сябе да таго пакалення, якое адварвалі ад сваіх каранёў, ціпер яны ня маюць сваёй краіны, Радзімы. Ластаўкі ў стрэсе.

«НН»: Думаеш вяртацца ў Беларусь?

ПК: Можа, і вярнуся, можа, не вярнуся. Гэта цяжка сказаць ціпер. Можа, з'еду ў якую іншую краіну, бо ня варта зацьклівацца толькі на Беларусі і Ізраілі, съвет нашмат большы за гэтыя дзіверы краіны.

Гутарыў Зыміцер Панкавец

КРЫТЫЧНЫ НАСТРОЙ

БязЛАДнае слова

Ці глядзіцё вы перадачу «Слова пісьменьніка», якая ў нядзелю ідзе па тэлеканале «Лад»? Піша Павал Абрамовіч.

Калі не глядзіцё, раю абавязкова зрабіць гэта. Надта ж паказальнай яна атрымалася! Але аб усім па парадку.

На гэтую перадачу запрашоюць, зразумела, толькі афіцыйных пісьменьнікаў. Тым больш цікава даведацца, як жывуць яны сёняня, над чым працуюць, ці ёсьць шанец, што нехта зь іх некалі зьдзівіць выкшталцонным мастацкім творам альбо сваю аўдыторыю на чале з *Галоўным чытачом вершаў Быкаў*, альбо нас, аматараў несэрвільнай літаратуры. Таксама важна зразумець, ці ёсьць у гэтай перадачы свой стыль, пі сапраўды падчас яе ідзе прынцыповая гаворка пра мастацкае слова, праблемы літаратуры?

Возьмем, да прыкладу, перадачу з удзелам паэта, намесніка дырэктара выдавецтва «Мастацкая літаратура» Віктара Шніпа (ад 21 студзеня). Як арганізуваў размову з ім вядоўца Пятро Варахобін? Першым ягоным пытаннем да В.Шніпа было: «Я ведаю, што Вы адзіны, каго прынялі ў Саюз пісьменьнікаў у такім маладым узросце...» З гледзішча тэорыі журналісткі пачатак размовы бездакорны: лёгкае, крыху лісцілае пытаньне, зададзенае дзеля ўсталявання добразычлівой атмасфэры. Але што пачалося потым! «Раскажыце пра ваш творчы шлях», «Наколькі над вашымі вершамі папрацавалі кампазытары?», «Іх жа [народныя песні] пісалі непрафесіяналы», — гэтыя і іншыя пытанні, рэплікі П.Варахобіна, а таксама яго гмыканье, съмяшкі падчас размовы і выклічнік «ага», які ён часта ўжывае, красамоўна съведчыць пра непрафесіяналізм вядоўцы, пра тое, што ён павярхоўна валодае мэтрыялам, ня ведае стэзыфікі мастацтва.

«Слова пісьменьніка» дэмантруе ня толькі ніzkі ўзровень падрыхтоўкі нашых тэлежурналістаў, іхні правінцыяналізм, тую бяздумную лёгкасць (што мяжуе з *нахабствам*), зь якой яны абміяркоўваюць складаныя пытанні жыцця і літаратуры, але і пераконвае, што нямногім сучасным беларускім літаратарам удаецца выгадна рэпрэзэнтаваць сябе. Так, у часе эфіру В.Шніп адчуваў сябе сумна-няўпэўнена (і гэта ён, аўтар «Сабачых гісторый»!): шматкроць ужывая слова «ведаеце» і выраз «я хадзіў у рэдакцыю», іншым разам «сыпаў» словамі па-расейску (і тады замест слова «ведаеце» з'яўлялася «знаете»), бясконца папраўляў пінжал. А напрыканцы перадачы, зъвіртаючыся да вядоўцы, ціха спытаў: «Я пачытаю адзін верш. Хопіць?» «Ага», — адказаў П.Варахобін.

Караец, зусім нерэспектабельным быў у гэтай студыі В.Шніп. Было адчуваць, што ён саромеецца. (Нездарма ў падручніках па тэорыі інтэрвю дзеячоў мастацтва ставяць у адзін шэраг зь дзецьмі, вязнямі і псыхічнай хворымі, называючы «чяжкімі суразмоўцамі»). Іншым разам В.Шніп хацела ся пашкадаваць: як высьветлілася, у дзяцінстве будучы паэт часта сыходзіў з санкамі ў лес, бо знаёмыя хлапчукі толькі і ведалі што біцца, а ён гэтага не любіў, да таго ж, ён зусім нядаўна ўпершыню пабачыў мора...

Вельмі б хадзелася, каб слова беларускага пісьменьніка стала важкім, пераканальнym, бадзёрым. Але пакуль, дзякуючы тэлеканалу «ЛАД», яно застаецца **бязладным**.

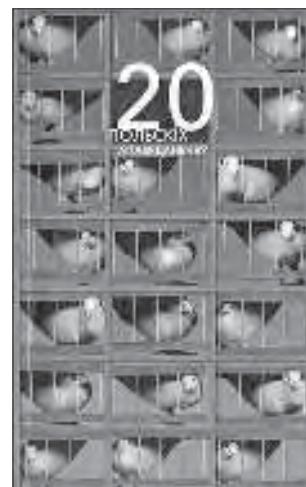

Бруна Шульц.
Цынамонавыя
крамы. —
Менск: выдавец
Колас, 2007.

Рафал Вяячак.
Мёртвы сэзон.
— Менск:
«Логвінаў»,
2007.

Польская літаратура па-беларуску

20 польскіх
апавяданняў.
— Менск:
«Логвінаў»,
2007.

Яраслаў
Івашкевіч.
Панны зъ
Вілька. —
Менск: выдавец
Колас, 2007.

шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распавесуднікаў

СЯРЖУК СЫС**ПАДАРОЖЖА Ў ЗІМУ**

Падарожжа ў зіму пачынаецца ў высьмяглым жніўні,
Калі мроіцца сънег, а нябёсы працялі рагаціны дрэў,
Нібы шнары ад драпінаў, што сакавік прычыніў мне.
Калі ласка, білет да зімы! Я так цяжка бяз сънегу хварэў.

Разъдзімаючы ноздры, ля Сьвіслачы песьціць чаканыне
Хрумсткіх шкельцаў, яшчэ не рашчаўленых днём-немаўлём,
Прачынацца, глядзець у вакно і скрэзь шкло партызаніц
За разведбатальёнам зімы, што бязбоязна прэ напралом.

І на ўбачыць пачатку атакі, якая парушыць
Сытых вуліц і плошчаў, апухлых ад доўгага сну, статус кво.
Замяце гэты чортавы горад па самыя вушы,
Хоць на зыбкую ноч першабытнай віхуры сяйво.

Вось і ўсё, міралюбна палягуць сънягі над Нямігай,
Мой білет — несапраўдны, і зняты з маршруту звратны цягнік.
Падарожжа ў палон да зімы перапыніць адліга,
За якой — Вызвален’не, Каstryчніцкі пляц, сакавік.

Гомель

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ**ВІРТ**

— Мы з табой нават ніколі ня бачыліся.
Я Iгар, ты Iрка.
Ты жывеш у Берасьці, я ў Ралі.
Усё пачалося з флірту, скончылася віртам.

Ты працуеш, магчыма, праграмісткай,
А можа, табе трывацца,
Але галоўнае, што ты ананістка.
Любіш віртам займацца.

Свет такі дзіўны, поўны заклапочанымі.
І толькі не кажы, што
Табе са мной дрэнна дрочыцца.
Я таксама ёсьць ананістам.
І мне цябе хочацца.

— Igar, Igar, вірт быў цудоўны.
Прабач, праўда, я зусім ня Iра.
Я з суседняга офісу. Карацей, Антон я.
Выбачай, мудзіла!

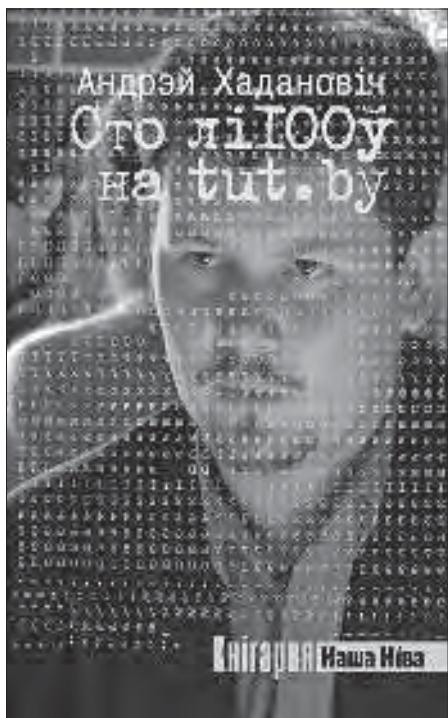
ЗША

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Кнігарня «Наша Ніва»

Кніжная сэрыя «Кнігарня «Наша Ніва» заснаваная ў гонар 100-годзьдзя газэты «Наша Ніва»

ВЫШЛІ Ў СЭРЫІ:

Андрэй
Хадановіч. «Сто
літ ЮОУ на tut.by»

Пётра Рудкоўскі.
«Паўстаньне
Беларусі»

ПЫТАЙЦЕСЯ Ў КНІГАРНЯХ І Ў НЕЗАЛЕЖНЫХ РАСПАЎСЮДНІКАЎ

Тым, хто яшчэ не набыў календара «Нашай Нівы»

Найлепшы падарунак на Дзень Святога Валянціна (праваслаўных Грамніцаў, Дзень Савецкай Арміі, Краёвай Абароны, Св. Казіміра, 8 Сакавіка) — «Каляндар «Нашай Нівы» (аўтары фатадымкаў — Андрэй Лянкевіч і Юлія Дарашкевіч), прымеркаваны да ейнага 100-годзьдзя.

Каляндар настольны, штотомесячны, зручны ў карыстаньні.

Пытайцеся ў незалежных распаўсюднікаў і праз knihi.net.

Мера разумнасьці

Піша Сьвятлана Рэй зь Менску з нагоды паэмы «Зянон-хоп».

...І маці слухає, як син
Бязбожна кръе бацьку матам...
Мікалай Намесьнікаў

Нарэшце прачытала вершык «Зянон-хоп» і вельмі абурылася, зусім не з прычыны лаянкі, як меркавалі мае дзеци, а праз фальш, які адчуваецца ў гэтым «твортвы». Напэўна, з такім пачуццём глядзей вяскоўны араты на графа Льва Талстога за плугам, мяркуючы, што лепш бы ён займаўся сваёй графскай справай. Уяўлецца такі вобраз: хлопчык-скрыпач з інтэлігентнай сям'і музыкантаў выбег на двор, разлаваўшыся на бацькоў, і вымавіў «дрэннае» слова, атрымаўшы пры гэтым вялізны зарад адзеналіну. І прыгадываюць слова знакамітага кінафільму: «Скрыпач не патрэбэн». Не патрэбны «дзядзям Вовам» Шабаноў, Маліны, Чыжкоўкі «скрыпачы», бо калі яны нешта і «зълям-зъязь», то атрымаюць гэта ня «Вовы», а розныя іншаземныя «плацакі». Маё дзяяніцтва прайшло ў 60—70-я на менскай Грушаваўцы, таму я гэта вельмі адчуваю.

Тады былі свае спосабы пратэс-
ту: слуханыне замежных «галасоў»,
вывучэнье Бібліі, абарона чалавечай
годнасці ў школе; музыка і
«прыкід», не прымальня для «саўковых»
выхавальнікаў, запісы Высоцкага. І гэта зымяняла сцядо-
масць людзей, якая вызначае і эка-
номіку, і палітыку, і ўсё іншае. Зъмены
ў галовах у канечным ліку разбу-
рылі туго дзяржаву, а не супэргероі
з «калашамі»; і КДБ не уратаваў яе.
Зараз у Беларусі ажыццяўляеца
рэванш, і выратавальнікам стане
ТОЛЬКІ новае мысльенне. А ў
«Зянён-холе» старыя хваробы: па-
гарда да людзей, павярхояўнасьць
меркаванняյ, правакатарства. Да-
рэчы, Высоцкі, Галіч і іншыя дысы-
дэнцкія барды прышчапілі добры
густ да гумару і сатыры. Зараз і
бліжэйшыя суседзі, палакі, могуць
аказаць «гуманітарную дапамогу» ў
гэтай справе. Можна ж і сцёб пад-
ніць на прымальны ўзоренне. Ці аў-
тар (або аўтары) атрымлівае асало-
ду ад таго, што «піпл хавае»? Ды і
«къніжанай мове» лепей павучыцца,
напрыклад, у Бёрджэса ў «Завад-
ным апэлзісненне», а не ў расейска-
моўным пуйным асяроддзьдзі. Тым
больш, што гэта «глазма» для «чунут-
ранага карыстальніча» спрад беларускага
бамонду, як заўжды ў Алеяс
Кудрыцкі. Таму не мару ўспрыніць

гэты верш нават як правакацюю.
Каго правакуюць? Шабаны? Чы-
жоўку? Ці палітычную тусоўку?
Здаецца, аўтар «аддзяляеца» для
свайго патрабу

Некалькузламалі сайту «Народнай волі», каб выказаць сваё нездадальненые працы газэты і апазы-цияй. І рэдакцыя пакрыўджана са-ромеля хакераў у тым сенсе, што можа бы адварвала пятую кропку, ад камп'ютарных крэслай і нешта самі зрабілі. Хаяц я бы выказала кара-ци ў: «Можа, вам і ключы ад кватэ-ры, дзе грошы ляжаць?» А «*prod_koksom*» ключы не патрэб-ны? Здаецца мне, існуе новая для Беларусі зьява — беларускія «ягі» — мольядз, якія з калькулятарам падлічвае, куды ў яго падацца: у науву-ку, за мяжу ці ў КДБ; і часцей вы-бірае КДБ (тым больш правака-тарскіх здольнасцяў у іх хапае).

У канцы 70-х я атрымала першую ўражанье аб Рызе. Тады на чыгуначным вакале пачула незнаймую мову, перамяжкованую знаёмымі словамі. Нейкія бамжаватыя асобы і танныя путаны шпігавалі латыскую мову расейскім матам. Але ж родную мову! Вось таму яны ў Эўропе, а мы ... Рыфма, ад якой не адмові— ўся «пад коクсам», адсунуўшы трохі ўбок, каб не здавацца шаблённым. Але банальнасць прысутнічае; не абышлюся без усюднісцага Гары Потэра: метка Волан-дэ-Морт замяняеца плякучай Пагоній. І калі за казачнай барацьбой хлопчыка—мага мы бачым ахвярнасці, адвалу, талент, сяброўства і іншыя якасці, годныя павагі, то ў азтара толькі абраззвіўся сънёб. Я яшчэ зразумела,

Не магу згадзіць з Алеесем Кудрыцкім, што батальня карціны «смачныя», на блакбастэр яны ня цягнуць. Ня дэйна, што яны захаплі «молодзь новай хвалі» — кампутарнае пакаленне, выхаване на «страйляках-бэгалах», дзе героя кідаеш у бойку, а калі яго забіць, можна пачаць «матузьню» зноўку,

атримліва пры гэтым бонусныя ўзнагароды. Мне здаецца, больш кайфовыム было б рэаліці-шоў: «Сутычка Паўліченкі з пад кок-сам» (стаякі прымыацца). Аднача-сова аўтар папоўніў бы скаронку ВЕЛЬМІ «выніжанай мовы.

А часам зусім здаєца, що сутыкаешся з хворым на шызафрэнію, бо ўсьведамленыне нейкае раздвоенае: то ўзынёслы кліч «...кровавый режим тебе придётся не сладко», то аўтар гоніць на нары цэлы натоўп, нібы шчытры пасълядоўнік Лукашэнкі, які ганарыцца тым, што загадваў расстрэльваць «банцюкоў» на месцы бяз суду. Гэта нагадвае ліст з Прастакашына, дзе пацынаў пісаць дзядя Фёдар, а працягвалі Матроскін і Шарык. Самае гратэсковае ў вершы — «шматвэктарнасьць» усьведамленыя аўтара. А можа «пад коксам» і тут гуляе ў Болан-дэ—Морта, і хавае свае розныя існасьці ў шматлікіх крэстражах? Таму і чалавечага так мала засталося!

«лажай» і «вышэйшай школай». А галоўнае ён натхняе аптымізмам жыцця.

Дзіўна. Апошні час зьявіліся маладыя паэты з пачуцьцем гумару, творы якіх не атрымліваюць такога розгасалусу. Эта праблемы маскультуры. Але трэба шукати шляхі да чытачка, каб данесці больш якасны гумар, а не па прынцыпе: «Ён уступіў у нешта, а мне вельмі съмешчана».

Съятлана Рэй. Менск

P.S. Я не ўваходжу ні ў які па-
літвичныя коль, таму на ведаю аса-
біста нашых палітыкаў, але ў прэ-
зыдэнцкую кампанію сустракалася з
А.Мілінкевічам і магу сказаць, што
гэты чалавек з пачуцьцём гумару, і, я
думаю, ён бы адэкватна рэагаваў і
на сатыру, калі б гэта на быў «гнілы-
базар». Шкада, што зарас немагчы-
мы ў нашай краіне такі прэзыдэнт,
якім мы маглі б ганарыцца, як чаці!

«НН» з радасыцю друкуе ў газэце і на саітэ www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваныні. З прыгчыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацвярджаць атрыманыне Ваших лістоў.

нія можам і вяртаць
неапубліканыя матэрыялы.
Рэдакцыя пакідае за сабой

Радзіцца нарады за тэмы
права рэдагаваць допісы.
Лісты мусяць быць
падпісаныя, з пазнакай
адрасу. Вы можаце дасыцца
іх поштай, электроннай
поштай ці факсам.

**Наш адрес:
а/с 537, 220050 Минск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29**

Паўстанець, мастак, кампазытар

200 гадоў з дня нараджэння Напалеона Орды. Піша Сяргей Харэўскі.

Нарадзіўся Напалеон Орда 11 лютага 1807 г. у радавым маёнтку Варацэвічы Пінскага павету Менскай губэрні (цяпер вёска ў Іванаўскім раёне на Берасцейшчыне). Бацька, маршалак шляхты Кобрынскага павету, інжынер-фартыфікатор Міхал Орда, назваў сына ў гонар францускага імпэратара.

Імя Напалеона Орды мусіць ведаць кожны беларускі лінгвіст. Орда першым пачаў перакладаць паэзію аўтараў-ліцьвініў. На французскую. У Парыжы. На эміграцыі. Сябра Адама Міцевіча, ён быў яго нястомным папулярызатарам. Выдаў першы, у 1856 г., падручнік польскае мовы для замежнікаў. Вызначыўся Орда і ў галіне літаратурнай дзеянасці: пісаў шматлікія артыкулы пра выдатных людзей і цікавыя мясціны. У 1839 г. Н. Орда прыняты ў Польскае гістарычна-літаратурнае таварыства.

Ягонае імя мусіць ведаць кожны беларускі музыколаг і кампазытар. Піяніст Напалеон Орда ў сярэдзіне 1840-х быў дырэктарам Італьянская опера-

ры ў Парыжы. Разам зь сябрам Фрэдэрыкам Шапэнам ён багата зрабіў для папулярызацыі айчыннае музычнае культуры ў Эўропе. Палянэзы, мазуркі й вальсы Орды вылучаюцца самабытным і віртуозным стылем. Слава, грошы й спакойнае жыццё ўяселій французскай сталіцы былі гарантаваныя. Н. Орда ствараў рамансы і песьні на слова С. Вітніцага і А. Плуга, выдаў «Альбом твораў польскіх кампазытараў», славутую «Граматику музыкі», што была высока ацэнена Станіславам Манюшкам. Апошні лічыў Орду сваім настаўнікам.

Імя Напалеона Орды мусіць ведаць кожны беларускі архітэктар із рэстаўратараў. Бо Орда падарожнічаў па ўсёй Беларусі, нястомна рабіў архітэктурныя шкіцы мясцінай, звязаных з жыццём выбітных асобаў, славутых по-мніку старасъвеччыны. Орда атрымаў мастацкую адукцыю ў студыі вядомага парыскага майстра архітэктурнага пэйзажу Г'ера Жэрара. У альбомах літаграфіяў Орды больш за 200 твораў, прысьве-

У разгар вайны з расейцамі, да канца 1864 г., ён мэтадычна аб'яджае раёны актыўных баявых дзеяньняў і... малюе краявіды.

Чаных славутым мясцінам Беларусі. Малюнкі дакумэнтальныя, праз што маюць вялізарную каптоўнасць для дасылчыкаў архітэктуры. Бо многія помнікі й захаваліся толькі ў тых малюнках.

Ягонае імя мусіць ведаць кожны гісторык. Бо перадусім Напалеон Орда быў адважным правадыром паўстанца-патрыётаў. Яшчэ падчас вучобы ў Свіслацкай гімназіі ён далучыўся да таемнага студэнскага таварыства «Заранне». А падчас вучобы ў Віленскім універсітэце прыцягваўся да палітычнага дзяяньня. Універсітэт здолыны

студэнт на скончыў — у 1827 г. быў адпісаны за прыналежнасць да таемнага таварыства. Пасля арышту і 15-месячнага зняволення вяртаецца ў родныя Варацэвічы пад нагляд паліцыі й самастойна завяршае адукацыю.

Падчас паўстання 1830—31 гг. ён камандаваў партызанскім атрадам. У складзе чацвёртага палка коннае гвардыі Літоўскага корпусу ў Польшчы вызначаецца ў бітве пад Коцкем і атрымлівае найвышэйшую ўзнагароду — орден Залатога крыжа (Virtuti Militari) і чын капітана паўстанцкай арміі. Пасля задушэння паўстання эміграваў у Францыю. Толькі ў 1856 г., па амністыі, жыв у родных Варацэвічах. Але напярэдадні паўстання Калиноўскага раптам заняўся майланьнем. У 1862—63 гг. Орда жыве то ў Горадні, то ў Вільні, то ў Пінску, то на Валыні. У разгар вайны з расейцамі, да канца 1864 г., ён мэтадычна аб'яджае раёны актыўных баявых

ТБМ прапануе назваць імем Напалеона Орды вуліцу Камуністычную ў Менску

Кіраўніцтва Таварыства беларускай мовы прапануе менскім уладам назваць адну са сталічных вуліц імем Напалеона Орды, мастака, кампазытара і музыканта.

Якраз гэтымі днямі сьвяткуецца 200-годзідзе з дня нараджэння знакамітага пінчука. Як адзін з варыянтаў ТБМ прапануе перайменаваць вуліцу Камуністычную, існаваныне якой лічыцца «гістарычным нонсэнсам».

культура

дзеяньняў і... малое краивіды. Вось такі сабе знайшоў занятах у 57 (!) гадоў вэтэрн-патрыёт: пачаў маляваць памятныя мясысціны й шэдэўры беларускага дойлідства... Акурат там, дзе праходзілі шляхі нашых інсургентаў і расейскіх карнікаў.

У выніку зъяўляюца тысячи графічных твораў.

Ягонае імя мусіць ведаць кожны беларускі мастак. Падчас вандровак Напалеон Орда рабіў незылічоныя замалёўкі ў ўнікальныя краивіды, гарадоў і мясцічак, славутых мясысцінаў. Для сваёй творчасці ён выбраў тэхніку алоўкавага малявання, падмаляванага акварэллю, гуашшу ці сэпіяй, якой дасканала валодаў. Гэтая тэхніка малявання дазваляла апэратыўна і найбольш дакладна адлюстраваць натурны архітэктурны краивід ва ўмовах падарожжа. Вынік вандраванья — больш за 1150 малюнкаў і акварэлі.

З 1873 г. Напалеон Орда яшчэ адну манументальную справу — выданье ўласным

коштам «Album Widokow Historycznych». Аднак было выдадзена толькі 260 малюнкаў-літаграфіяў у вясімі сэрыях (120 па беларускіх губерніях), гравіраваных на камені Алаізам Місеровічам у літаграфічным камбінаце Максымільяна Фаянса ў Варшаве.

Творцаў такога маштабу ў такога даробку ў жанры архітэктурнага краивіду німа больш у Эўропе. Орда зрабіў тысячи малюнкаў і падчас вандраванья: Англія, Шатландыя, Галіндыя, Партугалія й нават Альжыр. Ён абраў для адлюстраванья краивіды, напоўненыя недасяжнай величчу прыроды: горы, неабсяжныя даліны, паўразбураныя замкі, гожыя па старалі.

Мы ўсе мусілі б ведаць пра яго ўсё. Ціжка паверыць, што ў ХХ ст. пра яго амаль не пісалі ў Беларусі. І толькі напярэдадні XXI-га мы пачалі пакрысе ўсъведамляць маштаб асобы суайчынніка з гучным імем — Напалеон Орда. Калі-небудзь мы будзем ведаць яго ўсё. Кожны.

НОВЫЯ КНІГІ ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

Бядуля Зымітрок. Выбранныя творы.

— Менск: Кнігазбор, 2006. — 496 с. 1000 ас.

Прэзентаваныя вершы, храстаматыйныя аповеды нашаніўскага пэрыяду, аўтабіографічная аповесьць «У дрымучых лясах» і шматлалосы «Салавей». Укладальнік Уладзімер Казльярук узбагаціў том падзабытай Бядулавай публіцыстыкай канца 1910-х, аднак у прадмове, бадай, перабольшшы ўзнечынне. Урэшце, Бядуля аказаўся хутчэй рамантыкам-летуценыкам, чым пасълядоўным «змагаром за нацыянальную ідэю». Том выдадзены ў «Залатой сэрыі», цана ў кнігарнях — 4930 р.

Ільючык Мікола. Шматкроп'е кропель. Вершы. — Менск, 2006 — 120 с.

Другі паэтычны зборнік жыхара в. Багданаўка Лунінецкага раёну ўвабраў у сябе не толькі новыя, але і найлепшыя старыя вершы. Некаторыя з іх у якасці песен у 2004 годзе ўвайшлі ў кружэлку «Мэлёдіі душы». Вершы Ільючыка наскроў прасякнуты любоўю да Бога. Толькі ў ім паэт-пратэстант бачыць збавеніне. І ў кожным радку аўтар заклікае чытача ўвераваць ва Ўсемагутнага, бо ўсё на гэтым съвеце ад Яго. На раго чытальнікінія як звычайні паэтычны зборнік. «Шматкроп'е кропель» — гэта ў нейкай ступені духоўная анталёгія.

Керэт Э. Кіроўца аўтобуса, які хацеў

статья **Богам.** Менск: Логвінаў, 2007. — 200 с. 1000 ас.

Зборнік часам іранічных, а часам інфантыйльных творыкаў 40-гадовага постмадэрніста з баранавіцкім каранямі. Гумар, аднак, у яго тэль-авіўскі, ня надта празрысты. Цікавайшым за зъмест кнігі ўяўлецца ейны кантэкст: фунддавала яго амбасада Ізраілю ў Беларусі. Пераклаў апавяданы Керэт і напісаў вяслую прадмову ізраілец Павал Касцюкевіч, дауні аўтар «НН».

Кобец-Філімонава А. Калі ўцякала сонца. Менск: Кнігазбор, 2006. — 464 с. 250 ас.

Пасыль шчымлівых «Шляху да малітвы» (2004) і «Расьпятай Хатыні» (2005) пісьменніца выдала ўспаміны пра бацьку, вядомага кінасцэнарыста і палітвізяня. Кніга з большага апалаігетычна, аднак зъмяшчае багата каштоўных звестак пра п'есы і кінастужкі 1920—1930-х г., пра атмасферу, у якой жылі (і жывуць) беларускія інтэлектуалы. Плюс — рэдкія фатадымкі, мінус — неахайнасці рэдактуры-карэктury.

Нямецка-беларускі слоўнік «фальшивых сяброў перакладчыка» = Deutsch-belarussisches Wörterbuch der «falschen Freunde des Übersetzers» / Уклад. Валянціна Выхота. — Менск: Кнігазбор, 2006. — 84 с. 300 ас.

Слоўнічак з уводным артыкулам укладальніцы, аўтаркі «Нямецка-беларускіх моўных паралеляў» (1999), пераследуе хутчэй практичныя, чым навукова-дасьледчыя мэты. Ён будзе карысны вучням і педагогам, каб не перакладалі «Botin» (кур'ерка) як «бацянік».

Зуборев Л. Зымітрок Бядуля — беларускі еврей. Менск: Кнігазбор, 2006. — 152 с. 300 ас.

Досьць павярхойны жыццязяліціс Плаўніка-Бядулю, укладзены жыхаром Нью-Ёрку, выйшлым зь Беларусі. Добраў ўзор таго, як гісторыя пісьменства бачыцца ў «фэліветонную эпоху». Дзеля «папулярызацыі» сп. Зубараў нават перабаіў (па-расейску, ясная рэч) казку «Сярэбаная табакерка». Хай чытачоў не падмане анатацыя «літаратуразнаўства нарых»: літаратуразнаўства тут адпачывае.

Ю.М. Пэн / Сост. Вал. Кучерэнко, И. Холодова. Менск: Беларусь, 2006. — 176 с. 2000 ас.

Альбом якасных рэпрадукций славутага віцебскага мастака, аналіз творчасці Юдэля Пэн (якога складальнікі ўпарты называюць Юр'ем), бія — і бібліографія, эпістолярна спадчына — карацей, прарыў у «пэназнаўстве». Фаліянт у супэрвокладцы каштует ў менскіх кнігарнях трохі больш за 31 тыс.

Сяргей Макарэвіч,
Адз, ВР

Бліны

Блін гэта насамрэч млын. Піша
Алесь Белы.

Пра нашы даўнія бліны можна было б, пры наядунасці плацежаздолънага попыту, напісаць асобную кнігу. Бо вельмі ўжо важнай была гэтая катэгорыя страў для нашых продкаў, з чаго толькі іх не пякі і з чым толькі ня елі. Сучасны паспаліты беларус і называў тых бліноў ня ведае, ня кажучы пра іх адрозненіні. Тут хіба што самы неабходны мінімум, як арыенцір для першых выпраў на неабсяжны Бліны Кантынэнт.

Беларускае, расейскае і літоўскае слова «блін» — насамрэч скажонае «млын», і толькі ва ўкраінскай мове яно захавала сваю пачатковую форму *млинець*. Магчыма, нейкія прымітывныя бліны і былі калісьці самай першай формай хлеба, калі ўжо працэс памолу муکі так асацыяваўся менавіта з блінамі. Бліны традыцыйна «пякуць», нават цяпер, калі на самай справе іх найчасцей смажаць на патэльні. Яскравыя прыклад кансерватызму мовы, якая часам даносіць да нас звесткі пра старадаўнія часы больш надзеіна за выпадковыя знаходкі археолягіяў або часам нават за пісьмовыя крыніцы. Традыцыйная дражджавая бліны сапраўды пяклі, заўжды ў *рускай* печы.

Украінскім *млинцям* адпавядаюць нашы *блінцы*, а гэта слова зрабіла не-благую кар'еру ў англасаксонскім съвешце дзякуючы габрэям-эмігрантам зь Беларусі. *Blintzes* увайшлі ў многія кулінарныя энцыклапедыі, шкада толькі, што бяз згадак пра беларускае паходжанье слова. Хоць фармальна блінцы ў юдаізме — не абрадавая ежа, на практицы ў сучасных габрэй юны атаясаміваюцца са съвятамі Ханука і Шавіёт. Праўда, на Захад выехаі ня самыя старадаўнія, традыцыйныя нашы бліны, хоць назуву і панесль самую традыцыйную. Самыя распаўсюджаныя сучасныя «бліны» — тонкія *наліснікі* — называюць блінамі паводле фармальнай аналёгіі з традыцыйнай страўай. У нашай культуры гэта параўнаўча нядайня зьява, з XIX ст., з Захаду, мо з Францыі, калі зьявіўся такі разрыхляльнік як сода, а на шляхецкай кухні «ангельская» пліта, дрыявная, але «ідэйна» ўжо блізкая да газавых і электрычных. «Пячы», дакладней, смажыць, стала значна зручней ды хутчэй, і для розных фаст-фудаў юны лепши надаюцца. Нашай сучаснай кухні юны добра вядомыя, і толькі самыя адчайныя пурсты рызыкнуть съцвярд-

жаць, што тонкія наліснікі на содзе ці кефіры, проста шмараваныя маслам, або згорнутыя ў канверт і начыненыя гароднінай, тварогом ці мясным фаршам, — не беларуская страва. Польская мова, бадай, толькі слова *naleńniki* і ведае, а рафінаваная польская кухня страпіла традыцыйныя тоўстыя дражджавыя бліны ў значна большай ступені, чым нашая. Слова *bliny* там калі ўжываецца, дык у значэнні «дражджавыя [крэсовыя] бліны». Што ж, інтэнсіфікацыя жыцця бярэ сваё: вольнага часу, не занятага масавымі грамадzkімі забавамі, у мэгаполісе застаетца ўсё меней.

Сучасныя бліны — амаль выключна ішпанічныя. Зынклі, амаль бяз згадак, бліны з жытнай, ячнай і грэцкай муکі, з аўсянай цэжы. А калісьці ж яны былі вельмі важнай часткай традыцыйнага рацыёну. Напрыклад, калі чытаем у Багушэвіча («Свяя зямля»):

Матка шкаплерык дала на дарогу,
Бліночкаў з цэду з сланінай.
Я памаліўся нашаму Богу
І еду ў набор той з старшынай

Дык хто сёньня здаўмеецца, што гутарка ідзе пра *чадавікі* або *чадаўні*, бліны з аўсянай цэжы, працэджанай сумесі вады і аўсянай муکі, зь якой варылі і кісель? Укісаныне цэжы займала 2—3 дні, калі ня болей. Вельмі непрактычна, як на цяперашні час. Але пазней, калі началі прымысловая вырабляць аўсянія шматкі кшталту «Геркулес», прыгатаваныя значна спрасыціліся, так што, зрэшты, гэта не такая складаная і працаёмістая страва, як колісъ. Было б жаданьне. А грачаныя бліны? А сачні? Апошняя — ня толькі з тварогом, але і з самымі разнастайнімі начынкамі — мясам, яйкамі, яблыкамі, вішнямі, макам, або нават і без. Гэтыя тоўстыя бліны з хлебнага цеста, якое яшчэ не падышло, — нешта паміж блінамі і хлебам — калісьці лічыліся адной з харарактэрных зяў беларускай кухні. У літоўцаў падобная страва называлася *рагайшыс*, у абеларушаным гучаныні — *рагойша*. Апошняе слова, калісьці распаўсюджанае ва ўсёй літоўскай частцы Беларусі, сёньня ведаюць — толькі як прозвішча — хіба што прафесіяналы-літаратуразнаўцы або фанаты «Народнага альбому», аднак першасны сэнс яго, на жаль, мала хто разумеет.

Бліны ў нас даўней елі ня так з рускай ікрой, як зь нейкай *мачанкай*, *маканінай*, *памочкай* — усімі гэтымі родніннымі словамі абазначаўся соўс для мачаніні бліноў. У якасці мачанкі высступала вельмі часта (але не выключна)

наша страва

верашчака. Неахайна зафіксаваны сучасны беларускі канон зрабіў мачанку і верашчаку сынонімамі, пра што ўжо давялося са скрухай пісаць раней. Але калісці палітра мачанак была значна багацейшая, як і палітра бліноў, пачынаючы ад звычайнага лёку — расолу ад селядкоў — і канчаючы шматкампнэнтнымі канструкцыямі. Сучаснае наша грамадзкае харчаваныне не эксплюатуе простай, але геніяльнай ідэі, якая магла б знайсці шмат прыхільнікаў, хоць бы сярод студэнтаў — спалучаць бліны з розным мачаньнем і атрымліваць штораз новае спалучэнне смакаў. А сёняня маянэз, кетчуп і гарчыца — вось і ўсе мачаныні, дапушчаныя камп'ятэнтнымі органамі ў глыбока нацыянальную сетку фаст-фуду.

Стэрэатыпна лічыцца, што галоўны, калі не адзіны, спосаб зьбіраныя традыцыйных рэцэптаў беларускай кухні — этнографічныя экспедыцыі. Шукаеш як мага больш глухую вёску, знаходзиш бабцю чым больш паважнага ўзросту і дакранаесь да *прадоныні*, не закранутых прыгнятальніцкімі ўплывамі прывілеяваных станаў Рэчы Паспалітай. Менавіта так у нас доўга шукалі кропніцы нацыянальной ідэнтычнасці. А што калі дзеля разнастайнасці звярнуцца і да рэцэптаў, якія недабітыя прадстаўнікі «прывілеяваных станаў» запісалі самастойна? Шмат хто сумняеца: ці можна такія стравы лічыць беларускімі, ці не дывэрсія гэта буржуазна-фэадальная? Рэвізія вынікаў 17 верасня? Аўтар ня можа самастойна вырашыць гэтае гамлетаўскае пытанье і выносіць яго на суд чыгача: усе пададзенныя рэцэпты бліноў паходзяць ад выпадкова ацалельных *літейнак* і запісаныя 15 гадоў таму (Barbara Holub. Przy wileńskim stole. Książka i wiedza, Warszawa, 1992). Мяркуйце самі, ці толькі бытая геаграфічная «прапіска» лучыць іх улюбёныя стравы зь беларускай культурай, ці маюцца яшчэ нейкія падставы лічыць іх *нашымі*? Прынамсі, частцы нашага грамадзтва. Мо яна яшчэ пакажа, што ўмее ня толькі гала-даць-пасыціца, але і выдатна гату?

Прыведзеныя рэцэпты дражджавых бліноў маюць шмат агульных рысаў, нягледзячы на розныя віды асноўнай муکі. Паколькі толькі пшанічная мука ўтрымлівае дастаткова глютену, які звязвае блін у цэлае, яна ў познай колькасці дадаецца і ў жытнія, аўсянія, грэцкія, ячныя бліны. Таксама «ўзмацніе» бліны, не дае ім развальвацца зьбіць ў блікоў у густую пену, якая звычайна дадаецца ў цеста перад са-мім смажаньнем. «Скачком бліны!»

Бліны пшанічныя

(рэцэпт Міхаліны Шлыковіч, Гудагай, Ашмянскі павет)

*1½ шклянкі малака,
30 г дражджэй,
1 лыжачка цукру,
панюшка солі,
1—1½ шклянкі муки
2 яйкі падзеленыя,
2 лыжкі алею,
тулушч для смажанья.*

У шклянку малака, падагрэтага да пакаёўай тэмпературы, дадаць дрожджы, і лыжачку цукру, панюшку солі, добра перамяшаць і пакінуць да моманту, пакуль вадкасць не пачне брадзіць. Усыпаць у місі ще шклянкі муки, уліць малако з дражджамі, перамяшаць, прыкрыць ільянай сурэктай, пакінуць у цёплым месцы прыкладна на 1½ гадзіны. Зъмяшачы жаўткі з 2 лыжкамі алею і ½ шклянкі малака. Уліць у цеста, якое падышло, і дадаць столькі муки, каб цеста мела кансыстынцыю густой съмтаны. Зьбіць шум зь блікоў і зъмяшачы зь цестам. Пакінуць на 15 хв. Мочна разагрэць патэльню, нашмараваць тлушчам, смажыць бліны з двух бакоў. Падаваць з маслам, съмтанай ці с скваркамі.

Бліны аўсянія

(рэцэпт Марыі Бажускай, засыценак Дугны, Ашмянскі павет)

*2 шклянкі аўсяніх шматкоў,
30 г дражджэй,
2 шклянкі малака,
½ шклянкі пшанічнай муки,
1 лыжачка цукру,
1 яйка,
соль паводле смаку,
тулушч для смажанья.*

2 шклянкі аўсяніх шматкоў на сухую патэльню і падпекчы, часта памешваючы, пакуль не набудуць залацісты колер. Перасыпаць у місі і заліць шклянкай гарачага малака. Пакінуць на гадзіну, каб набрынілі. У гэты час падрыхтаваць рошчыну: раскрышыць дрожджы і уліць шклянку ўпялага малака, дадаць і лыжку пшанічнай муки і лыжачку цукру. Пакінуць у цёплым месцы. У набрынія аўсянія шматкі ўсыпаць рэшту пшанічнай муки, убіць 1 яйка і старана перамяшаць драўлянай лыжкай, не пакідаючы камічкоў. Дадаць рошчыну, соль і пакінуць у цёплым месцы. Праз 30 хв зноў старана перамяшаць і пакінуць яшчэ на 30 хв. Смажыць бліны да залацістага колеру з абодвух бакоў на мочна разагрэты патэльні, нашмаравай тлушчам: накладаць цеста вялікай лыжкай, зьлёгку разшмароўваючы па патэльне на бліны калі 10 см у дыямэтры. (Калі цеста занадта густое, можна даліць малака або вады). Падаваць з мачаньнем (самым папулярным для таких бліноў было тварожнае мачаньне).

Лічыліся адной з традыцыйных страв на Куцьцю, але не карысталіся папулярнасцю ў дзяцей.

Бліны жытнія

(рэцэпт Марыяны Амровіч, Моладава, Пінскі павет)

*2 шклянкі жытнія муки,
... шклянкі пшанічнай муки,
40 г дражджэй,
1 шклянка малака,
1 лыжачка цукру,*

*2 яйкі падзеленыя,
панюшка солі,
тулушч для смажанья.*

Жытнюю муку добра перамяшаць з пшанічнай. У асобнай місі раскрышыць дрожджы, заліць шклянкай ўпялага малака, дадаць лыжачку цукру і пакінуць рошчыну да моманту, пакуль вадкасць не пачне брадзіць. 2 жаўткі разымеяшць са шклянкай съмтаны, а бялкі зьбіць у густую пену. У муку уліць съмтану з жаўткамі, перамяшаць, дадаць панюшку солі, рошчыну і пакінуць у цёплым месцы на 30 хв. Перад самым смажэннем дадаць пену зь блікоў і старана перамяшаць. Праверыць кансыстынцыю цеста (мусіць быць блізкай да густой съмтаны) і, у залежнасці ад выніку, дадаць крыху малака ці пшанічнай муки. Смажыць на мочна разагрэтай і нашмараванай алеем патэльні. Падаваць са съмтанай, таплённым маслам або іншым мачаньнем.

Бліны грэцкія

(падляскі рэцэпт)

*1 шклянка грэцкай муки,
1 шклянка пшанічнай муки,
70 г дражджэй,
2 лыжкі цукру,
1 шклянка ўпялага малака,
2 лыжкі масла,
2 яйкі падзеленыя,
панюшка (¼ лыжачкі) солі,
тулушч для смажанья.*

Грэцкую муку заліць кіпнем (паўшклянкі). Старана расыцерці і пакінуць асьтываць. Калі асьтыне да пакаёўай тэмпературы, дадаць паўшклянкі пшанічнай муки, перамяшаць. Расыцерці дрожджы з 1 лыжкай цукру, дадаць калі ¼ шклянкі малака і ўсё разам добра перамяшаць з прыгатаванай раней мучнай сумесцю. Прыйкрыць рошчыну сурэктай і пакінуць падыходзіць у цёплым месцы. Расыцерці масла з 1 лыжкай цукру, дадаць жаўткі і расыцерці ў аднастайную, пульхную масу. Дадаць яе ў рошчыну, усыпаць рэшту муки, соль і рэшту малака. Усё разам добра перамяшаць і пакінуць падыходзіць у цёплым месцы. Калі цеста падвоіць свой аўём, дадаць густу зьбітую пену зь блікоў, перамяшаць. Смажыць на добра разагрэтай нашмараванай патэльні (лепей на дзвіюх адначасова). Гатовыя бліны можна перакласці ў гаршок ці рондаль звярнікам і паставіць у разагрэту да 100°C духоўку на 15—20 хвілін.

Тварожнае мачаньне да бліноў (асалбіва аўсяніх)

(рэцэпт Яніны Цеханюк, Брындзішкі, Гарадзенскі павет)

Творог змалоць у камбайні або, калі занадта вільготны, старана пацерці відэльцам. Да-даць сыракашу і съмтану (у пропорцыях 1:1:1), старана перамяшаць. Дадаць соль і перац (або цукар) паводле смаку.

Паста селядцовая да грэцкіх бліноў

(рэцэпт Станіславы Свардзевіч, Шылпішкі, Наваградзкае ваяводзтва)

Вымытае і высушанае селядцавое філе змалоць у кухонным камбайні ці ў мясарубцы. Масла ў пропорцыі 1:1 да селядца расыцерці лыжкай у місі, дадаць пасту з філе і крыху добра пасечачай зялёнай цыбулі. Пастай шмаруюць гарачыя грэцкія бліны, вельмі тонкім плястам.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**Дваццаць спосабаў
любіць Парыж**

Парыж, я люблю цябе (Paris, je t'aime)

Францыя — Нямеччына — Швайцарыя — Ліхтэнштайн, 2006, каляровы, 116 хв.

Жанр: Мэлядраматычныя, парадынныя й страшныя кароткамэтражныя эцюды

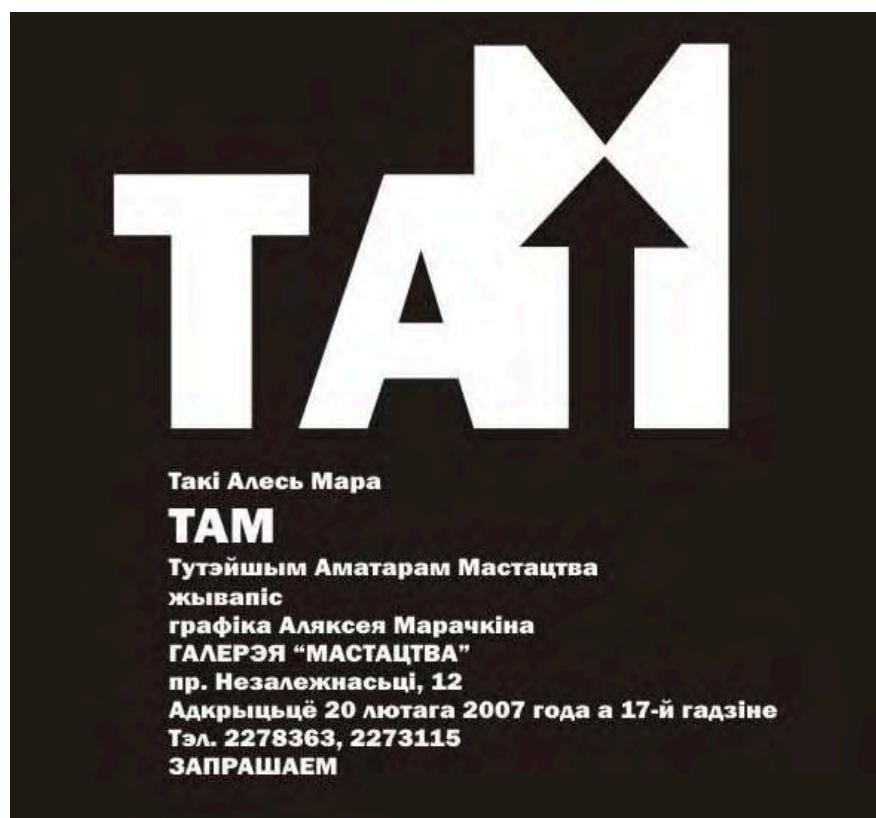
Адзнака: 7 (з 10)

Кароткія эцюды ад 20 рэжысэраў, якія прызнаюцца ў любові да Парыжу. Мужчынаў знайшоў жанчыну сваёй мары — пад коламі ўласнага аўто, юнак закахаўся ў мусульманку, няня спылае адну калыханку і сынку, і дзіцяці сваіх працадаўцаў, прывід Уальда дае парады закаханаму, а пара мімаў жывуць у ладзе ля Эйфэлевай вежы.

У кожнага раёну свая гісторыя, і гэтыя гісторыі пераважна лірычныя. Манмартр, Цюільры, могілкі Пэр-Лашэз (выбар Ўэса Крэйвэна). Працалясьць эцюду не перавышае 10 хвілінай, і таму мы бачым замяскі любоўных стасункаў ці рамантычныя завяршэнні (як у гісторыі мужчыны, які вырашыў застасца з хвораю жонкай).

«Парыж, я люблю цябе» — карціна лёгкага подыху, знятая пераважна ў адной стылістыцы, нягледзячы на стракатасць імёнаў. Свой фірмовы почырк прадзманстралі толькі браты Коэны, Том Тыквер і Вінчэнца Наталі.

Згодна волі братоў Коэнай, Стыў Бушэмі трапляе ў скандална-гратэскавую гісторыю на станцыі парыскага мэтро. Том Тыквер зрабіў ліхаманкавы кансьпект каханья сяляпога юнака й актрысы. А Вінчэнца Наталі пазычыў Элайджа Вуда з «Гораду грахоў», каб ажаніць яго з сексапільнай вампіркай.

Але кіназборні цэласны. Парыж 2006-га — гэта горад з «бармэнам»—Дэпард'ё і Фані Ардан, якая дае апошні спэктакль, з турыстамі-амэрыканцамі, французкім мусульманамі й афрыканцамі. А ў апошнія навэлі заморская паштальёнка раптам прызнаецца Парыжу ў любові. І горад на гэтую любоў адказвае.

Мілае, цёплае й неабвязковое відовішча. Лёгkія, лірычныя, кранальнія аўтарскія эцюды. Фільм дэманструеца ў праграме «Канама-

нія». Сзанс у менскім «Доме кіно» да 18 лютага штодзень а 18.50.

Таксама з 15 да 18 лютага **Кінафармат «4x4»**:

«Чорная кніга» Поля Вэрхувэна, незалежная амэрыканская камэдый «Маленккая міс Шчасце», «Згублены горад» Эндрі Гарсія і «Секс і болей нічога» Крысціны Годы.

Андрэй Расінскі

20 лютага ў Чырвоным Касцёле(пл. Незалежнасці)

Прэзэнтацыя альбома сэрыі
Беларускі Музычны Архіў
на вершы Сяргея Новіка-Пяюна
**“Дні лятуць/Песьні з-за
кратаў”**

Удзельнічаюць: Тацьцяна
Беланогая, Р.Л.А.Н., Яраш
Малішэўскі, ZIGZAG, ЖАБА й
КАЛЯІНЕ, РОСТРА, Віктар
Шалкевіч, Інэса
Леаданская і інш.

Даведкі: 6490888, 7662425 Уваход волны

100-ГОДЗЫДЗЕ
ПАЗІТА

Маналёг з Аляксандрам Рарам

Гледзячы, як нашы палітыкі мыкаюцца з заходнімі журналістамі, зразумеў, што прарыву на Захад замінаюць не аўтарытарныя бзікі рэжыму, а слабае веданье іншаземных моваў. Прапаную стандартную схему маналёгу для мерапрыемстваў такога кшталту. Фэльетон **Лёліка Ушкіна**.

Гутэн таг, гер Аляксандар Rap!
Зэтцэн зі зіх бітэ.

МТС ін Беларус! Соры — Вэлком! Я ёсьць зэр хэпі! Я хэв хір ін Мінск вэры папулярэн журналіст, як ю. Дац іст фантасыцш!

Вудю лайк сам кавы або мінэралкі?
О'кэй. Лэт мі эксплейн аўр пазішын.
Іх бін гут прэзыдэнт. Аўр кантры ёсьць унд была ін цэнтар Эўропа фарэва.

Фэрштэйн?
Эўропа маст андэрстэнд: май лэнд іст гуд фрэнд. Ай лав ю.
Вір хэлп ю стоп наркоцікен, якія гоў на Захад. Наркоцікен — гэта ніхт харашо.
Май зольдатэн унд поліцай конфіскірэн кантрабанды унд спасайт Эўропа.
Вір хэлп ю. Ю цяпер маст хэлп ас.
Дас іст фантасыцш!
Наў эбаўт Раша.

Ведаце, Аляксандар, Путін іст бэд гай.
Вэр бэд. Масква хацець Эўропа капут махэн.

Ноў газ, ніхт бэнзін, найн лямпэн гарэць ін Эўропа. Хацець бр-бр-бр-бр махэн. Як Санта Клаус. Я-я, Санта Клаус.

Фэрштэйн?

Гэта харашо.

Ю із май фрайнд.

Цяпер эбаўт ласт канфлікт.

Вір ніхт газ унд нафту сыцібрырэн. Вір толькі вонт аўр мані цурук.

Путін донт гебен нам долларэ фюр базэн, арэдэн, транзітэн...

Дас іст зэр плёхо. Белів мі, Аляксандар.

Наў мы фэрштэйн: Газпром іст бэд піпл. Яны лайк тыя фашысты. Фак Газпром! Фак!

Мы хацець наў Эўропа дружба махэн.

Вір былі естэрдэй лайк самалёт. Абэр нур айн қрыло было ін дызэ самалёт.
Вір ўонт цвай қрыл наў.

Абэр што я ўонт шпрэхэн, Аляксандар: Эўропа маст ніхт аўр контактэн поліцізрыш лук. Іх бін гут. Іх бін зэр гут. Іх бін атрымаў найніці найці процэнтэн галасоў на ласт элекшн.

Опозішн із зэр літл унд кляйн бандзітэн. Яны фэрштэйн піпл проблемэн ніхт у зуб нагой. Яны эўры дэй інтурызмус махэн унд эбаўт нашу ситуэйшан няпраўду спікен.

Фэрштэйн?

Ай хоўп вір будзем шнэль ін дружба лебэн.

Донт форгів гебэн мір інвестыцыі.

Ай лав ю.

Фэрштэйн?

Гут.

Сэнк ю фор візіт, гер Аляксандар Rap.

КАЛІ Б...

...у КДБ была машина часу.

— Апошні раз прапаную, грамадзянін сьвяты Валянцін.
Або зараз мы робім вам «ластайку», або вы адназначна раіце сваім фанатам сьвяткаваць Дзень закаханых дома з уключаным Першым каналам. І крый Божа хто зь іх пойдзе на які «марш»!

...праграма забесьпячэння
маладых сем'яў кватэрамі па
прынцыпе «Нарадзіў траіх —
адчыніяй нагой дзвіверы»
ляснулася.

— Прэзыдэнт сказаў: «Нарадзіў траіх —
адчыніяй нагой дзвіверы»,
— прэзыдэнт выканану. Вось вам,
дарагі бацькі, тыя самыя дзвіверы.

Літаратурны сшытак «НН»

люты 2007

Мікола Бусел. Анафазіс	26
Кніга пра горад, якога няма	29
«Зюддоўчэ цайтунг» пра раман Клінава	30
Кацярына Раабэ:	
«Ён павінен быць проста добрым аўтарам»	32
Валянцін Тарас. Ювэнал з каменным тваром	33
Гутарка з Паўлам Касцюковічам. У Ізраілі я хачу быць беларусам	36
Павал Абрамовіч. БязЛАДнае слова	37
Паўстанец, мастак, кампазытар.	
200 гадоў Напалеону Орду	42

год паэзіі

Сяржук Сыс. Падарожжа ў зіму	39
Андрусь Храпавіцкі. Вірт	39

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

У Расеі праходзіць у Думу болей людзі, што стаяць за народную свабоду, і сацыялісты, у нашай Беларусі, на Валыні, западнай Украіне і Польшчы праўшлі найболі людзі, што не стаяць за свабоду і лепшую долю працуячага народу: павыбіралі ў Думу памешчыкаў, чарнасоценыкаў, духоўных. У беларускіх губернях памешчыкі, біскупы і архірэі лёгка пазбівалі з толку наших вясковых людзей.

«НН». №6. 1907

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Алесю К. «Наша Ніва» 100 гадоў таму выходзіла штотыднёва, а ня раз на два тыдні ці раз на месяц, як Вы пішаце. Прыйкладна 80—90% газэтнай плошчы прыпадала на матэрыялы палітычнага і гаспадарчага характару і навіны, а літаратурныя матэрыялы займалі астатнюю плошчу. Прыйчым «НН» Луцкевіча і Ўласава, як правіла, зъмяшчала на першай паласе матэрыялы палітычнага характару. Яна нязменна асьвятляла выбарчыя кампаніі, нават калі недромуратычнае заканадаўства зрабіла Дзяржаўную думу падкантроль-

най уладам. Вашы прапановы «вярнуць «Нашу Ніву» ў фармат літаратурна-культурнае газэты, якой яна была 100 гадоў таму», грунтуюцца на памылковым уяўленні пра тое, якой была «НН» першапачаткова. «НН» была інфармацыйна-аналітычнай. Заснавальнікі «НН» лічылі, што толькі ператварэнне беларусаў у палітычна актыўных грамадзяняў і актыўны і разважлівы ўдзел нацыянальнай інтэлігенцыі ў палітычнай дзеянасці можа прывесці да рэалізацыі задачаў нацыянальнага руху.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ

Буду ўдзельнікам ахвяраванням на на-
быццё электрастанцыі прыму ў па-
дарунак 2-2,5 квт. Гарантую амані-
насць. Т.: 319-65-74. Генадзь

ВІТАНЬНІ

Дзякую за дапамогу чалавеку са
Светлагорску. Генадзь
Янін і Алеся Пушкініх віншую
з нараджэннем дачушки. Беларусь

Жыве! Кацік

Віншуем з Днём народзінаў ша-
ноўную Крысьціну Вітушку! Хай лес
падорыць ёй спрыяльне і натхненне,
надзеінах сабро і шчырых адна-
думцаў, любоў і каханненне. Калегі і
сабры

ВІКЛАДЧЫКІ

Група ліцэістаў шукае выкладчыкаў
па: гісторыі Беларусі, біялігі, ангель-
скай і расейскай мовах да падрых-
тоўкі дзадзаны ёсцьтэў экстэрнам за 11
класаў школы. Т.: 226-61-01, 215-
31-69, velcom 342-90-80; mts 552-
65-06

ПАДАРОЖЖА

Зыміцер Касцяліровіч запрашаете ў
падарожжа 18 лютага (нядзеля) па
маршруце: Менск—Сынковічы—Луко-
ніца—Пруд—Дзярэчын—Зэльва—Алек-
сандроўшчына—Міжэрэчы—Славац-
чы—Менск. 25 лютага — «Шляхамі ра-
мантызму»: Косава—Ружаны—Лыскава—
Краскі—Падароск—Ізаблін. 8—11 лютага:
Люпін—Замасцьце—Каймеж Доль-
ны—Пулавы. Т.: 017-292-54-58, 622-
57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-
88-17

СПАЧУВАНЬНІ

Спачуваем Зымітру Бартосіку з наго-
ды съмерц бацькі. Рэдакцыя

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Ніві»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Лява

галоўныя рэдактары Андрэй Скурко

мастакі рэдактары Сяргей Харэўскі

выдаць і заснавальнік Місццовы фонд выданьня

газеты «Наша ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» ахвяраваю. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларусь Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарбіны, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасць за зъвесткі раглівых абвестак. Кошт свабодны. Пасведчанне аб рэдактары пасвядчанне ахвяраванням газеты №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыйдyczны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белівестбанко», Менск, код 764.

Наклад 2421. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 14.02.2007.

Замова № 909.

Рэдакцыіны адрес: Калектарная, 20а-112.

Каб
рэгулярна
атрымліваць
«Нашу
Ніву»,
проста
паведаміце ў
Рэдакцыю
свой адпас.
Адначасова
Рэдакцыя
зьвяртаецца з
просьбай
ахвяраваць на
выданье.
Дэталі —
старонка 25.